

2025

ALUE- JA KUNTAVAALIT

1

VAALIOHJEET

Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2025 TOIMITETTAVIA ALUE- JA KUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 13.4.2025 toimitettavia alue- ja kuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.2025–31.5.2025.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 23. päivänä joulukuuta 2024

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija

Laura Nurminen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: Grano Oy, 2025
Tryckning: Grano Oy, 2025

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA	7
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	10
2.1 Yleistä	10
2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu	10
3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA	13
3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano	13
4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT	15
4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen	15
4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen	16
4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen	17
4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto	27
4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut	29
4.6 Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut	33
4.7 Laitosäänestyksen valmistelut	36
4.8 Kotiäänestyksen valmistelut	37
4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen	47
5. EHDOKASASETELUTEHTÄVÄT	48
5.1 Yleistä	48
5.2 Ehdokashakemusten sisältö ja muoto	49
5.3 Keskusvaalilautakunnan ehdokasasettelutehtävät	51
6. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS	54
6.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle	54
6.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen	57
6.3 Tarkastusmenettely	57
6.4 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle	81
7. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU	83
7.1 Vaaliluettelon sisältö	83
7.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnalle	84
7.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen	84
7.4 Vaaliluettelon käsitteleminen	85
7.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon	85
7.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta	86
8. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMINEN	87
8.1 Valmistavat toimenpiteet	87
8.2 Ennakoäänten laskenta	88
8.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus	91
8.4 Tarkastuslaskenta ja tuloksen vahvistaminen	92

9. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET	95
9.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	95
9.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen	97
9.3 Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi	97
10. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT	98
10.1 Yleistä	98
10.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen	100
11. MUITA OHJEITA	106
11.1 Vaalien ulkomainonnasta	106
11.2 Vaalikustannukset	106
11.3 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	106
11.4 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	107
11.5 Oikeusministeriön vaalisivut	107
11.6 Oikeusministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen vaalituen yhteystiedot	107
11.7 Ulkoministeriön yhteystiedot	108

Liitteet:

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa	109
LIITE 2a: Vaaliluettelon kansilehti	119
LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu	120
LIITE 2c: Vaaliluettelosivu	122
LIITE 2d: Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet	123
LIITE 2e: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	124
LIITE 3: Äänestyslippu	125
LIITE 4a: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille	126
LIITE 4b: Ilmoituskortti helsinkiläisille	128
LIITE 5a1: Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)	130
LIITE 5a2: Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)	131
LIITE 5b: Kotiäänestyksen lähetekirjelomake	132
LIITE 5c: Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake	133
LIITE 6a: Vaalikuori	135
LIITE 6b: Kirjeäänestyksen vaalikuori	136
LIITE 7a: Lähetekuori	137
LIITE 7b: Kirjeäänestyksen lähetekuori	138
LIITE 8: Luettelo ennakolta äänestäneistä	139
LIITE 9: Lähetekuorten kuittauslista -lomake	142
LIITE 10: Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)	143
LIITE 11: Vaalipöytäkirjalomake	145
LIITE 12: Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	149
LIITE 13: Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista	150
LIITE 14: Tarkistuslista äänestyspaikan esteettömyydestä	152
LIITE 15a: Ehdokaslistojen yhdistelmä (suomi)	153
LIITE 15b: Ehdokaslistojen yhdistelmä (suomi-ruotsi)	154
LIITE 15c: Ehdokaslistojen yhdistelmä (ruotsi-suomi)	155
LIITE 16: Opetushallituksen mallinumerot	156
LIITE 17a: Oikeusministeriön ohjejuliste äänestäjälle äänestämisestä samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa (ennakkoäänestys)	157
LIITE 17b: Oikeusministeriön ohjejuliste äänestäjälle äänestämisestä samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa (vaalipäivä)	158
LIITE 18a: Vaalilaki 2.10.1998/714	159
LIITE 18b: Laki hyvinvointialueesta 29.6.2021/611	198
LIITE 18c: Kuntalaki 10.4.2015/410	200
LIITE 18d: Hallintolaki 6.6.2003/43	202

Lukijalle

- Tervetuloa tärkeään tehtävääsi vaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, mutta vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.
- Aloita tutustumalla vaalilakiin, esimerkiksi tulostamalla se itsellesi osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi. Vaalilain ne osat, joita sovelletaan aluevaaleissa ja kuntavaaleissa, on myös koottu tämän vaaliohjeen **liitteeksi 18**).
- Ehdokasasettelutehtävät selostetaan vaalilain luvussa 4 (30–45 §). Ennakoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46–66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67–83 §:t). Jos työskentelet ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisen parissa, vaalilain 63 §:n lisäksi kirjeäänestyksen säännökset luvussa 5 a tulevat sovellettaviksi. Kiinnitä huomiota vaalilain 185–186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä. Vaalikohtaisia säännöksiä aluevaaleista on vaalilain luvussa 10 a ja kuntavaaleista luvussa 11.
- Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.
- Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi kuntalakia (410/2015) ja hallintolakia (434/2003). Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti. Kuntalain tulkinnasta parhaiten saa neuvoja Kuntaliiton juristeilta <https://www.kuntaliitto.fi/tiimi/hallintojuristit>.
- Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.
- Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille ja hyvinvointialueille kirjeet (16.9.2024), jotka löytyvät myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeissä on ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.
- Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanasasi, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalit

Vuonna 2025 toimitetaan samanaikaisesti kahdet yleiset vaalit: aluevaalit ja kuntavaalit. Koska vaalit toimitetaan samanaikaisesti, kutsutaan niitä nimellä alue- ja kuntavaalit. Aluevaalit toimitetaan kaikilla hyvinvointialueilla ja kuntavaalit kaikissa Manner-Suomen kunnissa. Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen, joten siellä toimitetaan vain kuntavaalit. Helsingin alueella olevissa yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja laitoksissa voivat kuitenkin muiden kuntien äänioikeutetut äänestää myös aluevaaleissa.

Oikeusministeriön vaaliohjeet on kirjoitettu sekä alue- että kuntavaaleihin.

Alue- ja kuntavaalien vaalipäivä on sunnuntai 13.4.2025. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 2.–8.4.2025 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 2.–5.4.2025 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 26.3.2025.

Vaalilainsäädäntö

Aluevaalien toimittamisesta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja vaalilaissa (714/1998). Kuntavaalien toimittamisesta säädetään kuntalaissa (410/2015) ja vaalilaissa.

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua vaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä. Kuntavaalien äänioikeudesta säädetään kuntalain 20 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 71 ja 72 §:ssä.

Äänioikeusrekisteri ja ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto perustaa aluevaaleihin ja kuntavaaleihin äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja näissä vaaleissa. Helsingissä asuvien äänioikeutettujen kohdalla on äänioikeus vain kuntavaaleissa, muissa Manner-Suomen kunnissa asuvien kohdalla äänioikeus on molemmissa vaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 21.2.2025 kello 24.

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 20.3.2025 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit, äänioikeusilmoitus lähetetään hänelle sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman lähialueen yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Alue- ja kuntavaaleissa äänestäjä voi äänestää molemmissa vaaleissa samalla kerralla tai eri kerroilla taikka äänestää vain toisessa vaalissa. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa <https://vaalit.fi/vaalien-tulos-ja-tietopalvelu>; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiäänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa. Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

2.2.1 Kelpoisuusrajoitukset

Keskusvaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Jäsen, joka on ehdokkaana kuntavaaleissa, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn siitä lukien, kun häntä koskeva ehdokashakemus on annettu lautakunnalle. Sen sijaan jäsentä, joka on ehdokkaana aluevaaleissa, ei ole kielletty osallistumasta keskusvaalilautakunnan työskentelyyn (ks. kuitenkin luku 2.2.2). Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies aluevaaleissa ja vaaliasiamies kuntavaaleissa eivät saa olla keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla aluevaalien ehdokas eikä kuntavaalien ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- aluevaalien ehdokas eikä kuntavaalien ehdokas
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- aluevaalien ehdokas eikä kuntavaalien ehdokas
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- aluevaalien ehdokas eikä kuntavaalien ehdokas
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- aluevaalien ehdokas eikä kuntavaalien ehdokas
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas taikka aluevaalien tai kuntavaalien ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäsenen eikä varajäsenen³,
- vaalitoimikunnan jäsenen eikä varajäsenen,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin.

2.2.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan, jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakuntana toimii valtuuston vuonna 2021 asettama, vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta (jatkossa *keskusvaalilautakunta*).

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön.

3.1.1 Päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos keskusvaalilautakunnan varajäsen on kuollut, estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on kokouksissaan aina päätösvaltainen.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.1.2 Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja sihteerin toimimisesta kunnan muuna vaaliviranomaisena

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. Koska keskusvaalilautakunta tarkastaa vaalilain 63 §:n mukaisesti ennakoönnestysasiakirjat, vaalitoimitsijana tai vaalitoimikunnan jäsenenä ollut keskusvaalilautakunnan jäsen tai sihteeri joutuisi keskusvaalilautakunnassa osallistumaan oman toimintansa laillisuuden arviointiin, mikä ei ole suotavaa. Vastaava tilanne saattaisi syntyä myös vaalipäivän äänten tarkastuslaskennassa, jos keskusvaalilautakunnan jäsen olisi ollut myös vaalilautakunnan jäsen. Ehdotonta estettä kahdessa tehtävässä toimimiseen ei välttämättä kuitenkaan ole.

3.1.3 Läsnäolo-oikeus keskusvaalilautakunnan kokouksissa

Keskusvaalilautakunta päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta

kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa säädetään vaalilain 184 §:n 1 momentissa.

3.1.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään säädetään vaalilain 184 §:n 2 momentissa. Läsnäolo-oikeus koskee paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muuta toimintaa. Vaalitarkkailijat päättävät itse, miten, missä paikoissa ja laajuudessa he tarkkailunsa suorittavat.

Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä. Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Oikeusministeriön valtuuttamien vaalitarkkailijoiden valtuutukset (akkreditoinnit) ovat nähtävillä vaalitietojärjestelmässä.

3.1.5 Tehtävät

Keskusvaalilautakunnalla on alue- ja kuntavaaleissa seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- Valmistavat tehtävät molempia vaaleja varten
- Kuntavaalien ehdokasasettelutehtävät
- Vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät molemmissa vaaleissa
- Ennakköäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen käsittely molemmissa vaaleissa
- Ääntenlaskentaan molemmissa vaaleissa liittyvät tehtävät ja kuntavaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvät tehtävät
- Vaalien jälkitoimenpiteet sekä
- Jos kunnassa on vaalilain 82 §:ssä tarkoitettuja pieniä äänestysalueita, niihin liittyvät tehtävät.

Tässä ohjeessa ei käsitellä niitä keskusvaalilautakunnan tehtäviä, jotka on tulut tehdä jo ennen tämän vaaliohjeen ilmestymistä (ks. oikeusministeriön kirje 16.9.2024 VN/17690/2024, www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita).

Keskusvaalilautakunnan tulee suorittaa vain sen hoidettavaksi vaalilaissa säädettyt viranomaistehtävät, jotka mainitaan oikeusministeriön vaaliohjeissa ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeissa. Keskusvaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule huolehtia muista tehtävistä. Mikäli kunnassa järjestetään esimerkiksi vaalien toimittamiseen liittyvää kahvittelua, arpajaisia tai lasten vaaleja, nämä muut toimenpiteet eivät saa häiritä viranomaistyön suorittamista.

4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT

Keskusvaalilautakunnalla on alue- ja kuntavaaleissa seuraavat valmistavat tehtävät:

- Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen
- Kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttaminen
- Vaalimateriaalin käsittely
- Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto
- Vaalipäivän äänestyksen valmistelut
- Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut
- Laitosäänestyksen valmistelut
- Kotiäänestyksen valmistelut
- Tarvittaessa: vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen

Laadi kuulutus

- vaalipäivän äänestyspaikoista,
- yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- kotiäänestykseen ilmoittautumisesta sekä
- harkintasi mukaan myös muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista.

Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tiedotettava, sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset kuntalain 108 §:n mukaan saatetaan tiedoksi, seuraavat asiat: ⁴

- 1) Alue- ja kuntavaalien vaalipäivä (sunnuntai 13.4.2025) sekä äänestysalueiden äänestyspaikkojen nimet, käyntiosoitteet ja äänestysaika (klo 9–20); ja
- 2) Ennakkoäänestysajanjaksot (2.–8.4.2025) sekä kaikkien kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen
 - nimet,
 - käyntiosoitteet sekä
 - aukiolopäivät ja
 - päivittäiset aukioloajat.

⁴ Keskusvaalilautakunnan on tullut merkitä tässä luetellut tiedot samoin kuin omat yhteystietonsa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmään viimeistään 24.1.2025, mistä ne ovat saatavissa mm. ilmoitus-korttien ja niiden liitteiden laatimista varten.

Keskusvaalilautakunta voi lisäksi harkintansa mukaan kuuluttaa kotiaänestyksen järjestämisestä ja siihen ilmoittautumisesta sekä muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista. Yksi tiedotettava muu asia voi olla esimerkiksi, että jos äänioikeutetulla ei ole äänestyksessä tarvittavaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, poliisi voi myöntää hänelle maksutta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijalla on oltava mukana poliisin ohjeiden mukainen passikuva. Koska aluevaalit ja kuntavaalit toimitetaan nyt ensimmäistä kertaa samanaikaisesti, kuulutuksessa ja/tai kunnan muussakin viestinnässä voi olla hyvä selostaa myös joitakin perusohjeita äänestäjille (esimerkiksi, että äänestyslippu aluevaaleissa on violetti ja kuntavaaleissa valkoinen).

Kunta ei järjestä vaalilain 5 a luvussa tarkoitettua kirjeäänestystä, mutta mikään ei estä keskusvaalilautakuntaa mainitsemasta kirjeäänestystä kuulutuksessaan. Tietoa kirjeäänestyksestä löytyy osoitteesta vaalit.fi/kirjeaanestys.

Kunnan kotisivulla julkaistavien virallisten kuulutusten (kuntalaki 108 §) lisäksi ennakkoaänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista myös muilla tavoin. Muita sopivia tiedottamiskeinoja ovat mahdolliset kunnan omat julisteet ulkomainostelineissa, kirjastoissa, kunnan palvelupisteessä ja muissa näkyvissä paikoissa. Julisteissa voi tiedottaa esimerkiksi kunnassa olevista ennakkoaänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista.

4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen

- Kouluta, opasta ja neuvo kunnan muita vaaliviranomaisia.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että

- vaalilautakuntien jäsenet ja varajäsenet,
- vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet,
- yleisten ennakkoaänestyspaikkojen vaalitoimitsijat sekä
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijat

ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Tätä varten keskusvaalilautakunnan tai sen henkilöstön tulee:

- 1) jakaa hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille viranomaisille oikeusministeriön laatimat seuraavat vaaliohjeet ja VAT-ohjeet.

Vaalilautakunnille jaetaan vaaliohje nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) ja VAT-ohje nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta käyttää ”sähköistä vaaliluetteloa”, paikallista tallennusta tai sähköistä vaalipöytäkirjaa.

Vaalitoimikunnille jaetaan vaaliohje nro 3 (Ennakoäänestys laitoksessa) ja VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalitoimikunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 4 (Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa) ja VAT-ohje nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle), jos ennakoäänestyspaikassa käytetään äänioikeustietojärjestelmää.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 5 (Kotiäänestys).

- 2) kouluttaa mainitut kunnan muut vaaliviranomaiset tehtäviinsä. Koulutuksessa on hyvä käydä havainnollisesti läpi eri äänestysmenettelyt ja keskustella niiden yksityiskohdista. Edellä mainittuja vaaliohjeita ja VAT-ohjeita voidaan käyttää apuna koulutuksessa.
- 3) olla koko vaalien ajan kunnan muiden vaaliviranomaisten tavoitettavissa näiden kysymyksiä varten.

4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen

- Ota vastaan oikeusministeriön jakamat vaaliasiakirjat ja tarvikkeet sekä aluevaalilautakunnan jakamat aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmät.
- Tarkasta vaalileimasinten, vaaliurnien ja äänestyskoppien kunto.
- Tilaa tarvittaessa leimasimia Helsingin Leimasintehtaalta ja vaaliurnia oikeusministeriöstä. Valmistuta tarvittaessa lisää äänestyskoppeja.
- Huolehdi siitä, että kaikille kunnan vaaliviranomaisille toimitetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja kalusteet.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että

- vaalilautakunnilla,
- vaalitoimikunnilla,
- yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla sekä
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoilla

on käytössään kaikki tarvittavat vaaliasiakirjat, vaalileimasimet, äänestyskopit, vaaliurnat sekä muut tarvikkeet ja varusteet.

Kunnan eri vaaliviranomaisten tarvitsemat materiaalit ja tarvikkeet sekä niiden jakelu selostetaan tarkemmin luvuissa 4.5.–4.8.

4.3.1 Alue- ja kuntavaaleissa käytettävät vaaliasiakirjat

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa käytetään seuraavia vaaliasiakirjoja:

- 1) Oikeusministeriön laatimat vaaliasiakirjat:
 - Vuoden 2025 aluevaalien äänestysliput ja kuntavaalien äänestysliput (pakattuna 100 kappaleen nippuihin). Aluevaalien äänestysliput ovat violetteja ja kuntavaalien äänestysliput valkoisia. **(liite 3)**
 - Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; **liite 5a**)
 - Kotiäänestyksen lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5K; **liite 5b**)
 - Vaalikuori (vaalilomake nro 4), joka on väriltään ruskea ja jonka alareunassa on pieni ikkuna **(liite 6)**
 - Lähetekuori (vaalilomake nro 6), joka on etupuolen väriltään pääosin keltainen ja jonka etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki **(liite 7)**
 - Luettelo ennakolta äänestäneistä ("Äänestäjistä pidettävä luettelo"; vaalilomake nro 7A, voidaan käyttää myös vaalilomaketta 7; **liite 8**)
 - Lähetekuorten kuittauslista -lomake **(liite 9)**
 - Kotiäänestyslomake (vaalilomake nro 14; **liite 10**),
 - Vaalipöytäkirja (vaalilomake nro 8; **liite 11**) / Valprotokoll (valblankett nr 8)
 - Aluevaalien ehdokaskirja (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025: violetti kansi) ja kuntavaalien ehdokaskirja (Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025: valkoinen kansi)
 - Ennakoäänestyksen tiedotusjulistte, suomi-ruotsi,
 - Vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulistte, suomi-ruotsi,
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-ruotsi **(liite 12)** / Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-saame;
 - Oikeusministeriön ohjejulistte äänestäjälle äänestämisestä samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa **(liite 17)**.
- 2) Hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä (aluevaalilautakunnan laatima), joka on painettu violetille paperille
- 3) Kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä (keskusvaalilautakunnan itsensä laatima), joka on painettu valkoiselle paperille
- 4) Oikeusministeriön tuloslaskentalomakkeet, joita ovat, aluevaaleja ja kuntavaaleja varten erikseen laaditut
 - Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä
 - Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto,
 - Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta
 - Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite
 - Laskentalomake 5: Ennakoäännet
 - Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta;
- 5) Vaaliluettelot:
 - Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamat vaaliluettelot **(liite 2a-c)**.

4.3.2 Vaaliasiakirjojen jakelu keskusvaalilautakunnille

Pääjakelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta Grano Oy (jäljempänä Grano) jakaa keskusvaalilautakunnalle vaaliasiakirjalähetykset, joka sisältää edellä luetellut vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden tarvitsemat vaaliasiakirjat alue- ja kuntavaaleja varten. Asiakirjoja toimitetaan ne määrät, jotka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa (7.1.2025 mennessä).

Jakelussa on huomioitava, että äänestysliput on pakattu 100 kappaleen nippuihin. Lisäksi on huomattava, että kotiäänestyslomakkeita ja lähetekuorten kuitauslistoja toimitetaan kumpaakin viisi kappaletta. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava näitä lomakkeita tarpeellinen määrä.

Ehdokaskirjojen ja aluevaalin ehdokaslistojen yhdistelmän jakelu

Grano aloittaa ehdokaskirjojen (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025 ja Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025) jakelun keskusvaalilautakunnille maanantaina 17.3.2025.

Kukin aluevaalilautakunta vahvistaa hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmän torstaina 13.3.2025 ja huolehtii viipymättä sen jakelusta oman hyvinvointialueensa kuntien keskusvaalilautakunnille.

Sähköpostitse jaettavat vaaliasiakirjat

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille sähköpostin liitetiedostona hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista:

- ennakoäänestyksen tiedotusjulisteen,
- vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteen,
- ohjeen äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

Keskusvaalilautakunnan tulee tulostaa ohjetta äänestysmerkinnän tekemisestä tarpeellinen määrä siten, että se asetetaan sekä ennakoäänestyksessä että vaalipäivän äänestyksessä kaikkiin äänestyskoppeihin ja pidetään muutoin äänestäjien nähtävillä laitos- ja kotiäänestyksessä. Jos keskusvaalilautakunta on laatinut tästä ohjeesta omia versioitaan jo aiemmissa vaaleissa, se voi halutessaan käyttää niitä myös vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa, koska ohje ei ole muuttunut.

Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteita keskusvaalilautakunta voi tulostaa ja käyttää harkintansa mukaan.

Ladattavat tuloslaskentalomakkeet

Kunkin keskusvaalilautakunnan on itse ladattava (ja tulostettava) vaalien tuloslaskennassa käytettävät laskentalomakkeet 1–6 vaalitietojärjestelmästä. Laskentalomakkeet ovat ladattavissa vaalitietojärjestelmän aloitussivulta 31.3.2025 alkaen.

Vaaliluetteloiden jakelu

Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamien vaaliluetteloiden jakelua selostetaan myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.3 Vaaliasiakirjoista huomioitavaa

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kukaan ulkopuolinen ei voi saada vaaliasiakirjoja haltuunsa. Vaaliasiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa.

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa saa pääsääntöisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2024 vaaleja varten jaettuina
 - lähetekirjelomakkeita,
 - luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita (vaalilomake nro 7), jollei käytetä alue- ja kuntavaaleja varten laadittua vastaavaa lomaketta nro 7A; ja
- 2) vuosien 2017–2024 vaaleja varten lähetettyjä
 - vaalikuoria (joiden alareunassa on ikkuna) edellyttäen, että kuorten liimapinta on toimiva (selviää kokeilemalla),
- 3) vuoden 2017–2024 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Exprés-merkki edellyttäen, että kuorten liimapinta on toimiva.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. **Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltävissä vaaleissa lähetetyt lähetekuoret on hävitettävä**, koska sanotun vuoden kuntavaaleista lukien kaikki ennakkoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaaliasiakirjojen lisätilausten tekemisestä vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden puolesta.

Keskusvaalilautakunnan on seurattava äänestyslippujen ja muiden vaaliasiakirjojen määriä ennakoäänestyksen kuluessa ja sen päätyttyä. Mahdolliset lisätilaukset vaalipäivää varten on tehtävä **viimeistään maanantaina 7.4.2025 kello 12**, jotta tilattavat asiakirjat ehditään toimittaa keskusvaalilautakunnalle vaalipäivää edeltävänä perjantaina.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset ja jakelutiedustelut:

sähköposti: vaalit@grano.fi

puhelin: 029 1800 400 arkisin klo 8–16.

Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- kotiaäänestyksen lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- vaalipöytäkirjalomake,
- kotiaäänestyslomake ja
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida, vaan niitä on hankittava lisää.

Vastaanotettuaan vaaliasiakirjat keskusvaalilautakunnan on:

- 1) Tarkistettava heti lähetyksen saavuttua lähetykslistaan vertaamalla, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja;
- 2) Tarkistettava pistokokein, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painoasultaan virheettömiä;
- 3) Jaettava asiakirjat hyvissä ajoin edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille sekä yleisten ennakoäänestyspaikkojen ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille;
- 4) Pidettävä kirjaa siitä, kuinka paljon ja milloin asiakirjoja on millekin vaaliviranomaiselle jaettu, sekä siitä, kuinka paljon keskusvaalilautakunnalla kunkin jakelun jälkeen on vielä jakamattomia asiakirjoja; ja

- 5) Otettava vastaan ennakoäänestyksen päätyttyä kunnan alueella olevien yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden, kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiden sekä vaalitoimikuntien palauttamattä käyttämättä jääneet asiakirjat ja pidettävä myös näistä palautuksista kirjaa; sekä
- 6) Huolehdittava siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuina tai monistettuina kotiaänestystä haluavien äänestäjien saatavina keskusvaalilautakunnassa. Lomake on saatavissa myös oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteessa www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

4.3.4 Vaalitarvikkeet ja kalusteet

Vaalileimasimet

Äänestysliput niin ennakoäänestyksessä kuin vaalipäivän äänestyksessäkin leimataan vaalileimasimilla, joiden säilyttämisestä vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalileima, joka on vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä (23.7.1996), on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakoäänestystä ehdottomasti tarkistaa, että sen hallussa olevat vaalileimasimet ovat käyttökunnossa ja että niissä on tarpeeksi leimasinväriä.

Epäkuntoisella leimasimella leimatut äänestysliput ovat vaalilain 85 §:n perusteella mitättömiä, jos leimaus on niin puutteellinen, ettei voida varmistua siitä, että se on tehty vaalileimasimella.

Mikäli leimasimia on rikkoutunut tai muuten tullut käyttökelvottomaksi, keskusvaalilautakunnan tulee viipymättä tilata uusia leimasimia tai väriainetta Helsingin Leimasintehtaalta, joka toimittaa leimasimet keskusvaalilautakunnalle maksutta. Tilaukset osoitetaan:

Helsingin Leimasintehdas Oy
sähköposti: myynti@leimasin.fi, faksi (09) 692 7644
Tiedustelut: puhelin (09) 687 7350 (arkisin 8-16).

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimet hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille, kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Nämä palauttavat leimasimet takaisin keskusvaalilautakunnalle ennakoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava, että palautetut leimasimet ovat kunnossa. Sen jälkeen keskusvaalilautakunta toimittaa vaalileimasimet vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Vaalilautakunnat palauttavat vaalileimasimet vaalitoimituksen päätyttyä takaisin keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsijoille, vaalitoimikunnille ja vaalilautakunnille on hyvä toimittaa leimasimia myös varalle. Jaetuista ja palautetuista vaalileimasimista on pidettävä kirjaa.

Keskusvaalilautakuntien on säilytettävä hallussaan olevia vaalileimasimia varmassa tallessa siten, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään.

Sinetöimisvälineet

Oikeusministeriö huolehtii vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisnauhojen toimittamisesta keskusvaalilautakunnalle samassa lähetyksessä vaaliasiakirjojen kanssa. Keskusvaalilautakunnan tulee jakaa sinetöimisnauhat vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Sinetöimisnauhaan on painettu samanlainen tunnuskuva kuin vaalileimassa ja teksti *Vaalisinetti Valsigill*.

Vaaliluettelon sitomisvälineet ja näkösuoja

Vaaliluettelot koostuvat irtolehdistä. Vaalipäivän käyttöä varten vaaliluettelot tulisi joko kansioida tai muutoin sitoa. Vaalimateriaalin tilausjärjestelmästä kunta on voinut tilata kahdenlaisia sitomisvälineitä, joiden käyttöä selvitetään tämän ohjeen liitteessä 2e. Vaaliluettelo voidaan sitoa myös esimerkiksi arkistokelpoisella narulla. Vaaliluettelon kanssa voidaan käyttää näkösuojaa (esim. vaalimateriaalin tilauspalvelusta tilattu).

Äänestyskopit ja liikuntaesteisten apuvälineet

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.⁵

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on muun muassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syyliin laitettava irrallinen kirjoituslusta ei turvaa vaalisalaisuutta.

Alue- ja kuntavaaleissa tulee ottaa huomioon, että äänestyskoppiin tulee lähtökohtaisesti sijoittaa molempien vaalien ehdokaslistojen yhdistelmät. Kunta voi kuitenkin harkintansa mukaan sijoittaa yhdistelmät myös eri koppeihin, aluevaalien yhdistelmän yhteen ja kuntavaalien yhdistelmän toiseen. Tällöin äänestyskoppeja tarvitaan kaksinkertainen määrä tavalliseen verrattuna.

Äänestyskoppeihin olisi hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakoöäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan on sovittava hyvissä ajoin keskusvaalilautakunnan kanssa äänestyskopin tai koppien lainaamisesta, kuljuttuksesta ja muista seikoista. Lainatut äänestyskopit on palautettava keskusvaalilautakunnalle heti ennakoöäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää toimitettava äänestyskopit vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakoöäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Vaaliurnat

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin tarkistaa, että kaikki sen hallussa olevat vaaliurnat ovat käyttökelpoisia ja että niiden avaimet ovat tallessa. Jos keskusvaalilautakunta tarvitsee uusia vanerisia vaaliurnia, sen on ilmoitettava hyvissä ajoin niiden lisätarpeesta oikeusministeriölle sähköpostilla osoitteeseen vaalit@gov.fi. Uudet vaaliurnat toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta.

Alue- ja kuntavaaleissa on mahdollista käyttää vaalipäivän äänestyspaikoilla vierekkäin kahta erillistä vaaliurnaa. Vaalimateriaalin tilauspalvelusta on voinut tilata tätä varten violetin värisiä pahvisia vaaliurnia. (Mikäli kunnalla on varastossa ylimääräisiä vanerisia vaaliurnia, on vaalipäivän äänestyspaikoilla tällöin mahdollista käyttää myös kahta vanerista urnaa.) Kahden urnan käyttäminen nopeuttaa äänten laskemista vaalipäivän äänestyksen päätyttyä, kun vaalilautakunnan ei tarvitse erotella aluevaalien ja kuntavaalien toisistaan äänten laskemista varten. Äänestäjiä tulee ohjeistaa äänestyslipun pudottamisesta oikeaan urnaan. Mikäli vaalipäivän äänestyspaikalla käytetään rinnakkain vanerista ja pahvista vaaliurnaa, ohjeistetaan äänestäjää pudottamaan aluevaalien violetti äänestyslippu violettiin pahvisen urnaan ja kuntavaalien valkoinen äänestyslippu vaneriseen urnaan. Jos käytetään rinnakkain kahta vanerista urnaa, tulee äänestäjien ohjeistamiseen kiinnittää erityistä huomiota.

Myös yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on suositeltavaa käyttää suljettavaa laatikkoa⁶ tai vaaliurnaa, jonne pudotetaan valmiit lähetekuoret. Uurna luonnollisesti avataan viimeistään silloin, kun kuoria aletaan toimittaa ennakkoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Urnan käyttäminen lähetekuorten säilyttämisessä saattaa lisätä äänestäjien luottamusta ennakkoäänestyksen järjestelyjä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on tarvittaessa syytä painottaa, että ennakkoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Jos vaaliurnaa käytetään ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija sopii keskusvaalilautakunnan kanssa urnien lainaamisesta ennakkoäänestyspaikkaan ja niiden palauttamisesta. Vaaliurnaa tai muuta suljettavaa laatikkoa voidaan vastaavalla tavalla käyttää myös laitosäänestyksessä, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tunnisteet vaalivirkailijoille

Keskusvaalilautakunnan on laadittava vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille rinnassa pidettäviä tunnisteita (esimerkiksi rintamerkki tai vastaavia), joista äänestäjät voivat tunnistaa vaaliviranomaiset. Tunnisteisiin merkitään virkailijan tehtävä eli

- vaalilautakunta: *Vaalilautakunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalilautakunnan jäsen – Medlem av valnämnden*;
- vaalitoimikunta: *Vaalitoimikunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimikunnan jäsen – Medlem av valbestyrelse*.
- vaalitoimitsijat: *Vaalitoimitsija* tai kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimitsija – Valförrättare*.

Tunnisteisiin voidaan merkitä myös virkailijan nimi.

Vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajalla tulee olla tunnisteena rintamerkki tai käsivarsinauha, jossa on sana *Vaaliavustaja*, kaksikielisessä kunnassa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Jäljennös vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamispäätöksestä

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnalle vaalihuoneistossa nähtäville pantavaksi jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalilautakunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalilautakunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalilautakunnan jäsenen yhteystietoja ei äänestyspaikalle nähtäville pantavassa luettelossa kuitenkaan saa olla. Myös vaalitoimikunnalle on hyvä toimittaa vastaava asiakirja.

6 ETYJ/ODIHR suositteli Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakkoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes). Vaaliurnien käyttöä ovat myös eräät kansalliset lehtikirjoituksissa toivoneet.

Kynät ja paperitarvikkeet

Keskusvaalilautakunta huolehtii myös siitä, että vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla on käytössään kynät ja muut vaalitoimituksessa tarvittavat kirjoitustarvikkeet.

Kynät, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on sinänsä aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa keskusvaalilautakunnan on varmistettava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaannu tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kynät voivat lakata toimimasta.

Lisäksi vaaliviranomaisten käytettävissä tulee olla tarpeen mukaan esimerkiksi kopiopaperia, muistiinpanopaperia, sakset, kirjekuoria, käärepaperia, narua tai paketoititeippiä.

4.3.5 Keskusvaalilautakunnan itsensä tarvitsema materiaali

Keskusvaalilautakunta tarvitsee omaan käyttöönsä ainakin seuraavaa vaalimateriaalia:

- kotiaänestysten järjestelyitä varten kotiaänestyslomakkeita (vaalilomake nro 14; liite 10),
- tuloslaskentaa varten laskentalomakkeet 1-3, 5 ja 6 sekä
- sinetöimisvälineitä ja
- vaalileimasimia ja ruskeita ikkunallisia vaalikuoria kirjeäänten käsittelyä varten.

4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto

- Päätä, missä laajuudessa vaalitietojärjestelmää käytetään kunnassa.
- Järjestä tietoliikenneyhteydet vaalitietojärjestelmään.
- Huolehdi, että vaalitietojärjestelmän käyttäjät hankkivat järjestelmään kirjautumisessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Ota vastaan, lue ja jaa muille vaaliviranomaisille oikeusministeriön lähettämät VAT-ohjeet ja vaalituen viestit.
- Harjoittele vaalitietojärjestelmän käyttöä ja osallistu kenraaliharjoituksiin.

4.4.1 Vaalitietojärjestelmän käyttäminen kunnassa

Oikeusministeriön vaalitietojärjestelmä (VAT) on keskeinen väline yleisten vaalien toimittamisessa.

Vaalitietojärjestelmää hallinnoi oikeusministeriön toimeksiannosta Oikeusrekisterikeskus (ORK). Järjestelmä toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (VALTORI) ja sen alihankkijana toimivan Tietoevry Oyj:n keskitetysti hallinnoimilla laitteistoilla.

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa kunnissa voidaan käyttää seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- pohjatietojärjestelmä (vaalilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu äänestyspaikkarekisteri);
- ehdokastietojärjestelmä kuntavaaleissa (vaalilain 43 §:ssä tarkoitettu ehdokasrekisteri);
- äänioikeustietojärjestelmä (vaalilain 60 §:n 2 momentissa ja 77 §:n 2 momentissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri);
- tuloslaskentajärjestelmä;
- sähköinen vaalipöytäkirja.

Keskusvaalilautakunta päättää siitä, missä laajuudessa äänioikeustietojärjestelmää kunnassa käytetään.

4.4.2 Vaalitietojärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Pohjatietojärjestelmää ja ehdokastietojärjestelmää käyttää keskusvaalilautakunta.

Äänioikeustietojärjestelmää käyttää keskusvaalilautakunta ja sitä voivat käyttää yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat ja vaalipäivän äänestyksessä vaalilautakunta ("sähköinen vaaliluettelo"). Vaalitoimikunnalla ja vaalilautakunnalla on mahdollisuus käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Sähköistä vaalipöytäkirjaa voi käyttää vaalilautakunta.

Tuloslaskentajärjestelmää aluevaalien ja kuntavaalien ennakoäänten laskennassa ja alustavassa laskennassa käyttää keskusvaalilautakunta ja sitä voivat käyttää myös vaalilautakunnat siten, että tuloksia tallennetaan järjestelmään suoraan äänestysalueilta. Vaalituki antaa tästä erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet.

4.4.3 Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet

Oikeusministeriö on vahvistanut vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleja varten seuraavat vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet):

- Nro 1: Vaalitietojärjestelmän tekninen ohje
- Nro 2b: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
- Nro 2c: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
- Nro 2d: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet ulkoministeriölle
- Nro 2e: Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet aluevaalilautakunnalle
- Nro 3b: Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
- Nro 4a: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
- Nro 4b: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
- Nro 4c: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle
- Nro 4d: Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
- Nro 4e: Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet
- Nro 5b: Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle

Oikeusministeriö on jakanut keskusvaalilautakunnille VAT-ohjeet kahdessa erässä, ensin joulukuussa VAT-ohjeet nro 1 ja nro 2b ja tammi-helmikuussa muut kunnan vaaliviranomaisia koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan tulee edelleen jakaa VAT-ohjeet 4c, 4d, ja 4e niille kunnan vaaliviranomaisille, jotka käyttävät vaalitietojärjestelmää.

VAT-käyttöohjeissa sekä vaalituen lähettämissä viesteissä selostetaan tarkemmin kaikki tarvittava vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi.

4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että äänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalustus.
- Huolehdi äänestyspaikan esteettömyydestä.
- Huolehdi yhdessä vaalilautakunnan kanssa vaaliavustajien ja mahdollisen muun avustavan henkilöstön hankinnasta. Samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa avustavaa henkilöstöä saatetaan tarvita äänestyspaikalla tavanomaista enemmän.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalilautakunnan jäseniä ja vaaliavustajia.
- Huolehdi sitä, että vaalilautakunnalle jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää (tai laskentajärjestelmää) käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.

Vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta kunkin äänestysalueen äänestyspaikassa huolehtii kunnanhallituksen sille asettama vaalilautakunta. Kunnanhallituksen on ilmoitettava vaalilautakunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot keskusvaalilautakunnalle.

4.5.1 Vaalipäivän äänestyspaikan määrääminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi annettu asianmukainen äänestystila (äänestyspaikka) ja tarvittava kalusto. Vaalipäivän äänestyspaikan määräämisestä oikeusministeriö on antanut ohjeita kirjeessään 16.9.2024 (<https://vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita>).

4.5.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten henkilöiden mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

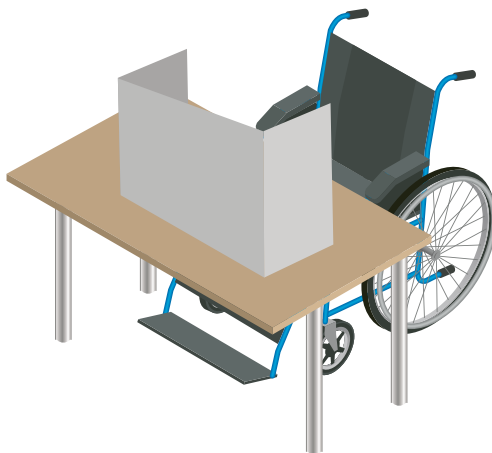
Mahdollisuuksien mukaan on esimerkiksi varattava pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla⁷, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

- Äänestäjä ei ollut päässyt sähkökäyttöisellä pyörätuolilla äänestyspaikkaan, koska äänestyspaikkana toimineella nuorisotalolla oli noin kahdeksan senttimetriä korkea kynnyks. Eduskunnan oikeusasiamies piti kanteluun antamassaan ratkaisussa (29.4.2004) perusoikeusnäkökulmasta epätydyttävänä, että keskusvaalilautakunnan aloitteesta ja kaupunginhallituksen päätöksellä äänestyspaikaksi oli hyväksytty tila, johon liikuntavammaiselle ei ollut järjestetty esteetöntä pääsyä.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulee jokaisessa äänestyspaikassa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Kuvaesimerkki:

Muita esteettömyyttä koskevia ratkaisuja ja linjauksia:

Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakoöäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoituslustoilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.

7 Ks. valtioneuvoston asetus rakennusten esteettömyydestä (241/2017) ja ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä (2018).

Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) muun ohella, että äänestyspaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä ennakkoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitusalue, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakkoäänestyspaikassa (marketin aulatilalla) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että 1) jos ennakkoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja 2) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Eduskunnan oikeusasiamies teki yllätystarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista (EOA:n tiedote 7.4.2017). Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkotoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁸

Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi yllätystarkastuksia vuoden 2018 presidentinvaalissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2019). Ratkaisussaan EOAK/2657/2019 oikeusasiamies toi esiin tarkastushavaintonsa useasta kunnasta ja totesi esteettömyydessä olevan vakavia puutteita, kun pyörätuolilla ei päässyt äänestyspaikalle.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies kanteluun antamassaan ratkaisussa (EOAK/516/2024) muun ohella suositti yleisellä tasolla, että kunnalliset vaaliviranomaiset tarvittaessa kuulisivat esteettömyys- ja saavutettavuusasioissa kunnallisia vammaisneuvostoja sekä vammaisjärjestöjä. Lisäksi apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan todennut, että vaalipäivänä äänestyspaikan esteettömyysvaatimusta voidaan pitää korostuneena verrattuna ennakkoäänestykseen sen vuoksi, että vaalilain 67 §:n

8 Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus ennakkoäänestyksen järjestelyistä (2164/2017)

1 momentin mukaan vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan (**liite 14**), jota tulee käyttää apuna arvioitaessa äänestystilan asianmukaisuutta.

4.5.3 Vaaliavustajien ja muiden vaalilautakuntaa avustavien henkilöiden nimeäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa huolehtia siitä, että jokaiselle äänestyspaikalle hankitaan ainakin yksi vaaliavustaja, joka on äänestyspaikalla saapuvilla ja äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota vaaliavustajan riittävään kielitaitoon. Vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana *Vaaliavustaja*, kaksikielissä kunnissa *Vaaliavustaja - Valbiträde*.

Keskusvaalilautakunnan on lisäksi varmistettava, että vaalilautakunnalla on käytännössä läsnä riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Keskusvaalilautakunnan on hankittava vaalilautakunnan käyttöön vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua avustavaa henkilöstöä, jos sille on tarvetta. Avustava henkilöstö voi avustaa lautakunnan jäseniä äänestyslippujen laskennassa ja järjestämisessä sekä, jos äänestysalueella käytetään äänioikeustietojärjestelmää tai laskentajärjestelmää, niiden teknisessä käyttämisessä. Avustavan henkilöstön tulee toimia tehtävissään tarkasti vaalilautakunnan jäsenten osoitusten mukaisesti. Vastuu äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja alustavan äänenlaskennan suorittamisesta on vaalilautakunnalla. **Samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa avustavaa henkilöstöä saatetaan tarvita erityisesti äänestäjien neuvonnassa liittyen äänestyskäytäntöihin äänestettäessä kahdessa eri vaalissa sekä äänestyslippujen alustavassa laskennassa äänestysajan päätyttyä.**

4.5.4 Vaalimateriaalin jakelu äänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalilautakunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu

luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Luovutettaessa vaalimateriaalia keskusvaalilautakunnan edustajan on todettava vaalilautakunnan edustajien henkilöllisyys. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen tulisi olla samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuana materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitussa tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslipuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäytöksiin ei synny.

4.6 Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että ennakoäänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalusto ja tietoliikenneyhteydet (jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään).
- Huolehdi ennakoäänestyspaikan esteettömyydestä.
- Määrää vaalitoimitsijat tehtäviinsä, kouluta heidät sekä huolehdi heidän neuvonnastaan ja opastamisestaan koko ennakoäänestysajanjakson ajan.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimitsijoille jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.
- Huolehdi siitä, että jokaisella vaalitoimitsijalla on äänioikeusrekisteriin kirjaututtaessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Tiedota tehokkaasti ennakoäänestyspaikoista.

4.6.1 Ennakkoäänestystilan määrääminen ja sen järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Oikeusministeriö on 16.9.2024 päivättyssä kirjeessään antanut kunnille yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määräämistä koskevia ohjeita.

4.6.2 Ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä. Tältä osin ohjeistus on sama kuin mitä vaalipäivän äänestyspaikkojen osalta edellä todettiin. Mikäli ennakkoäänestyspaikka ei kaikesta huolimatta olisi esteetön, tästä on aiheellista ilmoittaa äänestäjille etukäteen.

4.6.3 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä ajoissa niin, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakkoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Ennakkoäänestyspaikkaan on sen vuoksi määrättävä riittävän monta vaalitoimitsijaa. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon mahdolliset työvuorojärjestelyt ja lisäksi on varauduttava esimerkiksi sairaustapauksista ja muista vastaavista syistä joutuviin poissaoloihin. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa antaa muulle kuin vaalitoimitsijaksi määrätylle henkilölle.

Vaalitoimitsijoiden kelpoisuusvaatimukset

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät saa olla vaalitoimitsijana.

Keskusvaalilautakunnan tulee erityisesti varmistua vaalitoimitsijoiden riittävästä kielitaidosta ottaen huomioon kielilain (423/2003) ja saamelaiden

kotiseutualueella myös saamen kielilain (1086/2003) kielellisiä oikeuksia koskevat säännökset.

Kaksikielisen kunnan ennakkoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakkoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat tietävät hänet. Mikäli ennakkoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakkoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

Vaalitoimitsijoiden estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakkoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakkoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

Keskusvaalilautakunnan määräykset ja ohjeet vaalitoimitsijoille

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimitsijat tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimitsijoiden tavoitettavissa koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.

Keskusvaalilautakunnan on myös määrättävä, miten sille toimitetaan sille itselleen osoitetut lähetekuoret kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista (omalle kunnalle osoitetut lähetekuoret). Käytännössä asiasta on sovittava vaalitoimitsijoiden kanssa. Eri toimittamistavat on selostettu myöhemmin tässä ohjeessa.

Keskusvaalilautakunnan on erityisesti painotettava vaalitoimitsijoille sitä, että muihin kuntiin osoitetut lähetekuoret on viipymättä jätettävä postin kuljetettavaksi.

4.6.4 Vaalimateriaalin, kalusteiden ja laitteiden toimittaminen ennakkoäänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Keskusvaalilautakunnan on osoitettava vaalitoimitsijoille sellainen lukittu tila, jossa nämä voivat säilyttää vaaliasiakirjoja ja vaalileimasinta yön yli.

4.6.5 Ennakkoäänestyspaikoista tiedottaminen ja opastuksen järjestäminen

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa vaalilain 49 §:n 1 momentin mukaisin kuulutuksin, kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainosteluneissa ja kirjastoissa, sanomalehti-ilmoittelulla, koteihin jaettavalla tiedotteella jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kaksikielisessä kunnassa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Opastus tulee järjestää selkeästi esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset, julkipanoset sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.7 Laitosäänestyksen valmistelut

- Keskusvaalilautakunta selvittää, mitä ympärivuorokautisia hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä ja muita laitosäänestykseen kuuluvia laitoksia kunnassa on ja missä ne sijaitsevat.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimikunnan jäseniä.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimikunnalle jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

Ennakköäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta. Vaalitoimikunta voidaan tarvittaessa asettaa useampia.

Kunnanhallituksen on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle vaalitoimikunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot.

Ennakköäänestys kussakin laitosäänestyksen piiriin kuuluvassa laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena ennakköäänestysajanjaksoon sattuvana päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimikunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöihin.

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimikunnan jäsenet tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimikuntien tavoitettavissa koko ennakköäänestysajanjakson ajan.

Mikäli vaalitoimikunta käyttää äänioikeuden selvittämiseen vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee mobiililaitteen, tunnistautumisvälineet ja VAT-ohjeen, jossa järjestelmän käyttöä opastetaan tarkemmin.

4.8 Kotiäänestyksen valmistelut

- Lähetä kotiäänestyslomakkeita edellisissä vaaleissa kotonaan äänestäneille.
- Määrää vaalitoimitsijat kotiäänestystä varten.
- Ota vastaan ilmoittautumiset kotiäänestykseen. Alue- ja kuntavaaleissa ilmoittautumisen katsotaan koskevan ilman äänestäjän erillistä mainintaa ilmoittautumista kotiäänestykseen sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa (poikkeuksena Helsinki). On kuitenkin mahdollista, että äänestäjä äänestäisi lopulta vain jommassakummassa vaalissa.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimitsijoita.
- Huolehdi sitä, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

4.8.1 Kotiäänestykseen oikeutettu henkilö

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestäjän tulee määrääjassa ilmoittautua keskusvaalilautakunnalle.

Kotiäänestys toimitetaan vain oman kunnan alueella. Jos äänestäjä on muuttanut toiseen kuntaan äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivän jälkeen, ei hän voi äänestää kotiäänestyksessä. Alue- ja kuntavaaleissa äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivä on 21.2.2025.

Mikäli henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on rajoittunut, voi mennä yleiseen ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan omin neuvoin, muiden kuljettamana tai muuten avustamana, hän ei kuulu kotiäänestykseen oikeutettujen piiriin. Äänestäjän on siis ensisijaisesti käytettävä tavanomaista äänestysmuotoa.

Se raja, milloin kotiäänestyksen järjestäminen voi tulla kysymykseen äänestys- tai ennakoäänestyspaikalle menemisen sijasta, on kohtuuttomien vaikeuksien aiheutuminen äänestäjälle. Tämän määrittelyssä tulee ottaa huomioon muun muassa

- ne tosiasialliset edellytykset, joita äänestäjällä kussakin yksittäistapauksessa olisi äänestää varsinaisella äänestyspaikalla tai yleisessä ennakoäänestyspaikassa avustettuna;
- ne terveydelliset haitat, joita kodista poistuminen voisi äänestäjälle mahdollisesti aiheuttaa; sekä
- kuljetuksen vaatimat erityistoimenpiteet ja kustannukset.

Ei voida edellyttää, että esimerkiksi vammaisen tai sairaan henkilön tulisi järjestää itselleen muuta kuljetusta kuin mitä normaalisti vammaisen käytettävissä olevat kuljetuspalvelut tarjoavat.

Viime vuosina on noussut esiin kysymyksiä siitä, toimitetaanko esimerkiksi tuki- tai palveluasunnoissa kotiäänestyksiä. Mikäli äänioikeutettu on hoidettavana laitoksessa, jossa suoraan lain nojalla tai kunnanhallituksen päätöksellä toimitetaan ennakoäänestys (laitosäänestys), hän ei kuulu kotiäänestyksen piiriin, vaan kunnan tulee toimittaa kaikissa tällaisissa laitoksissa laitosäänestys.

Omaishoitaja voi äänestää kotiäänestyksen yhteydessä

Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä

hänen kotikunnakseen.⁹ Muu äänioikeutetun perheenjäsen ei voi äänestää kotiaänestyksen yhteydessä.

Kotiaänestyksen yhteydessä voi siten äänestää omaishoitaja, joka

- 1) on tehnyt hyvinvointialueen tai kunnan kanssa omaishoitosopimuksen;
- 2) asuu samassa taloudessa kuin hoidettavansa; ja
- 3) on äänioikeutettu samassa kunnassa kuin hoidettavansa.

4.8.2 Kotiaänestyslomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakköäänestysajanjakson alkamista lähettää kotiaänestyslomake (liite 10) niille äänioikeutetuille, jotka edellisissä yleisissä vaaleissa ovat äänestäneet kotiaänestyksessä. Keskusvaalilautakunnalla on tiedot näistä äänestäjistä aiempien vaalien kotiaänestyslomakkeissa. Vanhat lomakkeet tulee kuitenkin käydä läpi siten, että varmistaudutaan siitä, että edellisissä vaaleissa kotona äänestänyt henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin näissäkin vaaleissa.

Keskusvaalilautakunnan tulee muutoinkin huolehtia siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuna tai monistettuna äänioikeutettujen saatavissa. Lomake löytyy osoitteesta <http://vaalit.fi/aanestaminen-kotona>. Yksi hyvä tapa huolehtia saatavuudesta on linkittää lomake kunnan kotisivuille.¹⁰

4.8.3 Kotiaänestykseen ilmoittautuminen ja ilmoitusten käsittely keskusvaalilautakunnassa

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi myös tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää kotiaänestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16. Määräajan jälkeen tehtyä ilmoitusta ei tule ottaa vastaan.

⁹ Kotiaänestyksen yhteydessä voi mainittujen edellytysten täytyessä äänestää myös omaishoidontuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettu sijaishoitaja.

¹⁰ Oikeusministeriö on vahvistanut kotiaänestyslomakkeen kaavan myös saamenkielisenä.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, milloin ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot,
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan ja
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä vaalilain 54 §:ssä tarkoitettu äänestäjän valitsema henkilö sekä
- 4) kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Ilmoituksen mukaiset tiedot ovat tarpeen muun muassa

- henkilön äänioikeuden toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että henkilön asuinpaikka on asianomaisessa kunnassa ja että kunta on myös äänioikeusrekisterissä henkilön kotikunta;
- jotta kotiaänestystä toimittava vaalitoimitsija vaivattomasti löytää äänestäjän kodin ja saa häneen tarvittaessa yhteyden puhelimitse;
- jotta äänestäjä kiinnittäisi huomiota siihen, että hän ei pyydä aiheettomasti kotiaänestyksen toimittamista.

Ilmoituksessa ei tarvitse mainita, mikä syy aiheuttaa rajoittuneen kyvyn liikkua tai toimia. Esimerkiksi vammasta tai sairaudesta ei tarvitse esittää lääkärintodistusta. Äänestäjän ei myöskään tarvitse enemmälti perustella tai todistella kohtuuttomien vaikeuksien syntymistä.

Alue- ja kuntavaaleissa kotiaänestykseen ilmoittautuminen koskee yhtä äänestyskertaa, jossa ilmoittautunut äänestää valintansa mukaan joko molemmissa vaaleissa tai vain toisessa niistä. Kotiaänestykseen ei siis ilmoittauduta erikseen aluevaaleihin ja erikseen kuntavaaleihin.

Ilmoituksen tekeminen kirjallisesti

Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä joko vapaamuotoisesti tai käyttäen oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista kotiaänestyslomaketta (vaalilomake nro 14; liite 10). Ilmoittautujan on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus. Mikäli ilmoituksen tekee äänestäjän puolesta hänen valitsemansa henkilö, myös tämä voi allekirjoittaa ilmoituksen.

Kirjallisen ilmoituksen voi lähettää keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi postitse. Jos ilmoitus lähetetään sähköpostina tai telefaksina (jos kunnalla on sellainen käytössä), sen käsittelyssä noudatetaan lakia sähköisestä asioinnista

viranomaistoiminnassa (13/2003). Mikäli kunnalle voi lähettää sähköpostia suojattuna, on tästä mahdollisuudesta hyvä kertoa mahdollisille kotiaänestäjäksi ilmoittautuville.

Ilmoituksen tekeminen puhelimitse

Kun ilmoitus tehdään puhelimitse, saadut tiedot kirjataan keskusvaalilautakunnassa kotiaänestyslomakkeelle.

Tarvittaessa on varmistettava, että ilmoituksen on todella tehnyt äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Tällainen varmistaminen voi yleensä tapahtua esimerkiksi ottamalla puhelimitse yhteyttä äänestäjään. Varmistaminen tulee tehdä vain, jos jostain syystä epäillään ilmoituksen aitoutta.

Keskusvaalilautakunnan on järjestettävä henkilökuntaa ottamaan vastaan puheluita. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että puheluihin vastataan ainakin virka-aikana ja että jos äänestäjä soittaa numeroon virka-ajan ulkopuolella, hän saa esimerkiksi tallenteesta selvän opastuksen siitä, milloin ilmoitus voidaan tehdä. Viimeisenä kotiaänestyskseen ilmoittautumispäivänä puheluihin on vastattava kello 16:een saakka. Jos puhelinnumeroon liittyy puheposti tai vastaava järjestely, keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi siihen mahdollisesti jätetyt ilmoittautumiset.

Koska kotiaänestysmahdollisuudesta ja siihen ilmoittautumisen menettelystä kerrotaan äänioikeutetulle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa (ilmoituskortti), on oletettavissa, että puhelinsoitot asiasta tulevat pääsääntöisesti siihen numeroon, joka mainitaan äänioikeusilmoituksessa keskusvaalilautakunnan yhteystiedoksi.

Puutteellisen ilmoituksen täydentäminen

Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan täydennettävä puutteellinen ilmoitus viran puolesta ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Ilmoitus voi olla puutteellinen esimerkiksi sen vuoksi, että siinä äänestäjän nimi ei ole täydellinen tai siitä puuttuu maininta äänestäjän kotikunnasta taikka puhelinnumeroita. Jos kirjallinen ilmoitus on saapunut ilman allekirjoitusta, on ilmoituksen tekijään pyrittävä ottamaan yhteyttä, kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Jos kirjallisessa ilmoituksessa ei ole mainittu, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan, keskusvaalilautakunnan on otettava yhteyttä ilmoituksen tekijään, jotta hän voi täydentää ilmoituksen tältä osin.

Väärälle viranomaiselle tehty ilmoitus

Jos ilmoitus on tehty väärälle viranomaiselle, esimerkiksi väärän kunnan keskusvaalilautakunnalle, tämän on siirrettävä ilmoitus oikealle viranomaiselle hallintolain edellyttämällä tavalla.

Ilmoittaminen äänestäjälle siitä, että kotiaänestystä ei toimiteta

Jos kotiaänestystä ei toimiteta, on tästä pyrittävä ilmoittamaan äänestäjälle mahdollisimman pian, että hänelle jäisi vielä tilaisuus käydä ennakoöänestyspaikalla äänestämässä. Ilmoitus voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoituksen äänestäjän puolesta. Ilmoitus on ensisijaisesti toimitettava kirjallisesti postilähetyksenä. Kiireellisissä tapauksissa ja muutoinkin, milloin se on tarkoituksenmukaista, ilmoitus voidaan antaa myös puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Ilmoituksessa on mainittava syy siihen, miksi kotiaänestystä ei toimiteta.

Kotiaänestystä ei toimiteta, jos

- 1) ilmoitusta ei ole voitu jälkepäinkään täydentää tiedolla, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoöänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan,
- 2) äänestäjän osoitetta ei ole voitu jälkepäinkään täydentää,
- 3) ilmenee, että ilmoitus on tehty ilman äänestäjän suostumusta,
- 4) äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen ei ylipäättänsäkään ole mahdollista ilmoituksen perusteella,
- 5) ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen tai
- 6) äänestäjä ei ole äänioikeutettu kyseisessä kunnassa tai hänen kotinsa ei ole siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen

Vain sellainen ilmoituksessa oleva puutteellisuus, joka vaikuttaa kotiaänestysten toimittamiseen ja jota ei ole voitu jälkepäinkään poistaa, muodostaa esteen kotiaänestykselle. Esimerkiksi se, että ilmoitus on jäänyt puutteelliseksi puhelinnumeron tai äänestäjän täydellisen nimen osalta, ei estä kotiaänestystä.

Kun kotiaänestystä ei toimiteta, asianomaisen kotiaänestyslomakkeen kohtaan "Lisätietoja" on merkittävä tieto tästä ja syy siihen, sekä myös tiedot siitä, koska ja miten asiasta on äänestäjälle ilmoitettu.

4.8.4 Kotiäänestyksen toimittamisen valmistelut

Kotiäänestyksen vaalitoimitsija

Ennakkoonäänestyksen järjestämisestä äänestäjän kotona (kotiäänestys) huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan määräämä vaalitoimitsija.

Keskusvaalilautakunta voi määrätä kotiäänestyksen vaalitoimitsijat samassa yhteydessä kuin se määrää yleisen ennakkoonäänestyspaikan vaalitoimitsijat. Tarkoitus on, että keskusvaalilautakunta määrää tietyn määrän henkilöitä kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiksi, minkä jälkeen keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja sitten jäljempänä selostetun mukaisesti määrää näistä henkilöistä vaalitoimitsijan kunkin yksittäisen kotiäänestyksen suorittamiseen.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö eikä myöskään hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei saa olla kotiäänestyksen vaalitoimitsijana. Kotiäänestyksen vaalitoimitsijalta edellytetään käytännössä hyvää vaalimenettelyn tuntemusta ja kykyä hoitaa erityinen äänestäjän kotona tapahtuva äänestystilanne luotettavasti.

Ennen vuonna 2013 tehtyä vaalilain muutosta (496/2013) kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiksi voitiin määrätä vain vaalitoimikunnan jäseniä tai varajäseniä. Estettä ei ole sille, että keskusvaalilautakunta määrää heitä edelleenkin tähän tehtävään.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan jonakin kotimaan ennakkoonäänestyksen ajanjaksoon sattuvana päivänä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Kotiäänestys voidaan siis toimittaa joko arkipäivänä tai sunnuntaina.

Kuka vaalitoimitsija toimittaa yksittäisen kotiäänestyksen?

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on määrättävä kotiäänestyksen vaalitoimitsijoista ne, jotka kussakin yksittäistapauksessa huolehtivat vaalitoimitsijoina kotiäänestyksen toimittamisesta äänestäjän luona.

Kunkin kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. Vaalitoimitsijat eivät voi tästä keskenään sopia.

Sen jälkeen, kun kotiäänestykseen ilmoittautumisaika on päättynyt, tulee keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan laatia yksityiskohtainen suunnitelma kotiäänestyksen toimittamisesta. Puheenjohtaja voi jo etukäteen määrätä vaalitoimitsijoille henkilökohtaiset varamiehet muun muassa estyneisyystapauksia varten.

Kotiäänestyksessä ei saa kotiäänestyksen vaalitoimitsijan ominaisuudessa olla paikalla muita henkilöitä.

Kotiäänestyksessä läsnä olevan henkilön hankkiminen

Kotiäänestyksessä on oltava läsnä vaalitoimitsijan lisäksi äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Läsnä olevana henkilönä ei kuitenkaan voi toimia vaaleissa ehdokkaana oleva. Muita kelpoisuusehtoja hänelle ei ole asetettu. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen tai omaishoitaja voi olla tällaisena henkilönä.

Mikäli jostain syystä äänestäjällä ei ole tilaisuutta tai hän ei halua valita läsnä olevaa henkilöä, hänen on mainittava tästä ilmoittautuessaan kotiäänestykseen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan asiana on tällöin huolehtia siitä, että tällainen henkilö hankitaan kotiäänestyksen toimittamiseen.

Läsnä oleva henkilö voi olla esimerkiksi joku toinen keskusvaalilautakunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijaksi määräämä henkilö. Tällöin hän ei kuitenkaan toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa.

Ilmoittaminen äänestäjälle kotiäänestyksen toimittamisesta

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan tieto kotiäänestyksen ajankohdasta ainakin kahden tunnin tarkkuudella. Tieto on annettava hyvissä ajoin ennen kyseistä ajankohtaa. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero, jotta äänestäjä voi tarvittaessa ottaa tähän yhteyttä esimerkiksi siinä tarkoituksessa, että kotiäänestyksen ajankohtaa muutettaisiin. Tieto kotiäänestyksen toimittamisesta voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoittautumisen kotiäänestykseen äänestäjän puolesta.

Ilmoitus voidaan tehdä joko kirjallisesti postilähetystenä, puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Oleellista on, että tieto kotiäänestyksen järjestämisestä tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava ilmoitusten antamisesta esimerkiksi määräämällä sopiva henkilö antamaan ilmoituksia puheenjohtajan osoitusten mukaisesti.

Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista este tilanteista

Käytännössä voi esiintyä lukuisia erilaisia tilanteita, joissa kotiaänestyksen toimittaminen ei suju ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa seuraavat:

- vaalitoimitsija ei löydä äänestäjän luokse, koska esimerkiksi osoite on virheellinen,
- vaalitoimitsija ei tapaa äänestäjää tämän osoitteesta,
- äänestäjä ei halukaan äänestää kotiaänestysmenettelyssä tai
- syntyy vaikeuksia löytää läsnä olevaa henkilöä, jonka äänestäjä hyväksyy.

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on esteestä ja uuden käynnin ajankohdasta viipymättä ilmoitettava äänestäjälle. Yhteys äänestäjään on otettava esimerkiksi puhelimitse. Äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana. Jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, on myös siitä viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Ensisijaisesti ja useimmissa tapauksissa ilmoituksen voi tehdä asianomainen vaalitoimitsija. Mutta esimerkiksi sairastumisen johdosta sen voi joutua tekemään muukin vaaliviranomainen.

Mikäli vaalitoimitsija pystyy itse hoitamaan myöhemmin kysymyksessä olevan äänestäjän kotiaänestyksen, voi hän päättää ja ilmoittaa uudesta ajankohdasta. Mikäli kotiaänestyksen toimittaminen siirtyy toiselle vaalitoimitsijalle, on keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tehtävä tästä päätös ja huolehdittava myös siitä, että asiasta ilmoitetaan äänestäjälle. Vaalitoimitsijat eivät saa keskenään sopia siitä, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee, ellei keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ole etukäteen määrännyt henkilökohtaisia varajäseniä.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiaänestyksen uudesta ajasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä kotiaänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

Kotiaänestysistä pidettävä luettelo (kotiaänestyslomakkeet)

Keskusvaalilautakunnassa tarkastetaan, että sinne saapuneissa kotiaänestyslomakkeilla tehdyissä ilmoituksissa ja puhelimessa vastaanotetuista ilmoituksista laadituissa lomakkeissa on kaikki ilmoituksessa edellytetyt tiedot. Näistä lomakkeista muodostuu kotiaänestysilmoituksista pidettävä luettelo, kun lomaketta täydennetään seuraavilla tiedoilla:

- kotiaänestyselle määrätty päivä ja kellonaika sekä tehtävään määrätty vaalitoimitsija ja
- merkintä siitä, miten äänestysajankohdasta on äänestäjälle ilmoitettu.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja vastaa luettelon pitämisestä. Vaalitoimitsijan tulee ottaa kaikkien niiden äänestäjien lomakkeet mukaansa, joiden luona hänen tehdyn suunnitelman mukaan tulee kunakin päivänä käydä.

Siitä huolimatta, että osa lomakkeista on ennakkoäänestyspäivinä vaalitoimitsijoiden mukana, keskusvaalilautakunnan tulee kaikkina ennakkoäänestyspäivinä voida selvittää, ketkä ovat ilmoittautuneet kotiaänestykseen ja kenen vaalitoimitsijan tehtäväksi kukin kotiaänestys on määrätty. Tämän vuoksi keskusvaalilautakunnan tulee esimerkiksi kopioida luettelo tai laatia niistä muunlainen kunnan olosuhteet huomioon ottaen sopiva luettelo. Vaalitoimitsijoiden palauttamat lomakkeet säilytetään tietosuoja huomioon ottaen. Seuraavissa yleisissä vaaleissa keskusvaalilautakunta lähettää kotiaänestykseen oikeutetuille kotiaänestyslomakkeen kotiaänestykseen ilmoittautumista varten, jos kotiaänestäjä on antanut siihen kotiaänestykseen ilmoittautuessaan suostumuksen.

4.8.5 Kotiaänestyksessä tarvittavan vaalimateriaalin jakaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kotiaänestyksen vaalitoimitsijalla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat ja tarvikkeet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Alue- ja kuntavaaleissa osaa materiaaleista (vaalikuori, lähetekuori ja lähetekirjelomake) tarvitaan kaksi jokaista äänestäjää varten. Lisäksi on huomioitava, että vaalitoimitsijalla on mukanaan sekä aluevaalien että kuntavaalien äänestyslippuja.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalimateriaali jaetaan kotiaänestyksen vaalitoimitsijoille luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Kotiaänestyksessä kotiaänestäjän lähetekirjeenä on aina käytettävä kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5K, **liite 5b**). Kotiaänestyksen lähetekirjelomake on erikseen täytettävä silloinkin, kun äänestäjä luovuttaa saamansa ilmoituskortin vaalitoimitsijalle.

Mikäli kotiaänestyksen yhteydessä äänestää kotiaänestykseen oikeutetun lisäksi myös tämän kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja, hänen lähetekirjeenään ei käytetä kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta, vaan omaishoitajan omaa ilmoituskorttia tai lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5, **liite 5a2**).

4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

Vaalilain 184 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos keskusvaalilautakunta antaa valtuutuksen joillekin vaalitarkkailijoille, siitä olisi hyvä ilmoittaa myös oikeusministeriölle.¹¹

Mikäli oikeusministeriö valtuuttaa vaalitarkkailijoita koko maan alueelle, lisätään heidän valtuutuspäätöksensä (akkreditointipäätökset) vaalitietojärjestelmään. Ne vaalivirkailijat, joilla on pääsy vaalitietojärjestelmään, voivat tarvittaessa tarkistaa päätöksen oikeellisuuden itse vertaamalla tarkkailijan esittämään dokumenttia vaalitietojärjestelmässä olevaan. Ne vaalivirkailijat, joilla ei ole pääsyä vaalitietojärjestelmään, voivat tarvittaessa ottaa yhteyttä keskusvaalilautakuntaan varmistaakseen päätöksen oikeellisuuden.

Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa, kuten ääntenlaskentaa.

¹¹ Erilaiset kunnan kansainväliset ja kotimaiset vieraat eivät ole vaalitarkkailijoita eivätkä siten myöskään tarvitse mitään erityisiä valtuutuksia. Heistä ei myöskään tule ilmoittaa oikeusministeriölle. Vieraat voivat esimerkiksi seurata vaalipäivän äänestystä ilman valtuutuksiakin edellyttäen, että vierailu ei häiritse vaalilautakunnan työskentelyä.

5. EHDOKASASETTELUTEHTÄVÄT

5.1 Yleistä

Kunnan keskusvaalilautakunta vastaa ehdokasasettelusta kuntavaaleissa.¹²

Kuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) Puoluerekisteriin merkityt puolueet
Rekisteröidyn puolueen ehdokkaat asettaa puolueen kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys
- 2) Äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen
Valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään 10 kunnan äänioikeutettua asukasta tai, jos kunnassa on enintään 1500 asukasta, kolme äänioikeutettua asukasta ja kunnassa, jossa on asukkaita 1501–2000, viisi äänioikeutettua asukasta.

Puolueet voivat muodostaa vaaliliittoja ja valitsijayhdistykset yhteislistoja.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita. Jos ehdokkaiden enimmäismääräksi tämän mukaisesti laskettaessa ei saada kokonaislukua, pyöristetään tulos alaspäin (esimerkiksi $27 \times 1,5 = 40,5$ eli ehdokkaiden enimmäismäärä on 40).

Puolueen, yhteislistan ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on toimitettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään tiistaina 4.3.2025 ennen klo 16. Samassa yhteydessä keskusvaalilautakunnalle on toimitettava myös mahdolliset ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista.

Ehdokashakemuksen antaa keskusvaalilautakunnalle ehdokasasettajan eli puolueen ilmoittaman paikallisyhdistyksen nimeämä vaaliasiamies, valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai vaaliasiamiehen kirjallisesti valtuuttama henkilö. Keskusvaalilautakunta ei ole velvollinen ottamaan vastaan ehdokashakemuksia tai niiden osia muilta kuin edellä mainituilta.

¹² Aluevaaleissa ehdokasasettelusta vastaa aluevaalilautakunta.

5.2 Ehdokashakemusten sisältö ja muoto

Kuntavaalien ehdokashakemusten sisällöstä säädetään vaalilain 151–156 §:ssä.

Oikeusministeriö on vahvistanut kaavat lomakkeille, joita ehdokasasettajat voivat käyttää kuntavaalien ehdokashakemusten tekemisessä. Kaavat löytyvät sähköisessä muodossa oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteesta www.vaalit.fi/kuntavaalien-ehdokasasettelulomakkeet. Lomakkeiden käyttö ei ole pakollista, vaan ehdokashakemuksen voi tehdä kirjallisesti muutoinkin, esimerkiksi vapaa-muotoisena hakemuksena.

Joidenkin puolueiden ehdokashakemuksissa voi lisäksi olla mukana lomakkeita, esimerkiksi Ehdokkaan suostumus ja vakuutus -lomake, jotka on muotoiltu puolueen omiin ehdokasasettelukäytäntöihin sopiviksi ministeriön vahvistamien kaavojen pohjalta. Näissä tapauksissa keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ehdokashakemuksessa on mainittu kaikki vaalilaissa edellytetyt seikat.

Ehdokashakemusten käsittelyyn sovelletaan vaalilain lisäksi hallintolakia ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetun lain mukaan myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen. Näin ollen on mahdollista, että ehdokashakemuksia annetaan joko kokonaan tai osittain myös sähköisessä muodossa perinteisten paperihakemusten sijasta huolimatta siitä, että vaalilain 34 §:ssä tarkoitetussa ehdokashakemusten vastaanottamisesta annettavassa kuulutuksessa hakemusten ensisijainen toimittamisvaihtoehto onkin vaaliasiamiehen henkilökohtainen käynti keskusvaalilautakunnassa. Koska vaalitietojärjestelmä ei kuitenkaan millään tavalla tue sähköisten ehdokashakemusten käsittelyä eikä keskusvaalilautakunnan käytössä ole muutakaan vastaavaa järjestelmää, voi tilanne olla käytännössä se, että ainoa sähköisen asioinnin muoto on sähköposti liitetiedostoineen. Henkilötunnuksia sisältävät sähköiset asiakirjat tulisi toimittaa keskusvaalilautakunnalle suojatulla sähköpostiyhteydellä (turvapostilla).

Ehdokashakemusasiakirjoissa voi esiintyä eri tavoilla allekirjoitettuja asiakirjoja.

Paperilla toimitetuissa hakemuksissa voi olla

- Käsini tehtyjä allekirjoituksia ja
- Käsini tehtyjä allekirjoituksia, jotka eivät ole alkuperäiskappaleita vaan skannattuja tai valokopioituja.

Jos asiakirjoja toimitetaan sähköisesti, niissä voi olla erilaisia sähköisiä allekirjoituksia. Eritasoiset sähköiset allekirjoitukset on määritelty eIDAS-asetuksessa (EU 910/2014):

- Hyväksytyt sähköiset allekirjoitukset, joissa allekirjoitus on tehty Digi- ja väestötietoviraston hyväksymällä allekirjoitusvarmenteella, esimerkiksi sähköisellä henkilökortilla;

- Kehittyneet sähköiset allekirjoitukset, joissa allekirjoitukset on tehty esimerkiksi verkkopankkitunnisteilla;
- Muut sähköiset allekirjoitukset, jollainen voi olla esimerkiksi sähköpostiviestin loppuun kirjoitettu nimi.

Lisätietoa erilaisista sähköisistä allekirjoituksista löytyy Digi- ja väestötietoviraston sivuilta: <https://dvv.fi/eritasoiset-sahkoiset-allekirjoitukset>.

Allekirjoitustavan osalta ehdokashakemukset vastaanottavan ja käsittelevän viranomaisen, tässä tapauksessa siis keskusvaalilautakunnan on itse ratkaistava, millaista asiakirjaa ja millaista allekirjoitusta se pitää riittävänä ja pätevänä.

Ilmiselvää on, että perinteistä, paperille tehtyä allekirjoitusta pidetään pätevänä ja luotettavana, jollei muuta ilmene. Myös asiakirjalle tehty hyväksytty sähköinen allekirjoitus on juridisesti sitova ja kiistämätön koko Euroopan Unionin alueella. eIDAS-asetuksen mukaan hyväksytyllä sähköisellä allekirjoituksella on oltava samanlaiset oikeusvaikutukset kuin käsin kirjoitetulla allekirjoituksella. Hyväksytyyn sähköisen allekirjoituksen aitouden voi tarvittaessa tarkistaa DVV:n palvelusta <https://dvv.fineid.fi/validation>.

Muiden sähköisten allekirjoitusten tai perinteisten, paperille tehtyjen mutta skannattujen tai valokopioitujen allekirjoitusten pätevyyden ja luotettavuuden arviointi jää allekirjoitusvaatimuksen esittäjälle eli ehdokashakemukset käsittelevälle vaaliviranomaiselle. Sähköisen allekirjoituksen osalta on lisäksi yleensä katsottu, että jos allekirjoituksen tarkoituksena on todistusvoimaisuus tehdystä oikeustoimesta ja tehdyn oikeustoimen sisällöstä, joudutaan pääsääntöisesti käyttämään vähintään kehittyneitä sähköisen allekirjoituksen mahdollistamia välineitä¹³. Käytännössä tämän voidaan katsoa tarkoittavan, ettei esimerkiksi tablettikynällä piirrettyjä allekirjoituksia sähköisissä asiakirjoissa voida yleensä pitää riittävinä.

13 Ks. esim. Voutilainen, Tomi. Digitaalisten palveluiden sääntely 2023.

5.3 Keskusvaalilautakunnan ehdokasasettelutehtävät

- Laadi ehdokashakemusten antamista koskeva kuulutus viimeistään 24.2.2025 pidettävässä kokouksessa.
- Ota vastaan ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista viimeistään 4.3.2025 ennen kello 16.
- Tarkasta ehdokashakemukset ja tee mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille sekä arvo puolueiden, vaaliliittojen ja yhteislistojen keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten 10.3.2025 pidettävässä kokouksessa.
- Käsittele vastineet huomautuksiin ja ratkaise ehdokashakemukset 12.3.2025 klo 16 jälkeen pidettävässä kokouksessa
- Laadi ehdokaslistojen yhdistelmä 13.3.2025 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa
- Tee merkinnät vaalitietojärjestelmän ehdokasrekisteriin 13.3.2025 klo 18 mennessä

Keskusvaalilautakunnan viranomaistehtävistä ehdokasasettelussa säädetään vaalilain 4 luvussa (30–45 §). Kunnan on perehdyttävä tarkasti sanottuihin vaalilain säännöksiin. Oikeusministeriö antaa asiasta tarkempia määräyksiä ja ohjeita vain koskien ehdokaslistojen yhdistelmää ja valtakunnallista ehdokasrekisteriä (ehdokastietojärjestelmää).

5.3.1 Ehdokaslistojen yhdistelmä

Keskusvaalilautakunta arpoo maanantaina 10.3.2025 pidettävässä kokouksessa puolueiden, vaaliliittojen ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen ehdokaslistojen yhdistelmää varten. Torstaina 13.3.2025 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunta laatii ehdokaslistojen yhdistelmän.

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta on yksityiskohtaiset määräykset vaalilain 41 §:ssä. Pääpiirteissään laatimisjärjestys on seuraava:

- 1) Arvotaan (maanantaina 10.3.2025)
 - ensimmäiseksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys
 - toiseksi vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa
 - kolmanneksi yhteislistojen keskinäinen järjestys.

- 2) Merkitään
 - ensimmäiseksi puolueet ja vaaliliitot arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle. Vaaliliitot on erotettava riittävän selkeästi vaaliliittoihin kuulumattomista puolueista
 - toiseksi yhteislistat arvotussa järjestyksessä puolueiden jälkeen vasemmalta oikealle
 - kolmanneksi yhteislistoihin kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokkaat aakkosjärjestyksessä yhteislistojen jälkeen äärimmäiseksi oikealle yläriviltä alkaen allekkain.
- 3) Merkitään puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaat näiden ilmoittamassa järjestyksessä yhdelle tai tarvittaessa useammalle palstalle ylhäältä alaspäin;
- 4) Merkitään ehdokkaille juoksevat järjestysnumerot alkaen numerosta 2.

Vaalilain 193 §:ssä tarkoitettu oikeusministeriön ohje kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta on tämän vaaliohjeen liitteenä 15a-c. Kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmä painatetaan valkoiselle paperille. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että yhdistelmässä olevat numerot (niin otsikossa kuin ehdokasnumerotkin) painetaan siten, että ne pääpiirteissään vastaavat Opetushallituksen uusinta numeromallistoa (käytössä 1.8.2016 lukien), joka on seuraavanlainen:

1 2 3 4 5
6 7 8 9 0

Erityisesti tulee huolehtia siitä, että numerossa seitsemän on poikkiviiva.

5.3.2 Ehdokaslistojen yhdistelmän tiedoksi saattaminen ja jakelu

Keskusvaalilautakunnan tulee saattaa yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi siten kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Viestintävelvollisuuden voidaan katsoa täyttyvän myös siten, että yhdistelmän tiedot julkaistaan kunnan kotisivuilla.

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa tarpeellinen määrä kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä ja aluevaalilautakunnan laatimia aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä hyvissä ajoin ennen vaaleja

- kunnanhallitukselle,
- vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille, kunnan alueella oleville yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiaänestyksen vaalitoimitsijoille sekä

- ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille.

Yhdistelmiä on myös pidettävä yleisön (kunnan asukkaiden) saatavilla keskusvaalilautakunnan päättämällä tarkoituksenmukaisella tavalla.

5.3.3 Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa vaalitietojärjestelmään kaksi valtakunnallista ehdokasrekisteriä, joihin otetaan kaikki vuoden 2025 sekä aluevaalien että kuntavaalien ehdokkaat. Valtakunnallisena ehdokasrekisterinä toimii molemmissa vaaleissa vaalitietojärjestelmän ehdokastietojärjestelmä.

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen, torstaina 13.3.2025 klo 18 mennessä, huolehtia siitä, että ehdokasrekisteriin ovat merkittyinä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneet puolueet ja valitsijayhdistykset sekä vaaliliitot ja yhteislistat sekä jokaisesta ehdokkaasta:

- ehdokaslistojen yhdistelmään merkityt tiedot (numero, nimi sekä arvo, ammatti tai toimi) ja
- henkilötunnus.

Lisäksi järjestelmä laskee ja esittää automaattisesti ehdokkaan iän vaalipäivänä.

Käytännössä keskusvaalilautakunnan tulee merkitä ehdokasasettajat ja ehdokkaat tietoineen ehdokastietojärjestelmään sitä mukaan kuin ehdokashakemuksia saapuu. Keskusvaalilautakunta voi hakea järjestelmästä puolueiden nimikirjoittajien tiedot 24.2.2025 klo 12 alkaen. Ehdokkaiden tietoja voi alkaa tallentamaan järjestelmään 26.2.2025. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan järjestelmän yksityiskohtaiset käyttöohjeet (VAT-ohje nro 3b: Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Oikeusministeriö huolehtii siitä, että valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot henkilötunnusta lukuun ottamatta siirretään ministeriön vaalisivuille www.vaalit.fi torstaina 13.3.2025 kello 18 jälkeen. Keskusvaalilautakuntien tulee tarkistaa ehdokastietojen oikeellisuus verkkosivuilta ja ilmoittaa mahdollisista korjaustarpeista sähköpostitse vaalituelle klo 21 mennessä. Mikäli tiedot ovat kunnossa, mitään ei tarvitse ilmoittaa. Ministeriö myös laatii ehdokasrekisteristä tulosteen ”Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025” (oikeusministeriön ehdokaskirja), jota jaetaan muun muassa yleisiin ennakoöänestyspaikkoihin ja vaalitoimikunnille.

6. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sille sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat (vaalilaki 63 §) ja kirjeäänestysasiakirjat (vaalilaki 66 g §).

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat saapuvat keskusvaalilautakunnalle muun postin mukana siihen osoitteeseen, joka on merkitty vaalitietojärjestelmän pohjatietoihin.

6.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle

6.1.1 Ennakkoäänestyksen lähetekuoret

Ennakkoäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle:

- kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- vaalitoimikunnilta,
- oman kunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä
- ulkoministeriön välityksellä Suomen edustustoista ja suomalaisista laivoista.

Kotimaan yleisestä ennakkoäänestyspaikasta saapuvat lähetekuoret

Vaalitoimitsijat lajittelevat lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava vaalitoimitsijoille, mitä toimittamistapaa käytetään. Vaihtoehdot toimittamistavasta ovat seuraavat:

- 1) Keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina:

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-
muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on

merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) Vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina:

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) Vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postikonttorista, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) Vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle erillisenä kuriiripalveluna (esimerkiksi kunnan tilaama erityispalvelu).

Vaalitoimikunnalta saapuvat lähetekuoret

Myös vaalitoimikunnat jaottelevat haltuunsa kertyneet lähetekuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Vaalitoimikunnan tulee toimittaa oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Soveltuvin tapa on, että vaalitoimikunta vie nämä lähetekuoret laitosäänestyspäivän päätteeksi suoraan keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimikunnalle kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Vaalitoimikunta saa antaa omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret postin kuljetettaviksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta saapuvat lähetekuoret

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijat tuovat kunkin äänestyskierroksen jälkeen lähetekuoret viipymättä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ainoastaan silloin, jos tämä ei ole (esimerkiksi pitkien ja hankalien kulkuyhteyksien takia) mahdollista, vaalitoimitsija voi lähettää lähetekuoret postitse.

Edustustoista ja laivoista saapuvat lähetekuoret

Edustustoissa ja laivoissa annetut lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle aina postin välityksellä. Edustustojen ja laivojen vaalitoimitsijat toimittavat lähetekuoret ulkoministeriölle, joka puolestaan postittaa ne edelleen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Koska lähetekuorten kulku ennakoäänestyspaikasta ulkoministeriölle saattaa kestää kauankin, tulee keskusvaalilautakunnassa varautua siihen, että erityisesti näitä lähetekuoria saatetaan saapua vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina tai perjantaina tai jopa tämän jälkeen.

Ennakoäänestys ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa voidaan aloittaa jo keskiviikkona 26.3.2025 eli viikkoa aiemmin kuin muissa ennakoäänestyspaikoissa. Näin ollen keskusvaalilautakuntaan saattaa saapua lähetekuoria jo ennen ensimmäistä kotimaan ennakoäänestyspäivää (2.4.2025). **Näitä lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 1.4.2025 klo 12 lukien.**

6.1.2 Kirjeäänestyksen lähetekuoret

Kirjeäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle suoraan ulkomailta olevilta äänestäjiltä postitse tai kuriiripalvelun välityksellä. Kuriiripalvelun tuomat lähetekuoret saattavat olla suljettuina esimerkiksi kuriiripalvelun omiin kirjekuoriin. On tärkeää, että kaikki kuriirilähetykseen liittyvät asiakirjat, esimerkiksi mahdolliset kuitit ja vastaavat (siis muutkin kuin itse lähetekuori) toimitetaan sellaisenaan kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaville henkilöille, jotta ne ja niihin mahdollisesti sisältyvät tiedot voidaan ottaa huomioon tarkastuksessa.

Kirjeitse äänestävä voi äänestää ja postittaa lähetekuorensa Suomeen aikaisintaan torstaina 13.3.2025. Näin ollen kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakuntiin pian tämän jälkeen. **Lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 1.4.2025 klo 12 lukien.**

Kirjeitse äänestävä on voinut postittaa lähetekuorensa kirjattuna kirjeenä. Oikeusministeriö on sopinut Postin kanssa, että postitoimipaikat toimittavat nämäkin lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnille (normaalisti kirjatut

kirjeet on vastaanottajan erikseen haettava). Keskusvaalilautakunnan voi kuitenkin olla hyvä tarkistaa paikallisesta postista, ettei sinne ole jäänyt tällaisia lähetekuoria.

6.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) ennakkoonestysten ja kirjeäänestysten lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Lähetekuorten säilyttäminen on turvattava heti siitä alkaen, kun niitä alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan.

6.3 Tarkastusmenettely

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet sekä aluevaalien että kuntavaalien ennakkoonestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että perjantaina 11.4.2025 ennen klo 19 saapuneet asiakirjat ehditään niissä käsitellä. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet asiakirjat on ehdittävä käsitellä. Keskusvaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulustaan.

Ennakkoonestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkastettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena siis on, että tarkastuksen päätteeksi keskusvaalilautakunnalla on

Aluevaaleissa

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoonestysten hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestysten hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret

Kuntavaaleissa

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoonestysten hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestysten hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret

Tarkastuksen eriyttämisen takia tämä ohje sisältää erikseen yksityiskohtaiset ohjeet ennakkoonestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 6.3.1) ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 6.3.2).

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastamisen. Keskusvaalilautakunnan on päätettävä mahdollisista

valmistavista toimenpiteistä ennen kaikkea sen perusteella, kuinka paljon ja minkä tyyppisiä asiakirjoja keskusvaalilautakuntaan arvioidaan saapuvan.

Jos tarkastettavia asiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen keskusvaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat yhdessä tai useammassa kokouksessa. Jos taas tarkastettavia asiakirjoja tulee runsaasti, keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten lautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkastusmenettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäyttömahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

- vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun asiakirjoja käsitellään,
- tarkastusta suorittavien henkilöiden ulottuvilla ei ole käyttämättömiä vaali-asiakirjoja eikä vaalileimasimia,
- tila, jossa tarkastus suoritetaan, on riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokouksessa. Keskusvaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

6.3.1 Ennakoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Tarkastettavat ennakoäänestysasiakirjat

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakoäänestysasiakirjat ovat:

1) **lähetekuori**

- etupuoli on väriltään alaosasta valkoinen ja muutoin keltainen; etupuolella punainen pikakirjemerkki; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja kuittausmerkintäikkuna ylhäällä vasemmalla; sekä lähetekuoren sisällä olevat

2) **lähetekirje**, joka on joko

- lähetekirjelomake tai
- ilmoituskorttiin sisältyvä tai sen liitteenä oleva lähetekirje; ja

- 3) **vaalikuori** (jonka sisään on suljettu äänestyslippu).
- väritään ruskea; koko C6; alareunassa pieni ikkuna.

Ennakoäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu vaaleittain ja äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen tarvittaessa äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteluihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut lähetekuori on osoitettu nimenomaan oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Vaihe 1A: Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen

Mikäli jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se **avaamattomana** viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle.

Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähetekuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli tapauksessa KHO:1997:34 tilannetta, jossa kunnan laskentaan oli epähuomiossa joutunut 19 kuntaan kuulumatonta ääntä eikä yhdeksän hylätyn äänestyslipun yhteyttä kuntaan kuulumattomiin äänestyslippuihin ei voitu selvittää. Sanotut 19 ääntä saattoivat siten jäädä vaikuttamaan kunnan vaalien tulokseen. Vaaliviranomaisten toimet olivat olleet lainvastaisia ja vaalit oli toimitettu virheellisessä järjestyksessä. Kun neljä ehdokasta oli jäänyt yhden äänen päähän valtuustopaikasta, virheellisyydet olivat ilmeisesti saattaneet vaikuttaa kunnallisvaalien tulokseen. Lääninoikeus kumosi vaalit ja määräsi kunnassa toimitettaviksi uudet vaalit. KHO piti voimassa lääninoikeuden päätöksen vaalien kumoamisesta.

Vaihe 2: Lähetekuorten lajittelu vaaleittain ja äänestysalueittain

- Lajittele lähetekuoret vaaleittain ja äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret tulee ehdottomasti lajitella vaaleittain ja äänestysalueittain.

Lähetekuoren vasemmassa yläkulmassa olevasta kuittausmerkinnästä näkee kuorta avaamatta, onko sisältääkö kyseinen lähetekuori aluevaalien vai kuntavaalien lähetekirjeen ja vaalikuoren. Kuittausmerkinnän alussa oleva

kirjainyhdistelmä AV (ruotsinkielisessä VV) tarkoittaa, että kyseessä on aluevaalien lähetekirje ja kirjainyhdistelmä KV, että kyseessä on kuntavaalien lähetekirje. Esim. *** AV-2025 07.04.2025 091E28 Vantaa*** tai *** KV-2025 07.04.2025 091E28 Vantaa*** Mikäli lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää eli äänestys on toimitettu ilman äänioikeusrekisteriä (esim. laitosäänestys) vaalitoimitsija on saattanut tehdä merkinnän AV tai KV käsin lähetekirjeeseen. Jos käsin tehty merkintä kuitenkin puuttuu tai se on epäselvä, on lähetekuori jo tässä vaiheessa avattava sen lajittelemista varten. Lähetekuoren sisällä olevan vaalikuoren pienestä ikkunasta näkyy, onko sen sisällä aluevaalien violetti äänestyslippu vai kuntavaalien valkoinen äänestyslippu. Huom. ruskeaa vaalikuorta ei saa avata, vaan lipun väri todetaan kuoren ikkunasta.

Äänestysaluemerkintä näkyy kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron (esimerkiksi 011) mukaisesti. Lähetekuoren samasta ikkunasta näkyy myös kunnan numerotunnus, joten esimerkiksi Espoon äänestysalueelle nro 11 kuuluvassa lähetekuoressa näkyy keskusvaalilautakunnan nimen yläpuolella numerosarja 049 011.

Lähetekuorten äänestysalueittainen lajittelu on välttämätöntä siksi, että ennakkoäänät lasketaan äänestysalueittain.

Jos kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei lähetekuoren ikkunasta näy, se tarkoittaa, että lähetekirjeenä on käytetty käsin täytettyä lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ja että äänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä, ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi **kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuina vaaleittain ja äänestysalueittain.**

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä: Avaa lähetekuori ja tarkasta vaalikuori ja lähetekirjeen allekirjoitukset.
- Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää: Avaa lähetekuori, tarkasta vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.
- Jos vaalikuori on avonainen: Sulje se vaalisalaisuus säilyttäen.

3 (i) Lähete kuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähete kuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähete kuoreissa olevia lähete kirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähete kirjje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähete kirjjeen ja vaalikuoren tarkastus

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kahdenlaisia lähete kuoria:

- 1) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähete kirjjeeseen on tehty kuittausmerkintä ja

- 2) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähete kirjjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

3 (ii.a) Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekirjeet

Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 2) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus ja vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Mikä on kuittausmerkintä?

Ennakkoäänestyspaikassa, jossa äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen vasempaan yläreunaan kuittausmerkinnän osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa. Ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä on käytettävä lähetekirjelomaketta aina silloin, kun äänioikeuden käyttäminen merkitään ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriin. **Kuittausmerkintää ei voi tulostaa ilmoituskortille.** Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänestys vastaanotetaan manuaalisesti merkitsemättä sitä äänioikeusrekisteriin.

Kaikki kuittausmerkinnät ovat seuraavan tyyppisiä:

*** AV-2025 2.4.2025 049E3 Espoo ***

*** KV-2025 2.4.2025 049E3 Espoo ***

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa

- AV-2025 tai KV-2025 vaalia: aluevaalien merkintä AV (ruotsinkielisissä VV), kuntavaalien merkintä KV;
- päiväys (esim. 2.4.2025) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui;
- numero-kirjain -yhdistelmä ja kunnan nimi (esim. 049E3 Espoo) sitä kunnan yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa äänestäminen tapahtui (049 = kunnan kunnanumero; E1, E2, E3 ja niin edelleen = kunnan ennakkoäänestyspaikkojen koodit);

Kuittausmerkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta. Kuittausmerkinnän lisäksi lähetekirjelomakkeelle muihin kohtiin tulostuvat äänioikeustietojärjestelmästä äänestäjän sukunimi ja etunimet, äänestäjän henkilötunnus, äänestäjän äänioikeuskunnan kunnanumero ja äänestysalueen numero sekä keskusvaalilautakunnan yhteystiedot.

3 (ii.b) Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekirjeet

Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 2) Tarkastetaan, että lähetekirje on lajiteltu oikean vaalin mukaan. Vaalitoimitsija on saattanut tehdä lähetekirjeeseen käsin merkinnän AV tai KV. Jos merkintä puuttuu, vaalin voi tarkistaa vaalikuoren ikkunasta näkyvästä äänestyslipun väristä (aluevaalien äänestyslippu on violetti ja kuntavaalien äänestyslippu on valkoinen);
- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja osoite sekä allekirjoitus ja ennakkoäänestyspaikan nimi tai (laitos- ja kotiaänestyksessä) asianomaisen kunnan nimi, päiväys ja vaalitoimitsijan allekirjoitus; sekä
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä ja tarvittaessa vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

Miksi lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää?

Jos äänioikeusrekisteri ei ennakkoäänestyspaikassa ole lainkaan käytössä tai on väliaikaisesti poissa käytöstä, lähetekirjeeseen ei tehdä kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän puuttuminen lähetekirjeestä (ja siten myös lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta) osoittaaakin sen, että ennakkoäänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa.

Näitä ns. manuaalisia ennakkoäänestyksiä saapuu keskusvaalilautakunnalle:

- edustustoista,
- laivoista,
- oman kunnan ja muiden kuntien vaalitoimikunnilta (laitosäänestykset),
- oman kunnan kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilta (kotiaänestykset) ja
- niistä kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista, joissa äänioikeusrekisteriä ei tilapäisesti tai ei lainkaan käytetä.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Ennakoäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Tällaiset ovat mahdollisia niissä tapauksissa, joissa lähetekirje on täytetty käsin.

Jos kuntavaalien lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirjettä ja vaalikuorta ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään ottamatta huomioon.

Jos aluevaalien lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirje voidaan siirtää eteenpäin saman hyvinvointialueen sisällä. Sen sijaan toisen hyvinvointialueen kuntaan osoitettua lähetekirjettä ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän hyvinvointialueen ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään ottamatta huomioon.

On syytä korostaa, että tässä tarkoitettu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja vaiheessa 1A tarkoitettu menettely (väärään paikkaan saapunut lähetekuori) ovat eri asioita ja niissä toimitaan eri tavoin.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalilaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla.

Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö ennakoäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erot vasta päätöksen jälkeen hyväksytyt vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos ennakoäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta vaaliluetteloon ei tässä vaiheessa tehdä mitään merkintää.

4 (i) Ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Ennakoäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Ennakkoon kuntavaaleissa äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle tai ennakkoon aluevaaleissa äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin sellaisen kunnan kohdalle, joka kuuluu samaan hyvinvointialueeseen kuin kyseinen kunta.
- 2) Vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä.
- 3) Lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt.
- 4) Kotiäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olleen 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus.

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta sitä, että ennakoäänestys jätettäisiin huomioon ottamatta. Keskusvaalilautakunnalle kuuluu kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia lähetekirjeessä (ja kotiäänestyksessä siihen mahdollisesti liitetystä ilmoituskortissa) olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella. Keskusvaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä vaalitoimitsijoilta tai vaalitoimikunnan jäseniltä taikka myös itse äänestäjältä, jos tämä on lähetekirjeestä selvitettävissä ja tavoitettavissa. Jos lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä, voidaan sen perusteella selvittää äänioikeustietojärjestelmästä äänestämisen tarkka ajankohta ja kirjauksen järjestelmään tehnyt vaalitoimitsija.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme äänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannesta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat olleet niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

Mikäli tarkastuksessa ilmenee, että äänestäjän, joka on äänestänyt sekä alueettä kuntavaaleissa, lähetekirjeet ja vaalikuoret ovat menneet väärin lähetekuoriin siten, että aluevaalien lähetekirje on samassa lähetekuoreessa kuntavaalien vaalikuoren kanssa ja toisinpäin, sitä ei lähtökohtaisesti ole syytä pitää perusteena äänten huomioon ottamatta jättämiselle, jos asiakirjojen sekoittuminen sanotulla tavalla voidaan selvästi todentaa. Vastaavasti huomioon ottamatta jättämisen peruste ei ole myöskään se, että lähetekirjeeseen, jossa ei ole kuittausmerkintää, ei olisi tehty merkintää, onko kyseessä aluevaalien vai

kuntavaalien lähetekirje. Vaalikuoren ikkunasta näkyvän äänestyslipun väristä voidaan tällaisessa tapauksessa varmistaa, onko kyseessä aluevaalien vai kuntavaalien äänestys.

4 (ii) Ennakoäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, ennakoäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin vaalikuoriin ei saa tehdä mitään merkintöjä.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänioikeusrekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa merkitty äänestys jätetään ottamatta huomioon, keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan poistaa merkinnän äänioikeusrekisteristä (tarkemmat ohjeet VAT-ohjeessa nro 4b). Kun ennakoäänestyspaikassa manuaalisesti vastaanotettu äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä minkäänlaista merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen ja eräiden korjausmerkintöjen tekeminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse äänioikeusrekisteriin ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa. Merkintä tehdään erikseen sekä aluevaalien että kuntavaalien osalta.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (9.4.2025 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.
- Tee viipymättä äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin mahdolliset vaalitoimitsijan ilmoittamat korjausmerkinnät.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

5 (i) Mitkä ennakoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin keskusvaalilautakunnassa?

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä (ns. jälkikirjauksina) äänioikeusrekisteriin kaikki ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakoäänestyspaikassa. Tällaisten ennakoäänestysten lähetekirjeessä ei ole edellä mainittua kuittausmerkintää. Tyypillisiä tällaisia ennakoäänestyksiä ovat ulkomailla edustustoissa ja laivoissa annetut äänet, kirjeäännet sekä laitos- ja kotiaäännet.

Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkoittaa sitä, että äänestys on merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa, eikä merkintää siis tehdä enää keskusvaalilautakunnassa.

5 (ii) Miten merkinnät tehdään?

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin on yksityiskohtaisesti selostettu keskusvaalilautakunnille jaetussa VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Ennen rekisterimerkintöjen tekemistä keskusvaalilautakunnan kannattaa lajitella vaaleittain ennakoäänestysasiakirjat ennakoäänestystyyppin mukaan seuraavasti:

- kotiaäänestykset ja kotiaäänestysten yhteydessä toimitetut omaishoitajien äänestykset,
- laitosäänestykset,
- ulkomailla laivoissa tapahtuneet äänestykset,
- ulkomailla edustustoissa tapahtuneet äänestykset, ja
- kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa tapahtuneet äänestykset.

Jos lähetekirjeestä ei selvästi ilmene, missä ennakoäänestyspaikassa hyväksytty ennakoäänestys on tapahtunut (esimerkiksi laitoksessa vai yleisessä ennakoäänestyspaikassa), keskusvaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ja merkitä äänestys äänioikeusrekisteriin jonakin ennakoäänestystyyppinä. Merkinnällä on tilastollinen merkitys. Tapauksissa, joissa ennakoäänestys on otettu vastaan manuaalisesti ja äänestyspaikaksi on merkitty kunnan nimi, kyse on laitosaäänestyksestä.

5 (iii) Milloin merkinnät tehdään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloon?

Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä siihen, että merkinnät äänioikeusrekisteriin tehdään mahdollisimman kattavasti ennen keskiviikkoa 9.4. klo 18, jolloin oikeusministeriö aloittaa vaaliluetteloiden keskitetyn tulostuksen äänioikeusrekisteristä.¹⁴

Mikäli ilman kuittausmerkintää olevia hyväksyttäviä ennakoäänestyksiä kuitenkin saapuu keskusvaalilautakunnalle edellä sanotun määräajan jälkeen, keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että äänioikeuden käyttäminen merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että paperisiin vaaliluetteloihin. Vaaliluetteloihin on otettu ne äänioikeutetut, joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin niiden tulostus aloitettiin.

Merkintä vaaliluetteloon tehdään siten, että merkitään **E** ennakolta äänestäneen henkilön nimen kohdalle aluevaaleissa sarakkeeseen **AV-2025** ja kunta-vaaleissa sarakkeeseen **KV-2025**.¹⁵ Vaaliluettelot ovat äänioikeutettujen sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyy vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Merkintöjen tekemisen jälkeen tehdään myös vastaavat lukumäärämuutokset (vähennykset) vaaliluetteloiden kansilehden laskelmasivun sarakkeeseen "Tilanne 2".

5 (iv) Korjausmerkintöjen tekeminen eräissä tapauksissa

Jos yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija merkitsee ennakoäänestyksen äänioikeusrekisteriin väärän henkilön kohdalle tai muutoin virheellisesti ja havaitsee virheensä vasta hyväksytyään näyttöruudun, hänen on a) merkittävä äänestys uudelleen oikean henkilön kohdalle sekä b) viipymättä pyydettävä asianomaista keskusvaalilautakuntaa poistamaan edellinen virheellinen äänenkäytön merkintä äänioikeusrekisteristä.

14 Joillekin kunnille vaaliluettelot tulostetaan kuntien pyynnöstä vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina.

15 Vaalilautakunta merkitsee samaan sarakkeeseen vaalipäivän äänestämiset jollain muulla merkillä (esim. V, X tai /).

Keskusvaalilautakunnan on tällöin viipymättä poistettava äänenkäytön merkintä sen äänestäjän kohdalta, jonka vaalitoimitsija oli virheellisesti merkinnyt äänestäneeksi. Mikäli merkinnän poisto tehdään vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (ks. edellä), sama korjaus on tehtävä myös paperimuotoisiin vaaliluetteloihin lisäämällä henkilön nimi vaaliluetteloon.

Korjausmerkintöjen tekemistä äänioikeusrekisteriin on selostettu VAT-ohjeessa nro 4b. Keskusvaalilautakunnan on merkittävä äänioikeusrekisteriin poiston syy ja tarkentava selvitys, miksi äänenkäytön merkintä poistetaan.

Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät erikseen aluevaaleissa ja erikseen kuntavaaleissa äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Merkitse hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin.
- Säilytä hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain lajiteltuina laskentaa varten.
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten lähetekirjeet vaaleittain ja äänestysalueittain lajiteltuina.

6 (i) Vaalikuorten lukumäärän laskeminen kussakin äänestysalueessa

Keskusvaalilautakunnan on laskettava erikseen aluevaaleissa ja erikseen kuntavaaleissa hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa, todettava äänioikeusrekisteriin (tai vaaliluetteloihin) äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä saadut luvut keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan. Mikäli äänioikeusrekisteristä saatavat luvut ovat suurempia kuin vaalikuorten luvut, saattaa syynä olla esimerkiksi se, että keskusvaalilautakunta on jättänyt joitakin rekisteriin merkittyjä ennakoäänestyksiä huomioon ottamatta (ks. edellä) tai se, ettei postitse ennakoäänestyspaikasta lähetetty lähetekuori ole saapunut ajoissa keskusvaalilautakunnalle.

6 (ii) Vaalikuorten lukumäärien merkitseminen äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä tuloslaskentajärjestelmän asianomaiseen kohtaan hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa erikseen aluevaaleissa ja erikseen kuntavaaleissa. Tuloslaskentajärjestelmässä ennakkoon äänestäneiden lukumäärä äänestysalueessa on siis yhtä kuin hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä äänestysalueessa.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät merkitään tuloslaskentajärjestelmään aikaisintaan vaalipäivää edeltävänä perjantaina 11.4.2025 klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 12.4.2025 klo 17 mennessä.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumääriä vastaavat äänestäneiden lukumäärät on lisäksi merkittävä kunkin äänestysalueen vaaliluettelon kansilehden laskelmasiivun asianomaisiin kohtiin.

Vaalikuorten lukumäärien tallennus tuloslaskentajärjestelmään selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Pienten äänestysalueiden käsittely laskentajärjestelmässä

Pienten äänestysalueiden, molempien vaalien osalta erikseen, (ks. luku 10) osalta ennakkoon ja vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärät tallennetaan erikseen, mutta kaikki äänet tallennetaan vaalipäivän ääniä.

Seuraavassa esimerkkinä tilanne, jossa äänestysalueella on hyväksytyjä kuntavaalien vaalikuoria (ennakkoääniä) 35 kpl ja vaalipäivänä käy äänestysalueella äänestämässä kuntavaaleissa 30 äänestäjää. Merkinnät laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- Keskusvaalilautakunta tallentaa ennakkoon äänestäneiden määräksi 35.
- Keskusvaalilautakunta tekee laskentajärjestelmään merkinnän, että äänestysalueen ennakkoäänät lasketaan yhdessä vaalipäivän äänten kanssa.
- Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 30 ja vaalipäivän ääniksi ennakkoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 65 (35+30).

Mikäli arvioidaan, että äänestysalueella ennakkoon ja vaalipäivänä äänestää yhteensä vähemmän kuin 50 äänioikeutettua, äänestysalueen ennako- ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen äänestysalueen ääniin. Tällöin toimitaan seuraavan esimerkin mukaisesti. Äänestysalue 002 arvioidaan pieneksi äänestysalueeksi ja se yhdistetään äänestysalueeseen 001. Äänestysalueella 001 on 70 kpl kuntavaalien ennakkoääniä ja 90 kpl kuntavaalien vaalipäivän

ääniä. Äänestysalueella 002 on 15 kpl kuntavaalien ennakkoääniä ja 20 kpl kuntavaalien vaalipäivän ääniä. Merkinnät laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- 1) Keskusvaalilautakunta merkitsee tuloslaskentajärjestelmään, että äänestysalue 002 yhdistetään äänestysalueeseen 001;
- 2) Keskusvaalilautakunta merkitsee laskentajärjestelmään ennakkoon äänestäneiden määräksi 70 äänestysalueelle 001 ja 15 äänestysalueelle 002;
- 3) Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa:
 - vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 90 äänestysalueelle 001 ja 20 äänestysalueelle 002 ja
 - vaalipäivän ääniksi molempien äänestysalueiden ennakkoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 195 (70+15+90+20).

Molemmissa yllä mainituissa esimerkeissä tehdyt yhdistelyt koskevat myös aluevaalien äänestyslippuja.

6 (iii) Vaalikuorten säilyttäminen ennen laskentaa

Vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja vaaleittain ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti, kun niitä ryhdytään vaalipäivänä laskemaan keskusvaalilautakunnassa.

6 (iv) Lähetekirjeiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan on säilytettävä lähetekirjeet vaaleittain ja äänestysalueittain lajiteltuna henkilöiden sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai muutoin siten, että tietty lähetekirje on tarvittaessa helposti löydettävissä.

Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

- Jätä määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret huomioon ottamatta ja arkistoi ne avaamattomina.

Lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (11.4. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret säilytetään seuraavien vastaavien vaalien (vuoden 2029 alue- ja kuntavaalien) yli.

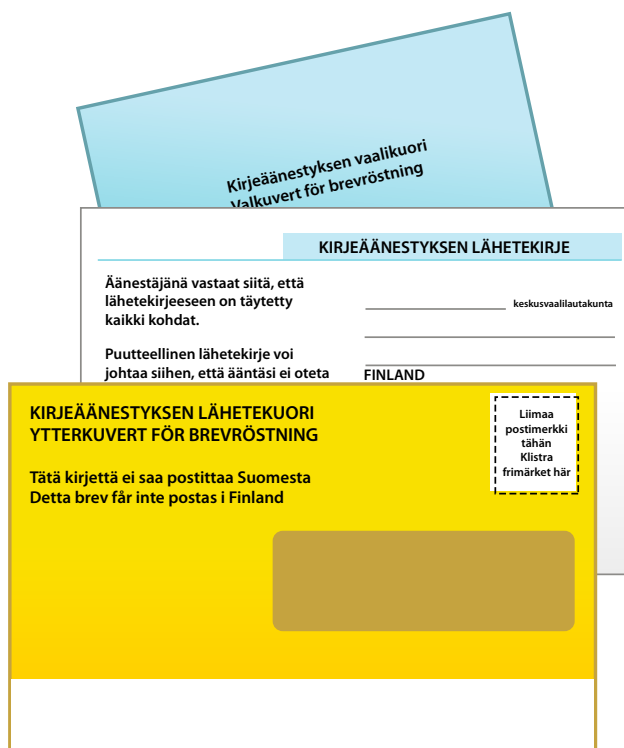
6.3.2 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Tarkastettavat kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestysasiakirjoja ei jaeta keskusvaalilautakunnalle, vaan suoraan kirjeäänestäjille. Keskusvaalilautakunta saa nähtäväkseen kirjeäänestysasiakirjat vasta, kun ne saapuvat sille tarkastettavaksi.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat kirjeäänestysasiakirjat ovat:

- 1) **kirjeäänestyksen lähetekuori**
 - etupuolen väriiltään alaosa valkoinen ja muutoin keltainen; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja teksti "kirjeäänestyksen lähetekirje" ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä olevat
 - **kirjeäänestyksen lähetekirje**, ja
 - **kirjeäänestyksen turkoosi vaalikuori** (jonka sisään on suljettu leimaamaton äänestyslippu), jonka alareunassa on pieni ikkuna.

Kirjeäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu ja äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely
- Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on osoitettu nimenomaan sinun kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti kirjeäänestyksen lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Jos lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle siten kuin ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen osalta edellä selostettiin.

Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa kirjeäänestyksen lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina (ja ennakkoäänestyksen asiakirjoista erillisinä)

Avaa lähetekuori ja tarkista, onko kyseessä aluevaalien vai kuntavaalien äänestys. Äänestäjä on myös voinut sijoittaa molempien vaalien lähetekirjeet ja vaalikuoret samaan lähetekuoreen.

Jos kirjeäänestäjä on sijoittanut kirjeäänestyksen lähetekuoreen ilmoituskorttinsa, kuoren ikkunasta on nähtävissä numerotunnus, jossa on kunnan numero ja äänestysalueen numero (esimerkiksi 049 011). Keskusvaalilautakunnalle osoitetut kirjeäänestyksen lähetekuoret tulee lajitella numerosarjan mukaisesti äänestysalueittain.

Kirjeäänestyksissä kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei kuitenkaan välttämättä näy lähetekuoren ikkunasta, jos ilmoituskorttia ei ole sijoitettu lähetekuoreen. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että asiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret ovat lajiteltuina vaaleittain ja äänestysalueittain.

Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Avaa lähetekuori ja tarkasta lähetekuori, lähetekirje ja vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet kirjeäänestyksen lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekuoren, lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Kirjeäänestyksen lähetekuoret avataan ja asiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan lähetekuoreen tehtyjen tai siihen liitettyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella, onko kirjeäänestyksen lähetekuori postitettu ulkomailta.
- 2) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää.
- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on
 - äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite, äänestämipaikka (kaupunki/kunta) sekä päiväys ja äänestäjän allekirjoitus ja
 - kahden todistajan allekirjoitukset, nimenselvennykset, syntymäajat ja osoitteet.
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähete kirjeet

Kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähete kuoressa oleva lähete kirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. **Lähete kirje on siten virheellisesti osoitettu.**

Kuntavaaleissa virheellisesti osoitettuja asiakirjoja ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähete kirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään siten ottamatta huomioon.

Aluevaaleissa virheellisesti osoitetut asiakirjat siirretään eteenpäin saman hyvinvointialueen sisällä. Aluevaaleissa virheellisesti osoitettuja asiakirjoja ei siirretä eteenpäin oman hyvinvointialueen ulkopuolelle, koska oletetaan, että lähete kirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän hyvinvointialueen ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään siten ottamatta huomioon.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli kuori näyttää siltä, että se olisi kyllä asianmukaisesti suljettu liimaamalla se kiinni, mutta kuori olisi huonon liimapinnan takia itsestään auennut), keskusvaalilautakunnan on suljettava kuori vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla. Mikäli sen sijaan vaikuttaa siltä, että vaalikuori on asiattomasti avattu, äänestys tulee jättää ottamatta huomioon.

Lähete kuoressa on useampia kuin yksi vaalikuori

Jos kirjeäänestys lähete kuoren sisällä on kaksi vaalikuorta, joiden sisässä on saman vaalin äänestyslippu, mutta vain yksi lähete kirje, äänestys jätetään ottamatta huomioon. Tällöin on ilmeistä, että äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyin tavoin.

Jos äänestäjä on äänestänyt sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, mutta laittanut, vastoin ohjeita, molempien vaalien äänestykset samaan lähete kuoreen, voitaneen äänestykset hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Jos lähetekuoressa on neljä vaalikuorta ja neljä lähetekirjettä, jotka tarkastuksen jälkeen voidaan todeta kahden eri henkilön asiakirjoiksi, molemmat äänestykset voitaneen hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Lähetekuorena on käytetty muuta kuin kirjeäänestyksen lähetekuorta

Jos kirjeäänestyksen lähetekirje ja suljettu vaalikuori postitetaan asianmukaisilla merkinnöillä varustettuna muussa kirjekuoressa kuin kirjeäänestyksen lähetekuoressa, äänestys voitaneen hyväksyä, jos kuoresta käy selville se, että se on postitettu ulkomailta.

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö kirjeäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erotta hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

4 (i) Kirjeäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Kirjeäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Kirjeitse kuntavaaleissa äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle tai kirjeitse aluevaaleissa äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin sellaisen kunnan kohdalle, joka kuuluu samaan hyvinvointialueeseen kuin kyseinen kunta.
- 2) Kirjeäänestyksen vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä.
- 3) Kirjeäänestyksen lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädettyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Tätä kohtaa sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa lähetekuoresta ei löydy lähetekirjettä eli sitä ei ole. Äänestäjän oman allekirjoituksen puuttuminen kirjeäänestyksen lähetekirjeestä on merkittävä puutteellisuus ja aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, koska kirjeitse äänestäjän on allekirjoituksellaan vakuutettava, että hän on äänestänyt vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen. Mikäli

äänestyksessä on käytetty avustajaa, lähetekirje voi olla myös avustajan allekirjoittama. Jokin vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus lähetekirjeessä ei välttämättä aiheuta huomioon ottamatta jättämistä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

- 4) Kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetysmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta. Lähetekuoreessa tulisikin olla ulkomaan postimerkkejä, ulkomaan postileima tai, jos kansainvälistä kuriiripalvelua on käytetty, kuoreessa tai siihen liitettynä tulisi olla muu vastaava todiste siitä, että kuori on peräisin ulkomailta, eikä Suomesta.
- 5) Kirjeäänestyksen vaalikuori on sillä tavalla avonainen, että voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu jostain muusta kuin kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli muusta kuin siitä, että kuori on huonon liimapinnan vuoksi itsestään auennut) tai on muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Avonainen vaalikuori, josta voidaan päätellä, että sitä ei ole yritettykään liimata kiinni, aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, samoin se, jos kuoresta voidaan päätellä, että se on ensin suljettu, sitten revitty auki ja sen jälkeen suljettu uudelleen.
- 6) Kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat laissa säädetyt läsnä olleiden todistajien allekirjoitukset ja heitä koskevat tiedot. Lähtökohtaisesti keskusvaalilautakunta voinee luottaa siihen, että todistajat täyttävät kelpoisuusehdot. Syntymäajasta voidaan kuitenkin päätellä, onko todistaja 18-vuotias. Todistajan nimestä ja osoitteesta saatetaan voida päätellä, onko hän joku VaaliL 66 d §:n 5 momentissa mainituista henkilöistä, jotka eivät voi toimia todistajana. Jos todistaja on alle 18-vuotias tai joku, joka ei saa toimia todistajana, äänestys jätetään huomioon ottamatta edellä kohdan 3 nojalla (lähetekirjeen perusteella ei voida vakuuttua siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin).

Yksikin sanotuista perusteista riittää siihen, että kirjeäänestys jätetään huomioon ottamatta.

4 (ii) Kirjeäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, kirjeäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Kirjeäänestyksen vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin kirjeäänestyksen vaalikuoriin ei saa tehdä merkintöjä, jos ne eivät ole välttämättömiä esimerkiksi äänestysalueittaisen lajittelun toteuttamiseksi.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton kirjeäänestyksen vaalikuori on lähete-kirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus edellä (s. 65–66) sanotusta syystä ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse hyväksytyt kirjeäänestykset äänioikeusrekisteriin.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (9.4.2021 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä ns. jälkikirjauksina äänioikeusrekisteriin kaikki hyväksytyt kirjeäänestykset. Kirjeäänestyksen merkitseminen tapahtuu samalla tavalla kuin ennakoäänestyksen merkitseminen (ks. luku 6.3, Vaihe 5). Äänestyksen tyyppiä valitaan äänioikeusrekisterissä ”Kirjeäänestys”.

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin myös kirjeäänestysten osalta on yksityiskohtaisesti selostettu VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Jos kirjeäänestys merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin, merkitään kirjeäänestys vaaliluetteloon kirjaimella **E**.

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Avaa hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, ota äänestyslippu ulos kuoresta vaalisalaisuus säilyttäen (lippua ei saa avata), leimaa lippu vaalileimasimella ja sulje leimattu lippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen sekä lopuksi lajittele näin syntyneet ruskeat ennakkoäänestyksen vaalikuoret asianomaisen äänestysalueen kohdalle hyväksytyjen ennakkoäänestyksen vaalikuorten joukkoon.
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten kirjeäänestyksen lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärä sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa kussakin äänestysalueessa ja merkittävä luvut pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan on

- avattava jokainen hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori,
- otettava kuoressa oleva äänestyslippu ulos vaalisalaisuus säilyttäen (äänestyslippua ei saa avata taitoksestaan),
- leimattava äänestyslippu vaalileimasimella (ei ole väliä, kummalle puolelle leima tulee),
- laitettava näin leimattu äänestyslippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten,
- sijoitettava näin syntynyt vaalikuori ennakkoäänentien joukkoon.

Uudelleen kuoritus tulee tehdä molemmissa vaaleissa äänestysalueittain, jolloin on helppo sijoittaa kunkin äänestysalueen uudelleen kuoritetut kirjeäänetykset (muiden) ennakkoäänestysten joukkoon asianomaisen äänestysalueen kohdalle. Uudelleen kuorittamisen jälkeen kirjeäänetykset ovat ennakkoäänentien seassa.

Kirjeäänestyksen vaalikuorten avaus, lippujen leimaaminen ja niiden sulkeminen ennakkoäänestyksen vaalikuoreen tulee tehdä joko keskusvaalilautakunnan itsensä toimesta tai sen valvonnassa. Jos tämä ei kuitenkaan, lähinnä vaalikuorten suuresta lukumäärästä johtuen, ole käytännössä mahdollista, keskusvaalilautakunta voi päättää, että tehtävä suoritetaan sihteerin ja vähintään kolmen muun samanaikaisesti paikalla olevan henkilön toimesta. Nämä henkilöt voivat olla keskusvaalilautakunnan jäseniä tai sen henkilökuntaa.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota menettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aiheutta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

tila, jossa tehtävä suoritetaan, on riittävän avoin, jota menettelyn valvonta on mahdollista toteuttaa.

Jos kirjeäänestyksen vaalikuoria avattaessa havaitaan, että

- kuoresta löytyy useampi kuin yksi äänestyslippu,
- kuoresta löytyy muutakin kuin äänestyslippu,
- kuoresta ei löydy äänestyslippua, mutta jotain muuta,
- kuori on tyhjä,

yhden tai useamman äänestyslipun löytyessä leimataan vain yksi äänestyslippu, ja muutoin kaikki kirjeäänestyksen vaalikuoreissa ollut materiaali siirretään sellaisenaan ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Tyhjä kirjeäänestyksen vaalikuori vaihdetaan tyhjään ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Keskusvaalilautakunta ottaa myöhemmin kantaa äänestyslipun hyväksymiseen vaalilain 85 §:n mukaisesti.

Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Kirjeäänestyksen lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (11.4. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret säilytetään seuraavien vastaavien vaalien (alue- ja kuntavaalien 2029) yli. On huomattava, että kirjeäänestyksen lähetekuoria voi saapua vielä pitkänkin ajan kuluttua.

6.4 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunta postittaa lähetekuoria **kuntavaaleissa** muille keskusvaalilautakunnille kahdessa tapauksessa: väärään paikkaan saapunut lähetekuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle ja silloin, kun vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakoäänestyksen lähetekuoria muihin kuntiin.

Keskusvaalilautakunta postittaa lähetekuoria **aluevaaleissa** muille keskusvaalilautakunnille kolmessa tapauksessa: väärään paikkaan saapunut lähetekuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle, väärin osoitettu lähetekuori postitetaan oikealle keskusvaalilautakunnalle oman hyvinvointialueen sisällä ja jos vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakoäänestyksen lähetekuoria muihin kuntiin.

Kaikki lähetekuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Tätä varten lähetekuoriin on valmiiksi painettu pikakirjemerkki. Lähetekuoret on lähetettävä viivytyksettä vähintään päivittäin, mutta joka tapauksessa niiden on ehdottomasti oltava postin kuljetettavina viimeistään keskiviikkona 9.4.2025 ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Sen jälkeen postitettava lähetekuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädettyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Lähetekuoret jätetään Postin kuljetettaviksi lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (liite 9) käyttäen.

Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista luettelon, johon on koottu kunnittain kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava ja jaettava luettelo yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijoille ja tarvittaessa myös vaalitoimikunnille.

Toiselle keskusvaalilautakunnalle postitettavien lähetekuorten toimituksessa ei ole mitään syytä aikaila, vaan lähetekuoret on toimitettava postin kuljetettavaksi **heti, kun se on mahdollista**. Torstaina 10.4. tai perjantaina 11.4. toiseen kuntaan toimitettava lähetekirje ei ehdi enää postitse perille, jolloin on mahdollisuuksien mukaan selvítettävä muita keinoja saada lähetekirjeet lain mukaisesti määräajassa oikealle vastaanottajalle.

7. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU

- Kuittaa oikeusministeriön lähettämien vaaliluetteloiden saapuminen tekemällä merkintä vaalitietojärjestelmään viimeistään perjantaina 11.4.2025 klo 17.
- Tee vaaliluetteloihin tarvittavat merkinnät niistä hyväksytyistä ennakoö- ä- nestyksistä, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen vaali- luettelon tulostamista.
- Jaa vaaliluettelot vaalilautakunnille vaalipäivää varten.

Oikeusministeriö huolehtii vaaliluetteloiden tulostamisesta äänioikeustietojär- jestelmästä (äänioikeusrekisteristä) ja niiden toimittamisesta keskusvaalilauta- kunnille.

Vaaliluettelot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle ennakoöä- nestyksen pää- ttyttyä. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

7.1 Vaaliluettelon sisältö

Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain ja ne ovat yhteiset alue- ja kun- tavaaleille. Luettelossa on erilliset sarakkeet molemmille vaaleille. Vaaliluette- loihin on merkitty vain kunkin äänestysalueen ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon, tai jotka äänestivät ennakkoon vain toisessa vaalis- sa, tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeustietojärjestel- mään vaaliluetteloiden tulostushetkellä. Ennakkoon äänestäneet on puolestaan merkitty erilliseen ennakkoon äänestäneiden luetteloon, joka toimitetaan kes- kusvaalilautakunnalle vaaliluetteloiden mukana. Vaaliluettelo ja ennakkoon ää- nestäneiden luettelo yhdessä sisältävät äänestysalueen kaikki äänioikeutetut. Keskusvaalilautakunta voi pitää hallussaan ennakkoon äänestäneiden luettelot tai jakaa ne vaalilautakunnille vaaliluetteloiden mukana.

Vaaliluettelo luetaan pystysuunnasta. Vaaliluettelossa on kansilehti, laskelma- sivu sekä varsinaiset vaaliluettelosivut, joissa kussakin on enintään 38 äänioi- keutettua (**liite 2a-c**). Heti vaaliluettelon perässä on kyseisen äänestysalueen ennakkoon äänestäneiden luettelo (kansilehti, tilastosivu ja varsinaiset luette- losivut; **liite 2d**).

Äänestysalueen äänioikeutetut ovat vaaliluettelossa sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta äänioikeutetusta on vaaliluetteloon merkitty täydellinen nimi ja henkilötunnus. Lisäksi merkintöjä ovat T, jos äänioikeutetul- la on turvakielto, ja kolmen numeron numerosarja (valtiokoodi), jos äänioikeu- tetun kansalaisuus on muu kuin Suomi. Äänestämismerkinnän tekemistä varten

vaaliluettelossa on aluevaalien sarake **AV-2025/VV-2025** ja kuntavaalien sarake **KV-2025**, joihin tehdään äänioikeutetun kohdalle

- merkintä **E**, jos hän on äänestänyt ennakkoon tai kirjeitse (nämä merkinnät voi tehdä vain keskusvaalilautakunta) tai
- muu merkintä, esimerkiksi **X**, **V** tai / vaalipäivän äänestämisestä (tämän merkinnän voi tehdä vain vaalilautakunta).

On mahdollista, että äänioikeutettu on äänestänyt ennakkoon vain aluevaaleissa tai vain kuntavaaleissa. Tällöin merkintä tehdään ainoastaan kyseisen vaalin kohdalle.

Kunkin äänestysalueen vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L ja M-Ö (aiemmissa vaaleissa A-K, L-Ö). Vaaliluettelon voi kuitenkin tarvittaessa osittaa muustakin kohdasta.

7.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille

Vaaliluettelot tulostetaan keskiviikkona 9.4.2025.¹⁶ Tulostamisesta johtuen äänioikeustietojärjestelmän käyttö keskeytyy tuolloin noin tunnin ajaksi kello 18 alkaen.

Vaaliluettelot lähetetään keskusvaalilautakunnille siten, että ne ovat perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 16.

7.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaminen

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi vaaliluettelot saatuaan tarkastaa, että se on saanut kaikkien äänestysalueiden vaaliluettelot ja että ne ovat painoseltaan virheettömiä ja että niistä ei puutu sivuja. Kun keskusvaalilautakunta on tarkastanut ja hyväksynyt luettelon, sen on kuitattava vaaliluettelot saapuneiksi äänioikeustietojärjestelmään välittömästi ja viimeistään perjantaina 11.4.2025 kello 17. Vaalituki seuraa kuittausmerkintöjä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä kuittaamattomiin kuntiin.

¹⁶ Joillekin isoille kunnille tulostetaan niiden pyynnöstä vaaliluettelot vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina klo 18 lukien.

Jos yhteys äänioikeustietojärjestelmään on tilapäisesti poikki, vaaliluettelon saapumisesta on samassa määräajassa ilmoitettava vaalituelle puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi).

Tarkemmat ohjeet vaaliluetteloiden saapumisen kuittaamisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4b.

Kuittaus vaaliluettelon saapumisesta on ehdottomasti tehtävä, siis myös silloin, jos saapuneet vaaliluettelot ovat kaikilta osiltaan kunnossa.

Äänioikeustietojärjestelmässä voi ainoastaan kuitata, että vaaliluettelo on tullut perille. Jos vaaliluetteloissa on puutteita (esimerkiksi sivuja puuttuu tai ne ovat tulostuneet virheellisesti) tai vaaliluetteloita ei määräajassa toimiteta keskusvaalilautakunnalle, **keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi ilmoittaa puutteista vaalituelle** joko puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi). Keskusvaalilautakunnan tekemän ilmoituksen perusteella

- a) vaalituki toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla keskusvaalilautakunnalle tarvittavat uudet vaaliluettelot tai uudet sivut; tai
- b) vaalituki ja keskusvaalilautakunta sopivat, että keskusvaalilautakunta itse tulostaa äänioikeusrekisteristä uudet vaaliluettelot tai uudet sivut.

7.4 Vaaliluettelon käsitleminen

Vaaliluettelo koostuu vasemmasta reunastaan rei'itetyistä irtolehdistä, joissa on tulostus molemmille puolilla lehteä. Pakkauksen avaamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan tulisi joko kansioida vaaliluettelo tai sitoa se haluamallaan tavalla, esimerkiksi erillisillä sitomisvälineillä, joita on toimitettu keskusvaalilautakunnalle sen tekemän tilauksen mukaan muun vaalimateriaalin yhteydessä. Tämän ohjeen **liitteenä 2e** on yksi esimerkki siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa, jos siitä on sovittu vaalilautakunnan kanssa.

7.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon

Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnalle keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa tehtävä vaaliluetteloihin merkinnät niistä ennakkoon äänestäneistä, joita ei ehditty merkitä vaalitietojärjestelmään ennen vaaliluetteloiden tulostamista.

7.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta

Vaaliluettelot tulevat julkisiksi vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 13.4.2025 kello 20 seuraavaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Mikäli äänioikeutetulla on äänioikeusrekisterissä merkintä väestötietojärjestelmästä annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitetusta turvakiellosta, on vaaliluetteloon tulostettu hänen kohdalleen Huomautuksia-sarakkeeseen iso T-kirjain merkitsemään turvakielloa. Tieto tällaisen henkilön asumisesta eli kuulumisesta tietyn kunnan tiettyyn äänestysalueeseen, mikä siis ilmenee suoraan vaaliluettelosta, on salassa pidettävä vaalilain 71 § 4 momentin mukaisesti. Vaaliviranomaisten ja myöhemmin vaaliluetteloiden tultua muuten julkiseksi kunnan viranomaisten on huolehdittava, ettei vaaliluettelosta ilmenevää tietoa turvakiellon omaavan henkilön kotikunnasta ja äänestysalueesta anneta sivulliselle. Merkinnän tarkoituksena on siis estää turvakiellon suojaamien asuinpaikkatietojen selvittäminen muuten julkisista vaaliluetteloista. Vastaava merkintä on myös ennakkoon äänestäneiden luettelossa.

8. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMINEN

Alue- ja kuntavaalien ennakkoäänien laskennasta, alustavan ääntenlaskennan tiedotuksesta sekä vaalipäivän äänten tarkastuslaskennasta huolehtii keskusvaalilautakunta. Aluevaaleissa vaalien tuloksen vahvistaa, keskusvaalilautakunnan vahvistamien äänimäärien perusteella, aluevaalilautakunta. Kuntavaalien tuloksen vahvistaa kunnan keskusvaalilautakunta.

Vaalilaissa on säännökset kuntavaalien tuloksen laskentatavasta ja vaalien tuloksen määrittämisestä (88–91 §), varavaltuutettujen valitsemisesta (93 §) sekä tuloksen vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta (95 §). Laskentaa varten keskusvaalilautakunnan on tarkoin perehdyttävä näihin lainkohtiin.

8.1 Valmistavat toimenpiteet

- Osallistu laskennan kenraaliharjoitukseen 20.3.2025.
- Ilmoita vaalituella ne äänestysalueet, joissa alustavan laskennan tulokset tallennetaan suoraan laskentajärjestelmään.
- Lataa vaalitietojärjestelmästä tuloslaskentalomakkeet ja kopioi niitä riittävästi.
- Anna vaalilautakunnille tarvittavat ohjeet tulostietojen ilmoittamisesta ja jaa niille tiedotuslomakkeet 2, 3 ja 4.
- Talleta hyväksytyjen vaalikuorten (=ennakkoäänien) lukumäärä tuloslaskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 12.4. klo 17.

Alue- ja kuntavaalien tuloksen laskennassa käytetään vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmää, jonka käyttö selostetaan VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle). Jos joku kunnan vaalilautakunta tallentaa alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään, sen ohjeet löytyvät VAT-ohjeesta nro 4d.

Alue- ja kuntavaalien alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten keskusvaalilautakunnan on perustettava ilmoituskeskus, jos kunnassa on vähintään kaksi äänestysaluetta.

Keskusvaalilautakunnan on:

- Tehtävä viimeistään lauantaina 12.4.2025 klo 12 laskentajärjestelmään yhdistämismerkinnät niistä äänestysalueista, joiden ennakkoäänien ja

vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 1 momentin mukaisesti; ja joiden ennakoäänät ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 2 momentin mukaisesti. Merkintä tehdään laskentajärjestelmässä aluevaaliin ja kuntavaaliin.

- Ilmoitettava vaalituella hyvissä ajoin tuloslaskennan ja tiedotuksen vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot merkitsemällä ne vaalitietojärjestelmään sekä erityisesti se, että joku tai jotkut äänestysalueet tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään.
- Osallistuttava laskennan kenraaliharjoitukseen torstaina 20.3.2025 vaalituen tarkempien ohjeiden mukaisesti.
- Jaettava vaalilautakunnille tuloslaskentalomakkeet 2, 3 ja 4 sekä tarvittaessa annettava vaalilautakunnille ohjeet siitä, miten tulostiedot ilmoitetaan tai toimitetaan vaalilautakunnasta keskusvaalilautakunnalle (esimerkiksi, että tulostiedot soitetaan puhelimella).

Keskusvaalilautakunnan on tarkasti huolehdittava siitä, että laskentatila, jossa äänestysliput ovat, on ulkopuolisilta suljettu siitä lukien, kun vaalikuoria aletaan sinne toimittaa aina siihen saakka, kun tarkastuslaskenta on suoritettu.

8.2 Ennakoäänien laskenta

- Aloita ennakoäänien laskenta vaalipäivänä aikaisintaan klo 10.
- Laske äänestysliput äänestysalueittain.
- Tallenna ennakoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään klo 20 mennessä.

8.2.1 Laskennan järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan klo 10, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja hyväksytyissä vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä laskemaan molempien vaalien ennakoäänät klo 20 mennessä. Jos tämä ei ole mahdollista, laskentaa jatketaan kello 20 jälkeen normaalisti. Vaalikuorten leikkaaminen auki voidaan tarvittaessa aloittaa keskusvaalilautakunnan toimesta tai valvonnassa valmistavana toimenpiteenä jo ennen varsinaisen kokouksen alkua. Äänestyslippuja ei kuitenkaan voi vielä tuolloin ottaa ulos vaalikuorista.

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (KHO:2024:8) linjannut, että valmistavana toimenpiteenä suoritettavan vaalikuorten auki leikkaamisen tulee tapahtua välittömässä yhteydessä vaalipäivänä järjestettävään

kokoukseen. Leikkaaminen ei siten voi tapahtua esimerkiksi edeltävänä iltana, vaan vasta sunnuntaiaamuna.

Tarkoituksenmukaista ei ole, että myös niiden kuntien keskusvaalilautakunnissa, joissa ennakoääniä on huomattavan vähän, ennakoäänten tarkastus ja laskenta aloitettaisiin jo klo 10. Näissä kunnissa ennakoäänestyksen tuloksen tiedotukselle asetettavat tavoitteet ovat saavutettavissa, vaikka ennakoäänten tarkastus ja laskenta aloitetaan jonakin myöhempänä ajankohtana ennen klo 20:ta.

On huomattava, että vaalilain 86 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja (ei alustavia eikä osittaisiakaan tietoja) välity laskentatilan ulkopuolelle ennen klo 20:ta. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että keskusvaalilautakunta ja laskentahenkilöstö eivät saa poistua laskentatilasta ennen kello 20 tai käyttää kännyköitään laskennan aikana.

Riippumatta siitä, mihin kellonaikaan tarkastus aloitetaan, keskusvaalilautakunnan tulee siis ehdottomasti huolehtia siitä, että **kaikki mahdollisuudet tarkastuksen tietojen välittymiseen tarkastustilan ulkopuolelle ennen klo 20 tehokkaasti estetään.**

8.2.2 Laskennan suorittamisesta

Keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan laskea aluevaalien ja kuntavaalien äänestyslippuja samanaikaisesti tai ensin aluevaalien liput ja sitten kuntavaalien liput. Äänestyslippujen laskeminen samanaikaisesti edellyttää, että keskusvaalilautakunnalla on käytössään riittävät laskentaresurssit ja niin suuri tila, että molempien vaalien lippujen samanaikainen laskeminen tässä tilassa on mahdollista.

Ennakoäänät lasketaan äänestysalueittain sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa. Äänestysliput, jotka mitättöminä on jätettävä ottamatta huomioon, on erotettava eri ryhmäksi ja niiden lukumäärä laskettava. Muut äänestysliput on järjestettävä siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat omina ryhminään. Kaikissa ryhmissä olevien äänestyslippujen lukumäärä on laskettava.

Jos keskusvaalilautakunta on vaalilain 82 §:n mukaisesti määrännyt, että äänestysalueen ennakoäänät ja vaalipäivän äänät lasketaan yhdessä tai että äänestysalueen ennakoäänät ja vaalipäivän äänät lasketaan yhdessä jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakoäänten ja vaalipäivän äänten kanssa, yhdistämisen tuloksena kyseisessä äänestysalueessa tai äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueiden kaikki äänät tallennetaan vaalipäivän ääniksi.

Mitättömät äänestysliput

Äänestyslipun mitättömyysperusteet on säädetty vaalilain 85 §:ssä.

Harkittaessa äänestyslipun hylkäämistä 85 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa (ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa) tulee periaatteena olla pyrkimys selvittää äänestäjän tarkoitus. Tämän vuoksi oikeusministeriö kiinnittää keskusvaalilautakunnan huomiota siihen, että äänestäjät voivat kirjoittaa numeroita monella tavalla.

Äänioikeutetuille lähetettävässä vaalilain 21 §:ssä tarkoitettussa ilmoituskortissa (liite 4) on perinteisesti esitetty yksi numeroesimerkistö, jonka mukaan äänestysmerkintä voidaan tehdä. Se perustuu Opetushallituksen uusimpaan, 1.8.2016 lukien voimassa olevaan numeromallistoon. Opetushallituksen ns. vanha numeromallisto, joka oli käytössä ennen vuotta 2004, oli pääosin samanlainen. Sen sijaan vuosina 2004–2016 käytössä ollut numeromallisto poikkesi vanhasta ja nykyisestä jonkin verran, erityisesti numeroiden 4 ja 7 (ei poikki-viivaa) osalta (liite 16). Lisäksi on syytä todeta, että esimerkiksi eri tekstinkäsittelyohjelmissä numeroilla voi olla Opetushallituksen malleista poikkeavia esitysmuotoja, kuten esimerkiksi numeron 1 osalta. Eri tavoin kirjoitetuista numeroista tulee pyrkiä selvittämään se, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli merkitty kääntöpuolelle, ei pidetty mitättömänä (KHO 1973 A II 34).

Äänestyslippua ei voitu pitää mitättömänä sen johdosta, että äänestäjä oli yliviiwannut ensin tekemänsä numeromerkinnän, jos äänestyslippuun muutoin merkitystä numerosta ilmeni, ketä ehdokasta se tarkoitti (KHO 1983 A II 1).

Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli tehty ehdokkaan numeron lisäksi merkintä TJ. (KHO 1983 A II 2).

Äänestyslipun ympärään oli selvästi merkityn numero 2:n eteen tehty kaksi muuta merkintää. Näitä merkintöjä ei voitu yksiselitteisesti tunnistaa kirjaimiksi tai numeroiksi eikä äänestyslipusta selvästi ilmennyt, ketä ehdokasta merkinnät tarkoittivat. Sanottu äänestyslippu oli näin ollen mitätön (KHO 18.2.1977 taltio 631, DN:o 5196/37/76).

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli kääntöpuolella, ei pidetty mitättömänä, vaikka numero oli samalla taiteosalla kuin vaalilautakunnan leima (KHO 1.4.1977 taltio 1403, DN:o 548/30/77).

Äänestyslippua, johon oli kirjoitettu numero 32 sekä numeron perään kaksoispiste ja lyhyt viiva, ei pidetty mitättömänä (KHO 4.4.2001).

Hallinto-oikeuksien lainvoimaisia ratkaisuja

Hallinto-oikeudet ovat antaneet äänestyslippujen mitättömyyteen liittyviä, lainvoimaisiksi jääneitä ratkaisuja kuntavaaleista ja vuoden 2022 aluevaaleista sekä vuoden 2023 eduskuntavaaleista. Näistä mainittakoon tässä Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisu: Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli ehdokkaan numeron lisäksi kirjattu ehdokkaan nimi muodossa, joka ei täysin vastannut ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa nimen kirjoitusasua (Helsingin HAO 21.6.2023, 3762/2023).

Ennakoäänestyksen tuloksen tallentaminen vaalitietojärjestelmään

Keskusvaalilautakunnan tulee tallentaa ennakoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään sitä mukaa, kun se valmistuu. Tavoitteena on, että kunnan koko tulos, molemmissa vaaleissa, on tallennettu klo 20 mennessä. Jos tähän ei päästä, laskentaa ja tallennusta jatketaan rauhassa kello 20 jälkeen.

8.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus

- Kokoa sekä alue- että kuntavaaleissa äänestysalueittain vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21 mennessä.
- Kokoa vaalipäivän alustava tulos klo 23.30 mennessä (tavoiteaika).
- Tallenna äänestäneiden lukumäärätiedot ja äänestyksen alustava tulos tuloslaskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta

- 1) Kokoa äänestysalueittain
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän klo 21.00 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustavan tuloksen klo 23.30 mennessä; ja
- 2) yhdistää tiedot koko kunnan tulokseksi tallentamalla tiedot tuloslaskentajärjestelmään molemmista vaaleista seuraavasti:
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21.00 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustava tulos klo 23.30 mennessä (tavoiteaika).

Alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa ei ole syytä tuhlaata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen. Keskusvaalilautakunnan on kuitenkin syytä verrata äänestysalueilta saamiaan lopputuloksia aiemmin vastaanotettuun äänestäneiden lukumäärään ja ryhtyä tarvittaessa selvittämään virheitä.

Keskusvaalilautakunnan on myös syytä verrata ehdokkaiden hyväksi annettuja äänimääriä kunnan eri äänestysalueilla. Suuret erot saattavat olla kirjoitusvirheitä tai äänet on saatettu merkitä erehdyksessä tiedotuslomakkeen väärään kohtaan.

8.4 Tarkastuslaskenta ja tuloksen vahvistaminen

- Aloita tarkastuslaskenta maanantaina 14.4.2025 viimeistään klo 12 ja tee se valmiiksi keskiviikkoon 16.4.2025 klo 12 mennessä.
- Ilmoita aluevaalien vahvistetut äänimäärät aluevaalilautakunnalle keskiviikkona kello 12 mennessä.
- Vahvista **kuntavaalien** tulos keskiviikkona 16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa ja tee siitä tarvittavat ilmoitukset.

Vaalipäivän jälkeisenä päivänä eli maanantaina 14.4.2025 viimeistään klo 12 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja ja vaalilautakuntien laskelmia. Myös mahdolliset keskusvaalilautakunnan omat laskelmat pienten äänestysalueiden osalta tarkastetaan.

Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta. Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

Vaalipöytäkirjojen käsittely

Tarkastuslaskennan yhteydessä keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi vaalilautakuntien laatimat vaalipöytäkirjat liitteineen. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee vaalipöytäkirjoissa merkittäviä puutteita tai virheitä, sen on pyydettävä asiasta selvitys asianomaiselta vaalilautakunnalta. Selvityksen tulee olla keskusvaalilautakunnan käytettävissä ennen kuin vaalien tulokset kunnassa vahvistetaan.

Jos saatujen selvitysten perusteella on aihetta

- epäillä vaalilautakunnan toiminnassa tapahtuneen väärinkäytöksiä, esimerkiksi RikosL 14 luvun 4 §:ssä (Vaalituloksen vääristäminen) tarkoitettua toimintaa, tai merkittävää virkavelvollisuuksien laiminlyöntiä (Vaalil 185 §), keskusvaalilautakunnan on harkittava, tuleeko asiasta tehdä tutkintapyyntö poliisille;

- pitää vaalilautakunnan toimintaa huolimattomana, keskusvaalilautakunta voi kehottaa vaalilautakunnan jäseniä kiinnittämään jatkossa huomiota huolellisuuteen vaalipöytäkirjan täyttämässä.

8.4.1 Toimenpiteet aluevaaleissa

Aluevaaleissa keskusvaalilautakunta vahvistaa

- ne äänimäärät, jotka kukin ehdokas on kunnassa saanut
- mitättömien äänten määrän kunnassa ja
- äänten kokonaismäärän kunnassa (hyväksytyt äänet yhteensä + mitättömät äänet).

ja kuittaa luvut valmiiksi laskentajärjestelmään. Vaalilain 143 l §:n mukaan vahvistaminen tehdään keskiviikkona 16.4. viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa. **Oikeusministeriö kuitenkin ohjeistaa, että vahvistus tehdään viimeistään klo 12.** Tämän jälkeen aluevaalilautakunta aloittaa aluevaalien tuloksen vahvistamistoimenpiteet.

Aluevaaleissa keskusvaalilautakunta ei suorita äänimäärien tasatilanteiden arvonvoja eikä laske vertauslukuja, vaan niistä huolehtii myöhemmin aluevaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan on, aluevaalien äänimäärät vahvistettuaan, otettava tuloslaskentajärjestelmästä ainakin seuraavat tulosteet (raportit):

- KT 29 Ryhmittäin ehdokkaiden äänet
- KT 90 Mitättömät äänestysliput perusteittain
- KT 21 Ehdokkaiden äänet, koko kunta
- KT 20 Ehdokkaiden äänet äänestysalueittain
- KT 10 Äänestysaktiivisuus kunnassa ja
- KT 11 Äänestysaktiivisuus sukupuolen mukaan äänestysalueittain

8.4.2 Toimenpiteet kuntavaaleissa

Tuloksen vahvistaminen ja julkistaminen

Keskusvaalilautakunta vahvistaa kuntavaalien tuloksen keskiviikkona 16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Jos vahvistetut äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arvalla. Keskusvaalilautakunta voi suorittaa arvannon haluamallaan tavalla, joko perinteisesti (esimerkiksi paperilaput maljassa) tai vaalitietojärjestelmään sisältyvällä koneellisella arvonnalla. Jälkimmäisen osalta VAT-ohjeessa 5b on tarkempi selostus.

Keskusvaalilautakunnan on käsiteltävä kaikki tasatilanteet ja tallennettava laskentajärjestelmään arvontojen tulokset. Arvonnat suoritetaan vasta keskiviikkona 16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa keskusvaalilautakunnan vahvistamiskokouksessa ennen vaalien tuloksen vahvistamista (Vaalilain 90 §).

Keskusvaalilautakunta vahvistaa

- ne äänimäärät ja vertausluvut, jotka kukin ehdokas on saanut,
- mahdollisten arvontojen tulokset,
- mitättömien äänten määrän ja
- äänten kokonaismäärän (hyväksytyt äänet yhteensä + mitättömät äänet).

Pöytäkirjaan on merkittävä näin vahvistetut äänimäärät ja vertausluvut sekä lisäksi kunkin valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valitun nimi sekä ehdokaslistojen yhdistelmän mukaiset arvo, ammatti tai toimi.

Keskusvaalilautakunnan on viipymättä annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle. Tämä tapahtuu siten, että keskusvaalilautakunta tallentaa tarkastuslaskennan tuloksen vaalitietojärjestelmän laskentajärjestelmään ja kuittaa tallennuksen valmiiksi.

Lisäksi keskusvaalilautakunnan on viipymättä

- julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi. Jos ilmoitustaulua ei ole, pöytäkirja valitusosoituksineen julkaistaan kunnan verkkosivuilla; ja
- annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi.

Keskusvaalilautakunnan on otettava tuloslaskentajärjestelmästä pöytäkirjan liitteiksi ainakin seuraavat tulosteet (raportit):

- KT 32 Ryhmien kannatus ja muutos edellisistä vaaleista,
- KT 29 Ryhmittäin ehdokkaiden äänet,
- KT 26 Valitut ja varamiehet vertausluvuittain
- KT 90 Mitättömät äänestysliput perusteittain,
- KT 23 Ehdokkaat vertausluvuittain,
- KT 21 Ehdokkaiden äänet, koko kunta,
- KT 20 Ehdokkaiden äänet äänestysalueittain,
- KT 10 Äänestysaktiivisuus kunnassa ja
- KT 11 Äänestysaktiivisuus sukupuolen mukaan äänestysalueittain.

9. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET

9.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Arkistointi

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten asiakirjojen säilytysajat on vahvistettu Valtionarkiston (nyttemmin Kansallisarkisto) päätöksellä 13.5.1994 (n:o VA S 41/94) ja oikeusministeriön määräyksellä 10.10.1994 (n:o 989/610/94 OM). Nämä päätökset ja määräykset ovat edelleen voimassa.

Kansallisarkisto on antanut seulontapäätöksen KA/20686/07.01.01.03.01/2020, joka muutti vuoden 1994 päätöstä siten, että jos kunta tai vaalilautakunta käyttää äänestystietojen rekisteröinnissä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalipäivän äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tallennetut äänestystiedot säilytetään vaalitietojärjestelmässä pysyvästi yksinomaan digitaalisessa muodossa. Paperiset luettelot ennakkoon äänestäneistä ovat määräajan säilytettäviä kaikissa kunnissa riippumatta siitä käytetäänkö sähköistä vaaliluetteloa.

Asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä vastaa keskusvaalilautakunta seuraavien säilytysaikojen puitteissa. Kohdan 2 säilytysaika on vähimmäissäilytysaika, joten keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa säilyttää asiakirjoja kaueminkin kuitenkin tietosuojasäännökset huomioon ottaen.

- 1) Pysyvästi säilytetään:
 - paperiset vaaliluettelot, jos äänestämismerkinnät on tehty niihin eikä vaalilautakunta ole käyttänyt sähköistä vaaliluetteloa; ja
 - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjat ja niiden muut kuin alla mainitut liitteet, jotka voidaan säilyttää sähköisesti.

- 2) Kun seuraavat alue- ja kuntavaalit (vuonna 2029) on toimitettu, voidaan hävittää:
 - aluevaalien ja kuntavaalien äänestysliput
 - vaalipöytäkirjat
 - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan liitetyt huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekirjeineen ja lähetekuorineen
 - huomioon ottamatta jätetyt avaamattomat lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakunnalle säädetyn määräajan jälkeen
 - keskusvaalilautakunnan lähettämien kirjeiden toisteet
 - keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeet ja muut asiakirjat
 - keskusvaalilautakunnalle mahdollisesti annetut valtakirjat
 - kotiaänestyslomakkeet
 - jos kunta käyttää yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää sähköiset vaalipöytäkirjat liitteineen vastaavasti kuten paperiset käsin täytetyt vaalipöytäkirjatkin ja niiden liitteet seuraavien vastaavien vaalien yli. Sähköiset vaalipöytäkirjat voi säilyttää digitaalisessa muodossa tai tulostettuina. Tarkempia ohjeita asiasta on VAT-ohjeessa 5 b.

Hävittäminen

- 1) Vaalitoimituksen päättymisen jälkeen on hävitettävä:
 - käytetyt lähetekuoret ja vaalikuoret
 - vaaliohjeet ja VAT-ohjeet (VAT-ohjeita ei tavalliseen paperinkeräykseen) sekä
 - käyttämättömät äänestysliput.

- 2) Aluevaalien ja kuntavaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi tulee hävittää, esimerkiksi silppuamalla:
 - käytetyt ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet (lähetekirjelomakkeet ja ilmoituskortit),
 - ennakolta äänestäneiden luettelot (vaalilomake nro 7), jotka vaalitoimitsijat ja vaalitoimikunnat ovat palauttaneet keskusvaalilautakunnalle,
 - käytetyt lähetekuorten kuittauslistat,
 - kuulutusten toisteet,
 - alustavan äänenlaskennan lomakkeet.

Henkilötietojen suoja

Monet yllämainituista asiakirjoista sisältävät henkilötietoja ja kunta toimii tällöin henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Yleisellä tietosuoja-asetuksella (EU) 2016/679 on uudistettu henkilötietoja koskevaa sääntelyä ja tämä edellyttää aikaisempaa tarkempaa henkilötietojen asiallisen käsittelyn suunnittelua ja dokumentointia. Kaikkia henkilötietoja sisältäviä vaaliasiakirjoja, kuten vaaliluetteloida, on säilytettävä erittäin huolellisesti ja varmistettava, etteivät ne missään tilanteessa katoa tai muutoin joudu ulkopuolisten käsiin. Otteen tai jäljennöksen antamisessa on huomioitava vaalilain 187 §.

9.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää seuraavia yleisiä vaaleja varten vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleja varten jaetut käyttämättömät

- lähetekuoret
- vaalikuoret,
- lähetekirjelomakkeet ja
- vaalipöytäkirjalomakkeet.

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää myös

- sinetöimisnauhat ja katkaisulaitteet,
- vaalileimasimet,
- vaaliurnat ja
- äänestyskopit.

9.3 Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi

Vaalilautakuntaa on ohjeistettu (vaaliohje nro 2) täyttämään vaaliluettelon laskelmasivulle alue- ja kuntavaaleissa lukumäärätiedot vaalipäivänä äänestäneistä:

- Suomen kansalaisista,
- muun EU:n jäsenvaltion kansalaisista,
- Islannin ja Norjan kansalaisista ja
- muiden valtioiden kansalaisista.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin ilmoittaa vaalilautakunnille, että se selvittää keskitetysti sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista, jolloin vaalilautakuntien ei tarvitse täyttää laskelmasivua.

Keskusvaalilautakunnan tulee viimeistään 28.4.2025 tallentaa laskentajärjestelmään sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista. Tarkempi menettely selostetaan VAT-ohjeessa nro 5b.

10. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

10.1 Yleistä

Vaalisalaisuuden turvaamiseksi keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että pienissä äänestysalueissa annetut äänestysliput on laskettava joko yhdessä saman äänestysalueen ennakoäänien kanssa tai yhdessä kunnan jonkin muun äänestysalueen taikka joidenkin muiden äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

10.1.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos

- 1) äänestysalueessa on joko alue- tai kuntavaaleissa vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai
- 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai
- 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakoäänien ja vaalipäivän äänien yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

10.1.2 Äänestysalueen määrääminen pieneksi äänestysalueeksi

Hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50

Keskusvaalilautakunta tarkastaa sille saapuneet ennakoäänestysasiakirjat vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 19 aloitettavassa kokouksessa. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on, jommassakummassa vaalissa tai molemmissa vaaleissa, vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisellä äänestysalueella aluevaalien ennakoäänien ja vaalipäivän äänien lasketaan yhdessä, ja kuntavaalien ennakoäänien ja vaalipäivän äänien lasketaan yhdessä.

Arvio siitä, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä, jommassakummassa vaalissa tai molemmissa vaaleissa, vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan tulee päättää, että kyseisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin merkitystä ei ole sillä, kuinka monta hyväksyttyä vaalikuorta (ennakoöäntä) äänestysalueessa on. Vaikka vaalikuoria olisi esimerkiksi 100, mutta kyseisenlainen arvio tehdään, ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio vaalipäivänä äänestävien lukumäärästä voidaan tehdä jo ennakoöäntänsä päättyneenä vaalipäivää edeltävänä tiistaina ja on viimeistään tehtävä vaalipäivää edeltävänä perjantaina. Koska kyseessä on arvio, merkitystä ei ole sillä, että loppujen lopuksi äänestysalueella todettaisiinkin äänestäneen vaalipäivänä 50 henkilöä tai tätä enemmän. Samasta syystä merkitystä ei myöskään ole sillä, että vastoin arviota jollakin äänestysalueella äänestääkin vähemmän kuin 50 henkilöä. Tämähän selviää vasta vaalitoimituksen päättyttyä, jolloin yhdistämisiä ei enää voida tehdä.

Kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää, jommassakummassa vaalissa tai molemmissa vaaleissa, ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet on laskettava yhdessä jonkun toisen äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten kanssa.

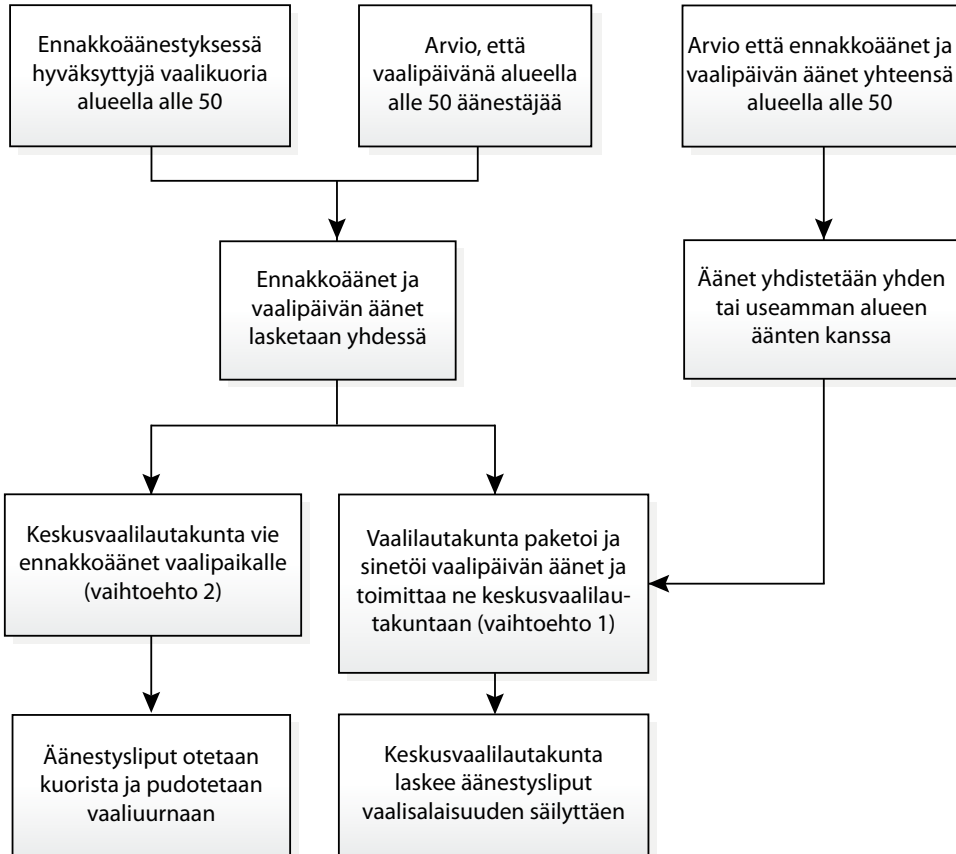
Keskusvaalilautakunnan tulee päättää, minkä toisen äänestysalueen äänestyslippuihin pienen äänestysalueen äänestysliput yhdistetään. Täksi toiseksi äänestysalueeksi on syytä valita muu pieni äänestysalue, jotta laskettavien äänestyslippujen yhteismäärä ei muodostu kovin suureksi. Kahden tai useamman pienen äänestysalueen äänestysliput voidaan yhdistää keskenään.

Keskusvaalilautakunta voi perustellusta syystä arvioida myös, että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää sitä, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet tulee laskea yhdessä. Keskusvaalilautakunnan on tällöin määrättävä, mitkä äänestysalueet yhdistetään. Päätös äänestysalueiden yhdistämisestä on tehtävä viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12.

10.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 10.2.1. käsitellään niitä tilanteita, joissa yhden äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.
- luvussa 10.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.

10.2.1.1 Yhden äänestysalueen ennakoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

- Määrää äänestysalue pieneksi äänestysalueeksi, jos hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä on aluevaaleissa tai kuntavaaleissa alle 50 tai jos arvioidaan, että vaalipäivänä äänestysalueessa käy vähemmän kuin 50 äänestäjää aluevaaleissa tai kuntavaaleissa.
- Päätä ja ilmoita asianomaisille vaalilautakunnille, kummalla tavalla toimitaan: tuoko vaalilautakunta äänestysliput keskusvaalilautakunnalle vai viekö keskusvaalilautakunta vaalikuoret äänestysalueen vaaliurnaan.
- Vaihtoehto 1: Saatua vaalipäivän iltana vaalilautakunnan tuomat äänestysliput, yhdistä ne äänestysalueen ennakoääniin ja suorita alustava laskenta.
- Vaihtoehto 2: Vie vaalipäivän äänestyksen aikana vaalikuoret äänestysalueelle ja vaalilautakunnan nähden avaa vaalikuoret ja pudota äänestysliput vaaliurnaan vaalisalaisuus säilyttäen.

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä, keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakoäänet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurnaan, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

10.2.1.2 VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä viimeistään lauantaina 12.4.2025 klo 12 laskentajärjestelmään, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;

- 2) määrättävä, että kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput keskusvaalilautakunnalle; sekä
- 3) vaalipäivän äänestysliput saatuaan yhdistettävä ne äänestysalueen vaalikuorissa oleviin äänestyslippuihin (ennakkoääniin) ja suoritettava tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjoihin, aluevaalien lippujen lukumäärä aluevaalien vaalipöytäkirjaan ja kuntavaalien lippujen määrä kuntavaalien vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirjat ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamisavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

Äänestyslippujen alustava laskenta keskusvaalilautakunnassa

Keskusvaalilautakunta suorittaa pienen äänestysalueen äänestyslippujen alustavan laskennan kokouksessa, jonka se pitää heti saatuaan äänestysliput haltuunsa. Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta avaa äänestysalueen vaalikuoret ja yhdistää niissä olevat äänestysliput vaalipäivän äänestyslippuihin ja suorittaa tämän äänestyslippukokonaisuuden alustavan laskennan.

Pienessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa pienten äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Äänestyslippujen mitättömyysperusteet luetellaan vaalilain 85 §:ssä.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa tässä vaiheessa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään.

Hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kunkin ehdokkaan äänimäärä ja hyväksyttäviksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Tämän jälkeen lasketaan mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäviksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä yhteen ja summa merkitään pöytäkirjaan. Summan tulee olla sama kuin äänestysalueen hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä lisättyinä vaalilautakunnan vaalipöytäkirjasta ilmeneväällä äänestyslippujen lukumäärällä.

Äänestyslippuja käsitellessään keskusvaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä. Äänestyslippujen käsittely on myös järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäyttöihin.

Sen jälkeen, kun äänestysliput on edellä selostetulla tavalla järjestetty ja laskettu, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuihin. Omaksi nipuihin pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput. Sen jälkeen niput siirretään odottamaan tarkastuslaskentaa.

Alustava ääntenlaskenta ja siitä tiedottaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että myös pienten äänestysalueiden alustavan laskennan tulokset merkitään laskentajärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista.

10.2.1.3 VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta vie äänestysliput äänestysalueen vaaliurna

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä laskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 12.4.2025 kello 12, että kyseisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;

- 2) ilmoitettava äänestysalueen vaalilautakunnalle se kellonaika vaalipäivänä, jolloin keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä yksi muu jäsen tuovat vaalikuoret äänestysalueelle.

Vaalikuorten toimittaminen äänestysalueelle

Keskusvaalilautakuntakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliuuraan.

Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

- Jos arvioit, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan yhteensä (sekä ennakkoon että vaalipäivänä) vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos vaalisalaisuuden turvaaminen sitä muutoin edellyttää, määrää, että äänestysalueen äänestysliput yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa ja merkitse nämä äänestysalueet vaalitetöjärjestelmään.
- Ilmoita kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput niitä laskematta keskusvaalilautakuntaan.
- Yhdistä äänestysalueiden ennakoäänet äänestysalueiden vaalipäivän ääniin ja suorita tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin, viimeistään lauantaina 12.4. merkitä laskentajärjestelmään nämä äänestysalueet ja suorittaa soveltuvin osin samat toimenpiteet, jotka on selostettu luvussa 10.2.1.1 VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput

keskusvaalilautakunnalle. Näissä tapauksissa vaalilautakunnat siis tuovat aina vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.

Yhdistetyissä äänestysalueissa annettuja äänestyslippuja ei välttämättä voida ottaa huomioon alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa samalla tavoin kuin muiden äänestysalueiden äänestyslippuja (ks. luku 8). Keskusvaalilautakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrätä, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mikäli se ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia, että äänestysliput on tuotava keskusvaalilautakunnalle niin nopeasti, että ne voidaan ottaa alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa huomioon.

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

11. MUITA OHJEITA

11.1 Vaalien ulkomainonnasta

Vaalien ulkomainonta on hyväksi todettu keino lisätä vaalien näkyvyyttä ja antaa kuntalaisille tietoa ehdokkaista. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua vaalimainonnan järjestämiseen. Suomen Kuntaliitto on yleiskirjeessään 9/2024 (23.9.2024) suositellut, että alue- ja kuntavaalien ulkomainonta kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla aloitettaisiin viikkoa ennen ennakoäänestyksen aloittamista eli keskiviikkona 26.3.2025.

Mahdollisia ulkomainospaikkoja jaettaessa on ehdokkaan asettaneita puolueita ja valitsijayhdistyksiä kohdeltava tasapuolisesti.

11.2 Vaalikustannukset

Vaalikustannusten jaosta eri vaaliviranomaisten kesken säädetään vaalilain 188 §:ssä.

11.3 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten numerossa 0295 535 530 seuraavasti:

- 1) Ennakoäänestyksen aikana
 - arkipäivisin kello 8–20 sekä
 - lauantaina ja sunnuntaina kello 9–18;
- 2) ennakoäänestyksen jälkeisinä arkipäivinä
 - keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kello 9–19; sekä
- 3) Vaalipäivänä sunnuntaina kello 9–20.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön henkilötunnus, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo ennen soittoa Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

11.4 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakköäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisimmät äänestysohjeet (henkilöllisyystodistus mukaan jne.). Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Alue- ja kuntavaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

11.5 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä, kirjeäänestysmateriaalin tilauslomake ja vaaliviranomaisten yhteystiedot.

11.6 Oikeusministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen vaalituen yhteystiedot

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@gov.fi,
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, puh. 029515 0003
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008,
- erityisasiantuntija Elina Rissanen, puh. 02951 50248,
- asiantuntija Tuomas Rekola, puh. 02951 50195,
- suunnittelija Evgenia Klubnitskina, puh. 02951 50141
- Oikeusministeriön vaaliasioiden yhteinen sähköpostiosoite vaalit@gov.fi ja oikeusministeriön henkilöstön sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi ellei muuta mainita.
- VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) vaalituki, puh. 02956 65609 tai sähköposti vaalituki@om.fi.

11.7 Ulkoministeriön yhteystiedot

puh. +358295 16001, sähköposti: Vaalit.UH@gov.fi

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa

Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa

Vaalipäivä sunnuntai 13.4.2025

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Kesällä 2021		Kunnan valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Alkuvuonna 2022		Aluevaltuusto	Hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan asettaminen	12 a §
Elokuun 2024 loppuun mennessä		Kunnan valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
13.10.2024		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	²
13.10.2024		Puolue ja puolueyhdistys	Vaalien kampanja-aika alkaa	³
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat kuntien asukasluvut valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvittavien äänioikeutettujen lukumääriä varten	150 § 1 mom.
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat hyvinvointialueiden asukasluvut aluevaaleissa valittavien valtuutettujen ja kuntien asukasluvut kuntavaaleissa valittavien valtuutettujen vähimmäismäärää varten	⁴
Viimeistään 31.12.2024		Kunnan valtuusto/kunnanhallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta valtuuston	⁵

¹Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

⁴ Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 24 § 3 mom. ja kuntalaki (410/2015) 16 § 3 mom.

⁵ Kuntalaki 16 § 2 mom.

			päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta	
Viimeistään 31.12.2024		Aluevaltuusto/aluehallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta aluevaltuuston päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta.	6
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto tai valtiovarainministeriö	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitettun kuntajaon muuttamisesta	7
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitettun hyvinvointialuejaon muuttamisesta	8
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus alue- ja kuntavaaleissa ennakkoonäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä alue- ja kuntavaalien yleisistä ennakkoonäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2 kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoonäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1 kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoonäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3 kohta

⁶ Laki hyvinvointialueista 24 § 2 mom.

⁷ Kuntarakennelaki (1698/2009) 21 ja 22 §. Kuntarakennelain mukainen määräaika kuntajakopäätöksille on yhdistymisen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli tässä tapauksessa 30.6.2024. Ko. lain 23 §:ssä kuitenkin säädetään, että jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne toimitetaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen. Hallituksen esityksessä HE 268/2014 vp s. 247 todetaan tältä osin, että valtioneuvoston tulisi näissä tapauksissa tehdä päätös kuntien yhdistymisestä kuntavaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä, jotta vaalit pystyttäisiin toimittamaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen normaalina ajankohtana huhtikuussa.

⁸ Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki (614/2021) 11 §. Hyvinvointialue- ja maakuntajakolain mukainen määräaika hyvinvointialueen muutokselle on muutoksen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli 30.6.2024. Jos hyvinvointialueen muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan aluevaalit, valtioneuvoston päätös hyvinvointialueen muuttamisesta on tehtävä vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ja vaalit on toimitettava muutoksen kohteena olevilla hyvinvointialueilla uusien hyvinvointialueiden mukaisesti.

⁹ Vaalilain 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

Hyvissä ajoin ¹⁰		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
13.1.2025		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilauspalvelu avautuu	66 c § 2 mom.
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
24.1.2025 kello 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹¹
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹²
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹³
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta alue- ja kuntavaaleissa ¹⁴	22 §

¹⁰ Ks. alaviite 9.

¹¹ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹² Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹³ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹⁴ Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakkovaalienestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakkovaalienestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 20.2.2025 ennen klo 16	52.	Tietyt edellytykset täyttävät EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuudesta käyttää äänioikeutta alue- ja kuntavaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁵
21.2.2025 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 24.2.2025	48.	Keskusvaalilautakunta ja aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä. Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶ Aluevaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua hyvinvointialueella valitaan ja keskusvaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua kunnassa valitaan. ¹⁷	34 § 143 b § ja 145 §

¹⁵ Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom. 2 kohta ja kuntalain 20 §:n 2 mom. 2 kohta.

¹⁶ Kuntalaki 108 § ja laki hyvinvointialueesta 113 §.

¹⁷ Kuulutus voidaan antaa vaalilain 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

Viimeistään 24.2.2025	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnille ja keskusvaalilautakunnille	32 §
Viimeistään 26.2.2025	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
3.3.2025	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänä pidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 4.3.2025 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaaleissa aluevaalilautakunnalle ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle.	143 g, 143 i, 143 k, 152, 154 ja 156 §
10.3.2025	34.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille. Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten.	36 § 37 §
Viimeistään 12.3.2025 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
12.3.2025 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 13.3.2025 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.

13.3.2025 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
13.3.2025 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
13.3.2025	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkittäminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
13.3.2025 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen valtionalouden tarkastusvirastolle	
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta valtionalouden tarkastusvirastolle	¹⁸
Viimeistään 20.3.2025	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
26.3.2025	18.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestys aloitetaan suomalaisissa laivoissa	47 § 1 mom.
Viimeistään 28.3.2025 ennen klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.

¹⁸ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 31.3.2025	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä mahdollisia oikaisuvaatimuksia koskevien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisiin oikaisuvaatimuksiin annettujen päätösten antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 12	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaisemisesta ja itseoikaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom. ja 26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuina tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.

Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
1.4.2025 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 16	12.	Kotiäänestykseen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
2.4.2025	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja ulkomailla	47 § 1 mom.

5.4.2025	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
8.4.2025	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
9.4.2025 klo 19 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 11.4.2025 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
11.4.2025 klo 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina 11.4.2025 ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Hyväksytyjen kirjeäänestysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 12.4.2025	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	¹⁹
Sunnuntai 13.4.2025 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 13.4.2025 aikaisintaan kello 10	VP	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänten (ml. kirjeäänten) laskennan aloittaminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 13.4.2025 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §

¹⁹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 11 §.

14.4.2025 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskennan aloittaminen	87 § 1 mom.
16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Keskusvaalilautakunta	Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen. Äänimäärien vahvistaminen, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä niiden ilmoittaminen viipymättä oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.	95 § ja 143 l § 1 mom.
16.4.2025	3.	Aluevaalilautakunta	Viipymättä, saatuaan edellä mainitun ilmoituksen kaikista hyvinvointialueen kunnista, aluevaalien tuloksen vahvistaminen. Tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä aluevaalien tuloksen sisältävän pöytäkirjan julkaisu valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi, luettelon aluevaaleissa valtuutetuiksi ja varavaltuutetuiksi valituiksi tulleista antaminen aluevaltuustolle ²⁰ ja siitä tiedottaminen niin kuin hyvinvointialueella ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä tiedon vaalin tuloksesta antaminen oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.	143 l §
Viipymättä vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle	²¹

²⁰ Vaalilain 143 l §:n 3 momentin 2 kohdassa sanotun maakuntavaltuuston sijasta ilmoitus annetaan aluevaltuustolle.

²¹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

28.4.2025		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien kuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²²
28.4.2025		Puolue	Vaalien kampanja-aika päättyy	²³
14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan tai keskusvaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Kesäkuun alku		Aluevaltuusto ja kunnan valtuusto	Aluevaltuustojen ja kunnanvaltuustojen toimikaudet alkavat	²⁴
Kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta, 16.6.2025		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	²⁵

²² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

²³ Puoluelaki 8 § 3 mom.

²⁴ Laki hyvinvointialueista 23 § 1 mom. ja kuntalaki 15 § 1 mom.

²⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

LIITE 2a: Vaaliluettelon kansilehti

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 09.04.2025 klo 18:00

VALLÄNGD

(läge I) 09.04.2025 kl. 18:00

Aluevaalit 2025**Välfärdsområdesvalet 2025****Kuntavaalit 2025****Kommunalvalet 2025**922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

001 Kirkonkylä

RÖSTNING SOMRÅDE:

001 Kirkonkylä

LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu

LASKELMA UTRÄKNING 922/001

AV-2025 VV-2025	Tilanne 1 Läge 1 09.04.2025 klo 18:00 09.04.2025 kl 18:00			Tilanne 2 Läge 2 11.04.2025 klo 19:00 11.04.2025 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä -Totalt
Aänioikeutettuja Röstberättigade						
Suomen kansalaiset	746	725	1471			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	16	11	27			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	3	3	6			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	765	739	1504			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet Röstande på förhand och per brev						
Suomen kansalaiset	183	218	401			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	5	1	6			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	188	219	407			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut Röstberättigade på valdagen						
Suomen kansalaiset	563	507	1070			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	11	10	21			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	3	3	6			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	577	520	1097			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet Röstande på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet Röstande på valet						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						

LASKELMA UTRÄKNING 922/001

KV-2025 KV-2025	Tilanne 1 Läge 1 09.04.2025 klo 18:00 09.04.2025 kl 18:00			Tilanne 2 Läge 2 11.04.2025 klo 19:00 11.04.2025 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä -Totalt
Aänioikeutettuja Röstberättigade						
Suomen kansalaiset	746	725	1471			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	16	11	27			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	3	3	6			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	765	739	1504			
Totalt						
Ennakoon ja kirjeitse äänestäneet Röstande på förhand och per brev						
Suomen kansalaiset	183	218	401			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	5	1	6			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	188	219	407			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut Röstberättigade på valdagen						
Suomen kansalaiset	563	507	1070			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	11	10	21			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	3	3	6			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	577	520	1097			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet Röstande på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet Röstande på valet						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						

LIITE 2c: Vaaliluettelosivu

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur valldagen

Kunta 922 Vesilähti
Kommun Vesilähti

Äänestysalue
Röstningsområde

001 Kirkonkylä
Kirkonkylä

AV-2025 VV-2025	KV-2025 KV-2025	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadslag	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
		M		HAAPANEN JARMO ENSIO			
				HAAPASAARI SIRKKA HELENA			
				HAAPIO MIRA LINDA JANINA			
	E	M		HAATAINEN ASMO TAPANI			
				HAHL RITVA ANNELI			
		M		HAIKKA JARI PETERI			
		M		HAIKONEN EINO JOHANNES			
				HAKALA HANNA MARIA			
		M		HAKALA MARKKU SEPPO SAKARI			
				HAKALA REBECKA NOREA			
		M		HAKALA REIJO JUHANI			
		M		HAKALA VEIKKO HANNES VIHTORI			
		M		HAKALA VILLE TAPIO			
	E			HAKANEN ANNA KATARIINA			
				HAKANEN LILIAN		440	
		M		HAKIO MATTI JOHANNES			
				HALISEVA ANNAMARI			
		M		HALME EINO OLAVI			
				HALMINEN-LEHTO KIRSI JOHANNA			
		M		HAMAM ALREFAI ZEJU		752	
				HAMARI EILA ORVOKKI			
				HANNILA EILA MARJATTA			
		M		HAPKE ARTTU EEMIL JUHANI			
				HARAINEN TITTA ANIARA			
		M		HARJU HEIKKI JUHANI			
				HARJU KRISTIINA HELENA			
				HARJULA SANNA JOHANNA			
		M		HARTIKAINEN ERIK			
				HARTIKAINEN SARA JANETTE			
		M		HARTIKKA AATE PENTTI			
		M		HARTTUNEN JUHANI VILJO JOHANNES			
		M		HATANPÄÄ OSKARI HENRIK			
	E			HATULA EIJA ANNUKKA			
		M		HAUTALA TAPIO ANTERO			
				HAUTAMÄKI KATI ANNELE		752	
		M		HAUTANEN TIMO ANTERO			
		M		HAUTANIEMI PENTTI OLAVI			
				HAVANKA SIIRI SANELMA			
			Yhteensä/Tillsammans				
			joista miehiä/varav män				

LIITE 2d: Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet

ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEET - PÅ FÖRHAND RÖSTADE

02.04.2025 - 08.04.2025

Aluevaalit 2025 / Kuntavaalit 2025

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skjij inte sidorna ur valängöden

Välifärdsområdesvalet 2025 / Kommunalvalet 2025

KUNTA - KOMMUN

922

Vesilahti

Vesilahti

09.04.2025

ÄÄNESTYSALUE

001

Kirkonkylä

Sivu

1/10

RÖSTNINGSMRÅDE

Kirkonkylä

Sida

Henkilötunnus Pers.beteckn.	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamnen	Huom. Anm.	Sp. Kön	Ään. - Röst.* AV-2025 VV-2025	Ään. - Röst.* KV-2025 KV-2025
	AALTO SEIJA KAARINA			04.04.2025	04.04.2025
	AALTO-LALLUKKA KIRSTI EILA TELLERVO			05.04.2025	05.04.2025
	AALTONEN ANTTI JUHANI		M	03.04.2025	03.04.2025
	AARNIO MAIJA-LIISA			07.04.2025	07.04.2025
	AASEN ELVI HILKKA				05.04.2025
	ABDEL RAHMAN MEHMET		M	02.04.2025	02.04.2025
	ABRAHAMS SISKO MARIA			04.04.2025	04.04.2025
	AGRAWAL KASPERI EETU MATIAS		M	05.04.2025	05.04.2025
	AHOMAA VIRPI CAMILLA			03.04.2025	03.04.2025
	AHOSVUORI KATI SUSANNA			08.04.2025	08.04.2025
	AMUNDSRUD ANNIINA JENNI JOHANNA			05.04.2025	05.04.2025
	ANSAMAA ANJA HELENA			06.04.2025	06.04.2025
	ANTTILA ANJA LEILA			02.04.2025	02.04.2025
	ANTTILA TERTTU MIRJA ANNIKKI			08.04.2025	08.04.2025
	AUTIO ARMI JOHANNA			02.04.2025	02.04.2025
	BAMBERG LIISA ONERVA			03.04.2025	03.04.2025
	BELCHER MARJATTA HEDVIG			08.04.2025	08.04.2025
	BERGQVIST MARCUS PAULUS ELIAS		M	03.04.2025	03.04.2025
	BLINNIKKA-GRAY SANNA KAROLINA				05.04.2025
	BROBERG TUULA DAGMAR			03.04.2025	03.04.2025
	CHEUNG RIITTA JOHANNA			02.04.2025	02.04.2025
	CRICK LAURA			02.04.2025	05.04.2025
	DANILOVA VENLA ILONA			02.04.2025	02.04.2025
	DE OLIVEIRA NEGRI ANTTI KRISTIAN		M	03.04.2025	03.04.2025
	DOLK EINI HELLIN IRENE			04.04.2025	04.04.2025
	EHO MATTI TAPANI		M	05.04.2025	05.04.2025
	EINOLA ARVO ILMARI		M	03.04.2025	03.04.2025
	EKHOLM JANNA MARIA			05.04.2025	
	ERBEN TIMO JOHANNES		M	05.04.2025	05.04.2025
	GRÖNFORS JESSICA MIKAELA			05.04.2025	05.04.2025
	HAAPALA OONA EMILIA ALEKSANDRA			06.04.2025	06.04.2025
	HAAS MIKKO ANTERO		M	05.04.2025	05.04.2025
	HAATAJA EVELIINA ANNE MARIA			02.04.2025	02.04.2025
	HAGAN KONSTA JUHANI		M	02.04.2025	02.04.2025
	HAKALA AARNO ANTERO		M	03.04.2025	03.04.2025
	HAKALA GIUSEPPE VIJAMI		M	07.04.2025	
	HAKKARAINEN SARA ANNIINA			06.04.2025	06.04.2025
	HAKOLA NILS SUNE		M	06.04.2025	06.04.2025

* Ennakkovaalienäestyspäivä / Förhandsröstningsdag

LIITE 2e: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioida vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioiden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketointimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloitten käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

<p>Aluevaalit 2025 Välfärdsområdesval</p>	<p>N:o</p>
--	-------------------

<p>Kuntavaalit 2025 Kommunalval</p>	<p>N:o</p>
--	-------------------

LIITE 4a: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille

Lähtettäjä
Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja
Mäkinen
Pekka Olavi
Kirkkojärventie 28 A 26
02770 ESPOO
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa sinulla on äänioikeus **aluevaaleissa**
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

Kunta, jossa sinulla on äänioikeus **kuntavaaleissa**
Espoo

Äänestysalue ja vaalipäivän äänestyspaikka
030 Matinkylä
Matinkylän koulu
Matintie 40

Vaalipäivän äänestysaika
13.4.2025 klo 9.00–20.00

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoonottoapaatukset.

Ilmoitus äänioikeudesta alue- ja kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus 13.4.2025 toimitettavissa **aluevaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella ja **kuntavaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitussa kunnassa.

Aluevaalit ja kuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti. Voit äänestää molemmissa vaaleissa samalla kertaa. Voit kuitenkin halutessasi äänestää eri vaaleissa myös eri kerroilla tai käyttää äänioikeuttasi vain toisessa vaalissa.

Jos äänestät samalla kertaa molemmissa vaaleissa, saat vaalivirkailijalta kaksi äänestyslippua, violetin ja valkoisen. Violetilla lipulla äänestetään aluevaaleissa ja valkoisella kuntavaaleissa. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän ilmoituksen kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoinen
www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo lähialueellasi sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi tai oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiäänestys

Voit äänestää ennakkoon laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyn edellytyksin äänestää ennakkoon kotonasi. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyn edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiäänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16 kotikuntasi keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiäänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään (henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitoksesta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tässä lähetyksessä olevat lähetekirjeet.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Aluevaaleissa sinun tulee äänestää tässä ilmoituksessa mainitun oman hyvinvointialueesi ehdokasta ja kuntavaaleissa oman kuntasi ehdokasta. Ehdokastiedot ovat nähtävissä muun muassa äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailla

Voit äänestää kirjeitse ulkomailla, jos asut tai olet keuleet ulkomailla koko ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vastamällä lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläosassa

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakkoonäänestäjä

Mäkinen
 Pekka Olavi
 Kirkkojärventie 28 A 26
 02770 ESPOO
 FINLAND

Ennakkoonäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta

049 9 puh. (09) 8167 3928

Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
 Virastopiha 2 C
 02770 ESPOO
 FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakkoonäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 4 2025

Ennakkoonäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vantaa

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakkoonäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Pekka Mäkinen

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakkoonäänestäjä

Mäkinen
 Pekka Olavi
 Kirkkojärventie 28 A 26
 02770 ESPOO
 FINLAND

Ennakkoonäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta

049 9 puh. (09) 8167 3928

Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
 Virastopiha 2 C
 02770 ESPOO
 FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakkoonäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 4 2025

Ennakkoonäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vantaa

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakkoonäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Pekka Mäkinen

LIITE 4b: Ilmoituskortti helsinkiläisille

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A
36 00160 HELSINKI
FINLAND

Kunta, jossa Sinulla on
äänioikeus

Helsinki

Äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

**5A Punavuori A
Punavuoren asukastalo
Betania Perämiehenkatu 13**

Vaalipäivän äänestysaika

13.4.2025 klo 9.00–20.00

Ilmoitus äänioikeudesta kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 13.4.2025 Helsingin kaupungissa toimitettavissa kuntavaaleissa.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitos- tai kotiaänestyskesässä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.

Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoiheen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoohjeet.

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo Helsingissä sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi ja oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakköäänestyspaikassa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyin edellytyksin äänestää ennakköäänestyspaikassa kotona. Kotiaänestyksen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyin edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestyksen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 14.4.2025 ennen kello 16 Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään

(henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakköäänestyspaikalla ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tämä äänioikeusilmoitus.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Kuntavaaleissa Sinun tulee äänestää Helsingin kaupungin ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Yhdistelmä on nähtävillä äänestyskojeissa. Jos äänestät ennakköäänestyspaikalla ulkomailla, huomioithan, että kunkin ennakköäänestyspaikan äänestyskojeissa on aina sen kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä, jonka alueella ennakköäänestyspaikka sijaitsee ja että muiden kuntien ehdokastiedot ovat ennakköäänestyspaikalla muutoin nähtävillä. Kaikkien kuntien ehdokastiedot ovat nähtävissä myös osoitteesta www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailla

Voit äänestää kirjeitse ulkomailla, jos asut tai oleskelet ulkomailla koko ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot kääntöpuolella.

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun ylälaudassa

Ennakoäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakoäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakoäänestäjä

Tavallinen

Tiina Marita

Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36

00160 HELSINKI

FINLAND

Keskusvaalilautakunta

091 5A puh. (09) 3101 3344

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta

Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros

00100 HELSINKI

FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakoäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 4 2025

Ennakoäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Helsinki

Ennakoäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

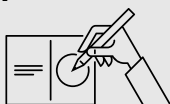
Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

Näin äänestät äänestyspaikassa:

1

Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä.

2

Taita äänestyslippu siten, että merkitsemäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin.

3

Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi.

4

Pudota leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita lähetekirje vaalivirkailijan ohjeiden mukaan.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos kykyysi tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

LIITE 5a1: Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)

*** AV-2025 2.4.2025 999E01 Vantaa ***

LÄHETEKIRJE FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare
091 90B
VANTAAN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
ASEMATIE 7
01300 VANTAA

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaalilomake nro 5, Valblankett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort
2 / 4 2025

Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift

Tuula Roos

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen

leimattuna vaalikuoreen.

Jag här själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den

avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

LIITE 5a2: Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)

AV

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

Leskinen
Helmi Marjatta

Vastaanottaja Mottagare

Kiteen kaupungin
Keskusvaalilautakunta
Kiteentie 25
82500 Kitee

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Hovintie 25
82500 Kitee

Vaalilomake no 5. Valblanckett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.Aika ja paikka Tid och ort Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift5/4 2025
Kitee

Raii Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen
leimattuna vaalikuoren.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den
avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LIITE 5b: Kotiäänestyksen lähetekirjelomake

AV

LÄHETEKIRJE Kotiäänestys

Lähetekirjeen vastaanottajaksi merkitään oman kunnan keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan osoite on ilmoituksessa äänioikeudesta. Osoite on myös saatavissa vaalitoimitsijalta.

Vastaanottaja ja osoite

Imatran kaupungin

keskusvaalilautakunta

Virastokatu 2

55100 Imatra

a) Sukunimi (myös entiset) painokirjaimin¹⁾

KUOPPALA

b) Etunimet (myös entiset)

ANTTI JUHANI

c) Henkilötunnus tai syntymäaika

170830-0001

d) Nykyinen osoite

Jukankatu 4, 55100 Imatra

Kykyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Äänestäjän allekirjoitus

Antti Kuoppala

Lähetekirje on allekirjoitettava vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

Äänestyksessä läsnä olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus

Tommi Todistaja

VAALI-
TOIMITSIJA
TÄYTTÄÄ

Aika ja paikka

3.4.2025 Imatra

Todistan, että edellä mainitun henkilön kotiäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Vaalitoimitsijan allekirjoitus

Tina Toimitsija

1) Kohtia a-d ei tarvitse täyttää, jos lähetekirjeeseen liitetään Digi- ja väestötietoviraston lähettämä ilmoitus äänioikeudesta (vaalilomake nro 3s tai 3r).

LIITE 5c: Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake

Aluevaalit 2025

KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE

Äänestäjänä vastaat itse siitä, että lähetekirjeen kaikki kohdat on täytetty huolellisesti ja selkeästi.

Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystä ei oteta huomioon.

(Kunnan tai kaupungin nimi)	
<i>Raision kaupungin</i>	keskusvaalilautakunta
<i>Nallinkatu 2</i>	
<i>21200 Raisio</i>	
FINLAND	

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etnimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa pppkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Av de las Salinas 6, Fuengirola</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>1.4.2025</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaalessa. Olen ulkomailla ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttäen.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Tavallinen</i>	Nimenselvennys <i>Tiina Tavallinen</i>
---	---

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION*

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. The voter has voted without breaching election secrecy and without having their electoral freedom violated.

Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen. I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Mallikas</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Mallikas</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 12, Fuengirola</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 8, Fuengirola</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

Avustajan nimi	Avustajan osoite
----------------	------------------

*Tämä asiakirja on lähetekirje, jonka avulla äänestäjän äänestysasiakirjat lähetetään hänen omaan kuntaansa Suomessa. Suomen vaalilain mukaan kirjeitse äänestävän tulee huolehtia siitä, että äänestystä toimitettaessa on läsnä kaksi todistajaa. Todistajien tiedot kerätään lähetekirjeelle sen vuoksi, että Suomen vaaliviranomainen voi vakuuttaa todistajien allekirjoituksen oikeellisuudesta. Todistajien ilmoittamia tietoja käsittelevät Suomessa vain vaaliviranomaiset. Tiedot hävitetään vaalien jälkeen.

This document is a covering letter that must be sent together with the postal vote to the voter's municipality in Finland. Under the Finnish Election Act, a person voting by post must have two witnesses present when casting their vote. The witnesses' personal data must be provided on the covering letter so that the Finnish election authorities can verify the authenticity of their signatures. The data provided by the witnesses will only be processed by the Finnish election authorities, and it will be destroyed after the elections.

Äänestäjänä vastaat itse siitä, että lähetekirjeen kaikki kohdat on täytetty huolellisesti ja selkeästi.

Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystä ei oteta huomioon.

☐	(Kunnan tai kaupungin nimi)	☐
	<i>Raision kaupungin</i> keskusvaalilautakunta	
	<i>Nallinkatu 2</i>	
	<i>21200 Raisio</i>	
☐	FINLAND	☐

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etunimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa pppkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Av de las Salinas 6, Fuengirola</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>1.4.2025</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaaleissa. Olen ulkomailla ennakoäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttään.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Tavallinen</i>	Nimenselvennys <i>Tiina Tavallinen</i>
---	---

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. The voter has voted without breaching election secrecy and without having their electoral freedom violated.

Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen. I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Mallikas</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Mallikas</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 12, Fuengirola</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 8, Fuengirola</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

Avustajan nimi	Avustajan osoite
----------------	------------------

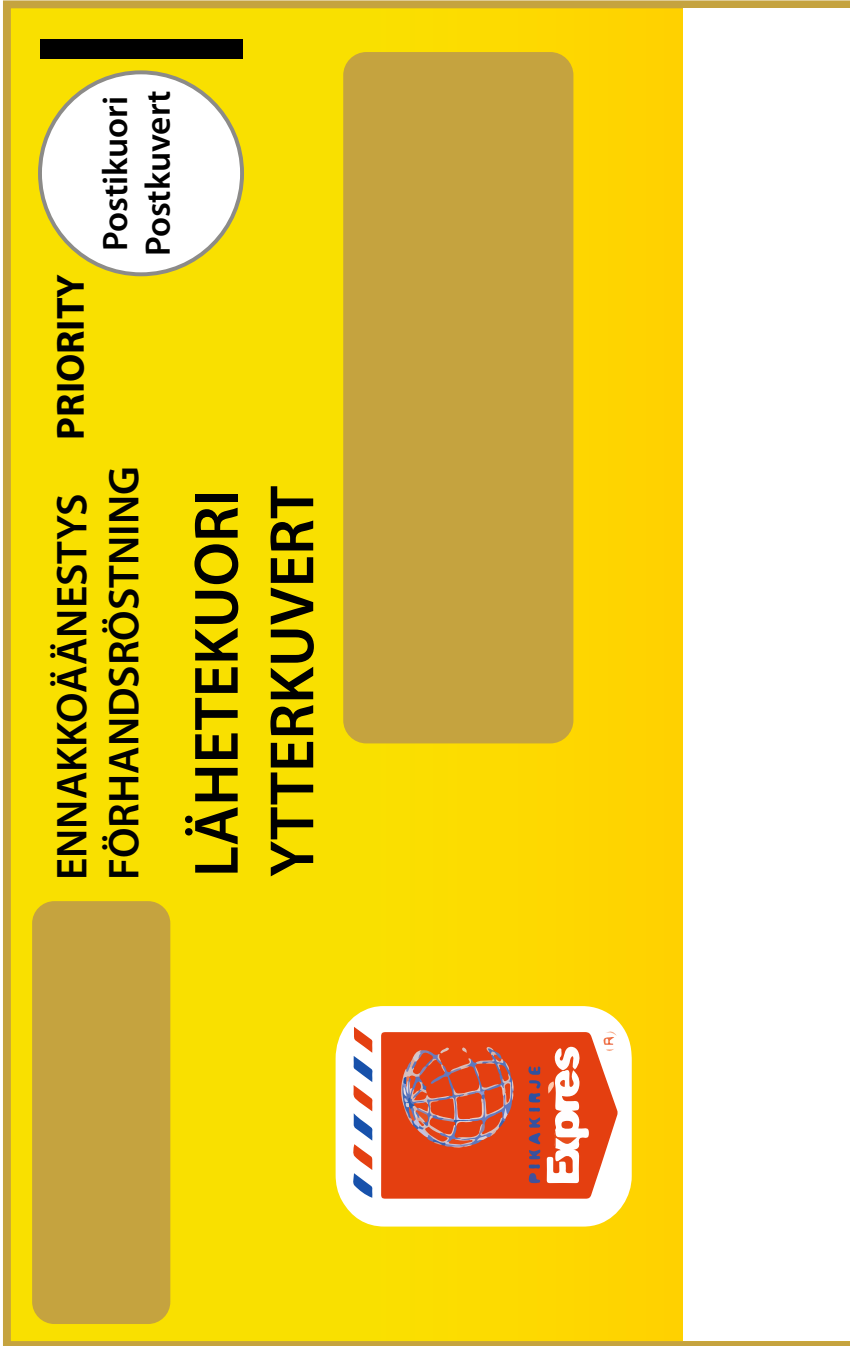
*Tämä asiakirja on lähetekirje, jonka avulla äänestäjän äänestysasiakirjat lähetetään hänen omaan kuntaansa Suomessa. Suomen vaalilain mukaan kirjeitse äänestävän tulee huolehtia siitä, että äänestystä toimitettaessa on läsnä kaksi todistajaa. Todistajien tiedot kerätään lähetekirjeelle sen vuoksi, että Suomen vaaliviranomainen voi vakuuttaa todistajien allekirjoituksen oikeellisuudesta. Todistajien ilmoittamia tietoja käsittelevät Suomessa vain vaaliviranomaiset. Tiedot hävitetään vaalien jälkeen.

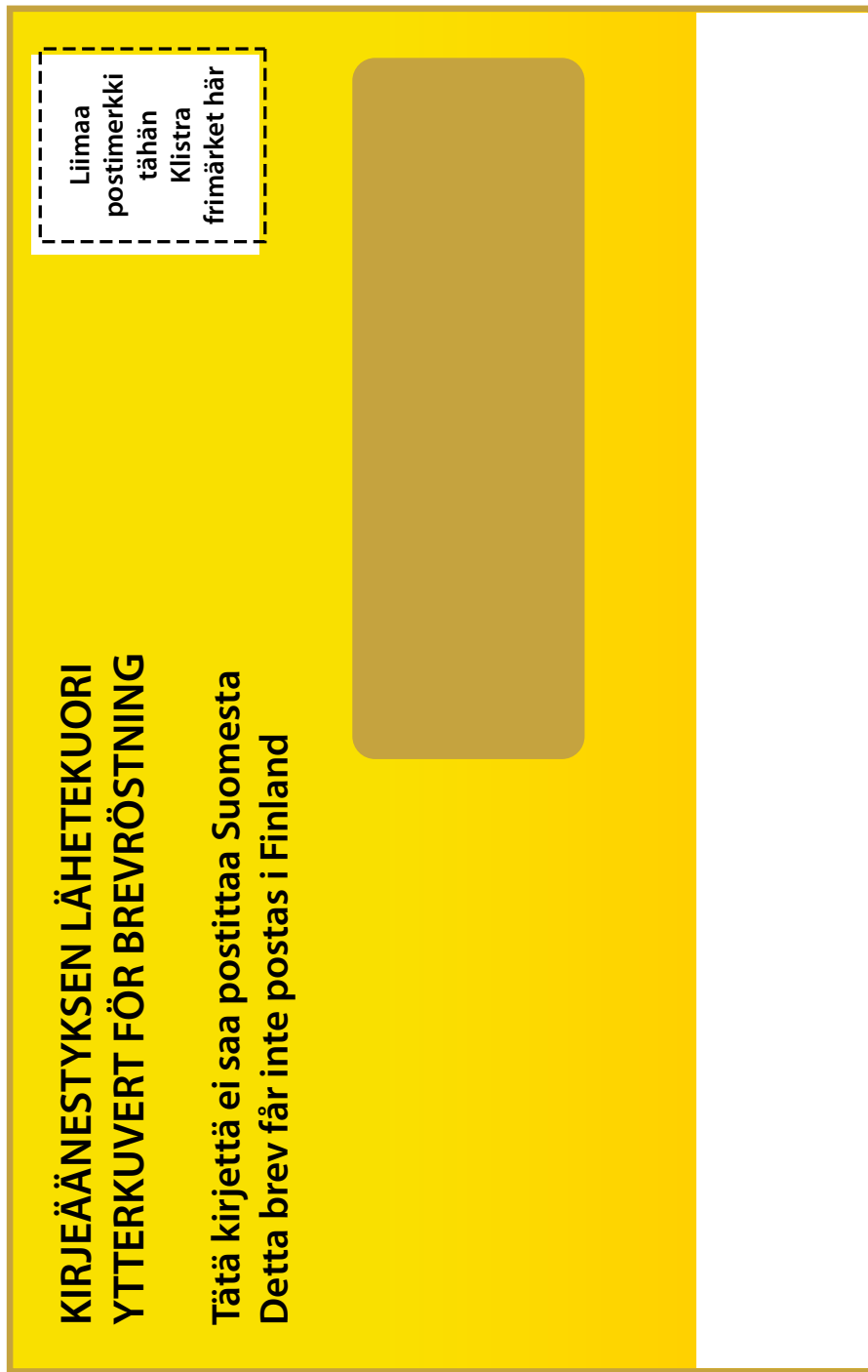
This document is a covering letter that must be sent together with the postal vote to the voter's municipality in Finland. Under the Finnish Election Act, a person voting by post must have two witnesses present when casting their vote. The witnesses' personal data must be provided on the covering letter so that the Finnish election authorities can verify the authenticity of their signatures. The data provided by the witnesses will only be processed by the Finnish election authorities, and it will be destroyed after the elections.

Kirjeäänestyksen vaalikuori
Valkuvert för brevröstning

Luettelo ennakolta äänestäneistä
Förteckning över dem som röstat på förhand

Sivu nro
Sida nr

Ennakoäänestyspaikka Asikkalan kunnantalo
 Förhandsröstningsställe _____

Äänestäneiden lukumäärä 5
 Antalet röstande _____

joista miehiä 2
 varav män _____

Nimi - Namn	Miehiä Män	Kunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen Kommun som enligt den röstandes uppgift antecknats för honom i rösträtsregistret	Äänestyspäivä Röstningsdag
Kelku, Alma		Rukkila	6.4.2025
Järvinen, Veikko	X	Myrskylä	6.4.2025
Sirainen, Iris		Rukkila	6.4.2025 AV
Hekenius, Aimo	X	Askola	8.4.2025
Remander, Liisa		Helsinki	8.4.2025

Vaaliomake nro 7
Valblankett nr 7

VAALITOIMITSIJAJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar Äänestäjien itse valitsema avustajat Biträden som utsetts av de röstande	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.
---	---

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem	
Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☐ Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem

LIITE 9: Lähete kuorten kuittauslista -lomake

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA

Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähete kuorista

Lähettäjä

Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaalilautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetyksen vastaanotto- ja toimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Postitoimipaikka

Postituspäivämäärä

Lähete kuorien lukumäärä

Postin kuittaus päiväys

<u>2.4.2025</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 2.4.2025</u>
<u>3.4.2025</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 3.4.2025</u>
<u>4.4.2025</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 4.4.2025</u>
<u>5.4.2025</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 5.4.2025</u>
<u>6.4.2025</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 6.4.2025</u>
<u>7.4.2025</u>	<u>11</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 7.4.2025</u>
<u>8.4.2025</u>	<u>21</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 8.4.2025</u>
<u> / /</u>	kpl	

Lähettäjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähete kuorien kappalemäärän. Posti antaa lähetyksen vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelijälähetyksen lähetyksistä postitusta ei käytetä.

Vänd

LIITE 10: Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)

ILMOITTAUTUMINEN KOTIÄÄNESTYKSEEN
Lomake palautetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle

Vaalien nimi

Vaalipäivä

KESKUSVAALILAUTAKUNNALLE

Haluan äänestää ennakoon kotonani, koska kyyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Ilmoituksen tekijä	Sukunimi		<input type="text"/>	
	Etunimet		<input type="text"/>	
	Henkilötunnus		<input type="text"/>	
	Osoite			<input type="text"/>
	Postitoimipaikka	Kotikunta	Puhelin	<input type="text"/>
	Voiko äänestäjä huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö?		☐ kyllä	☐ ei
	Kotiäänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja.		☐ kyllä	
	Omaishoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä puhelinnumero			<input type="text"/>
	Omaishoitosopimus on voimassa		☐ toistaiseksi	☐ määräajan <input type="text"/> saakka.
	Äänestäjän pyynnöstä ilmoituksen tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelin			<input type="text"/>
	Päivämäärä	Allekirjoitus		<input type="text"/>

Vaaliviranomaisen merkintöjä	Ilmoitus on vastaanotettu puhelimitse, päivämäärä		<input type="text"/>	
	Kotiäänestysaika, päivämäärä ja kellonaika		<input type="text"/>	
	Tehtävään määrätty vaalitoimitsija		<input type="text"/>	
	Kotiäänestyksestä on ilmoitettu äänestäjälle		Päivämäärä ja ilmoittaja	
	☐ kirjeitse	☐ puhelimitse	☐ sähköpostitse	<input type="text"/>
	Läsnä olevan henkilön nimi		Syntymäaika	<input type="text"/>
	Lisätietoja			<input type="text"/>
Kotiäänestys on toimitettu, päivämäärä ja kellonaika		Vaalitoimitsija	<input type="text"/>	

Tietoja ja ohjeita kääntöpuolella

Vaalilomake nro 14, KOTIÄÄNESTYSLOMAKE

TIETOJA JA OHJEITA KOTIÄÄNESTYKSESTÄ

Kuka saa äänestää ennakkoon kotonaan?

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestys toimitetaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kotikunnaksi.

Mikäli äänioikeutettu voi mennä äänestyspaikalle tai ennakköäänestyspaikalle omin neuvoin taikka kuljetuspalveluita ja äänestysavustajaa hyväksikäyttäen, kotiäänestystä ei järjestetä. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

Kuinka kotiäänestykseen ilmoitaudutaan?

Kotiäänestykseen oikeutetun on ilmoitauduttava oman kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle, jonka osoite ja puhelinnumero ovat äänioikeutetulle saapuneessa ilmoituskortissa (ilmoitus äänioikeudesta). Ilmoittautuessa on mainittava, jos kotiäänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja.

Ilmoittautuminen tehdään joko kirjallisesti tällä lomakkeella tai puhelimitse. Ilmoittautuminen voidaan toimittaa keskusvaalilautakunnalle postitse tai sähköpostin välityksellä (kysy kunnaltasi ohjetta suojatun sähköpostin lähettämiseen). Lomakkeen yläosa on täytettävä huolellisesti ja allekirjoitettava. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä myös toinen henkilö, esimerkiksi lähiomainen.

Kirjallisen tai puhelimitse tehdyn ilmoituksen on oltava perillä kunnan keskusvaalilautakunnassa viimeistään tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen klo 16.

Jos olet ilmoittautunut kotiäänestäjäksi, keskusvaalilautakunta säilyttää henkilötietosi seuraaviin vaaleihin asti, jotta se voi silloin tiedustella, tarvitsetko vielä niissä vaaleissa kotiäänestystä. Jos et halua, että tietojasi säilytetään, kerro siitä keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta antaa lisätietoja henkilötietojesi käsittelystä ja oikeuksistasi.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan ennakköäänestysaikana 11.–5. päivänä ennen vaalipäivää eli keskiviikosta tiistaihin. Äänestäjälle ilmoitetaan etukäteen kirjeitse tai puhelimitse kahden tunnin tarkkuudella se ajankohta, jolloin vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo toimittamaan äänestyksen.

Miten kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys eroaa vain vähän tavallisesta ennakköäänestyksestä. Tärkeä ero on siinä, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Äänestäjällä on oikeus käyttää äänestystoimituksessa avustajaa, jona voi toimia myös edellä mainittu hänen valitsemansa tai hyväksymänsä henkilö.

Äänestäjä merkitsee ehdokkaan numeron äänestyslippuun siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyslippu suljetaan leimattuna vaalikuoreen, joka on väriltään ruskea. Äänestäjä täyttää lähetekirjeen ja osoittaa sen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Paikalle kutsuttu henkilö merkitsee nimikirjoituksensa lähetekirjeeseen. Vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjeeseen todistuksen, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Lopuksi lähetekirje sekä siihen mahdollisesti liitetty ilmoituskortti sekä vaalikuori suljetaan lähetekuoreen, joka on väriltään keltainen ja jonka vaalitoimitsija toimittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle.

LIITE 11: Vaalipöytäkirjalomake

VAALIPÖYTÄKIRJA

1

VAALIT	Vaalien nimi
	Vaalipiiri
	Kunta/kaupunki
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi

VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja
	Varapuheenjohtaja
	Jäsenet
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä
VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
	Äänestäjien omat vaaliavustajat
AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (Vaalil. 16.3 §)
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	

Vaalilautakunnan jäsenet, vaalilautakunnan nimeämät vaalilavustajat ja avustava henkilöstö olivat saapuvilla seuraavina aikoina:

Puheenjohtaja	klo	klo	klo	klo
Varapuheenjohtaja	-	-	-	-
Nimi				
Jäsenet				
Nimi				
Varajäsenet				
Nimi				
Vaalilavustajat				
Nimi				
Avustava henkilöstö				

VAALIPÖYTÄKIRJA

3

ÄÄNIOIKEUTETTUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnä olleille äänestäjille, että vaaliuurna oli tyhjä, ja sulki uurnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello ____ Äänestysliput otettiin vaaliuurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin vaaliluettelosta/tarkastettiin sähköisestä vaaliluettelosta äänestäneiden lukumäärä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliuurnassa oli äänestyslippuja			Lukumäärä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetulle lomakkeelle. Hyväksytyjä äänestyslippuja oli			Lukumäärä
	☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
	Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.	Päivämäärä		Kellonaika
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äännet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamestien ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

VAALIPÖYTÄKIRJA

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☐ Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput. ☐ Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET	
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Allekirjoitus ja nimenselvitys Allekirjoitus ja nimenselvitys </div>

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu. ☐
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN/ VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Allekirjoitus Nimenselvitys </div>
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENIEN ALLEKIRJOITUS	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Allekirjoitus Nimenselvitys </div>
LIITTEET	1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4)

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähdessä.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

LIITE 13: Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista

Kuntien vaaliviranomaisten tarvitseman vaalimateriaalin tarkistuslista:

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoonäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaänestys	Huomautuksia
1. Vaaliasiakirjat						
Äänestyslippu (aluevaalit ja kuntavaalit)		x	x	x	x	
Lähetekirjelomake			x	x	x*	*Mahdollisesti äänestävää omaishoitajaa varten
Kotiaänestyksen lähetekirjelomake					x	
Vaalikuori			x	x	x	
Lähetekuori			x	x	x	
Luettelo ennakolta äänestäneistä			x	x		
Kotiaänestyslomake	x				x	
Lähetekuorten kuittauslista	x		x	x		
Vaaliluettelo		x				
Vaalipöytäkirja		x				
Oman hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä ja oman kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä		x	x	x	x	
Aluevaalien ja kuntavaalien ehdokaskirjat			x	x		
2. Tiedotteet, opasteet ym.						
Ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä		x	x	x	x	
Tiedotejuliste: Ennakkoonäänestys			x*	x		*Tarvittaessa
Tiedotejuliste: Vaalipäivän äänestys		x				
Opasteet äänestyspaikan sisällä ja ulkopuolella		x	x	x		
Allergia- ja astmaliiton julisteet äänestyspaikan eläimettömyydestä		x		x		
Oikeusministeriön ohjejuliste vaalipäivänä äänestämisestä alue- ja kuntavaaleissa		x				
Oikeusministeriön ohjejuliste ennakkoon äänestämisestä alue- ja kuntavaaleissa				x		
3. Tuloslaskentalomakkeet						
Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä	x					
Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto	x	x				
Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta	x	x				

Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite		x				
Laskentalomake 5: E nnakkoäännet	x					
Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta	x					
4. Tarvikkeet ym.						
Vaalleimasimet		x	x	x	x	
Sinetöimivälineet	x	x				
Tunnisteet vaalivirkailijoille		x	x	x	x	
Jäljennös vaalilautakunnan / vaali- toimikunnan asettamispäätöksestä		x	x			
Kynät		x	x	x	x	
Muistiinpanovälineet		x	x	x	x	
Laskimet		x				
Sakset (ilmoituskorttien lähetekirje- osoiden leikkaamiseen irti toisistaan)			x	x*		*tarvittaessa
5. Kalusteet						
Äänestyskopit		x	x*	x		*Tai vastaavat
Liikuntaesteisten äänestyskalusteet		x	x	x		
Muut kalusteet		x		x		
Vaaliurnat		x		x*		*Jos käytetään
6. IT-välineet						
Työasema	x	x*	x*	x*		*Jos äänioi- keustieto- järjestelmää käytetään ** Käyttö va- paaehtoista
Tietoliikenneyhteydet	x	x*		x*		
Tunnistautumisvälineet	x	x*	x*	x*		
Kirjoitin				x*		
Viivakoodinlukijat**		x*		x*		
7. Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet						
Vaaliohjeet (nro:t 1 – 5)	nro 1	nro 2	nro 3	nro 4	nro 5	
VAT-ohjeet (nro:t 1 – 5c)	nrot 1, 2b, 3b, 4b ja 5b	nro 4d*	nro 4e*	nro 4c*		*Jos tieto- järjestelmää käytetään
8. Muu materiaali						
Luettelo Postin myyntipisteiden viimeisistä kirjeiden ja pikakirjeiden jättöajoista	x		x	x		
Luettelo kaikkien kuntien keskus- vaalilautakuntien osoitteista*	x		x	x		*Voi tulostaa vaalit.fi:stä
Vaaliluettelon näkösuoja		x				

Invalidiliiton
Esteettömyyskeskus

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kurumatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

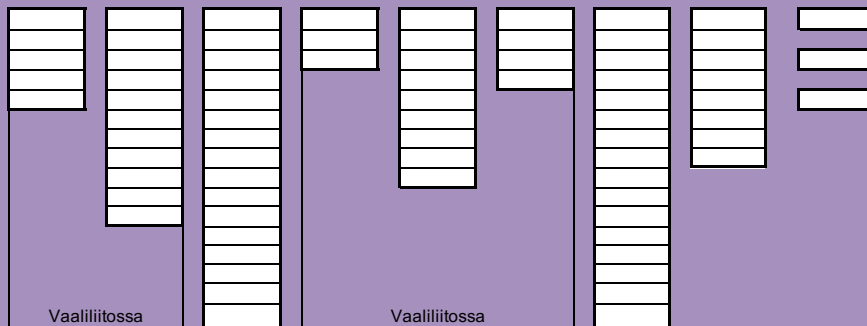
3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäsemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakkoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

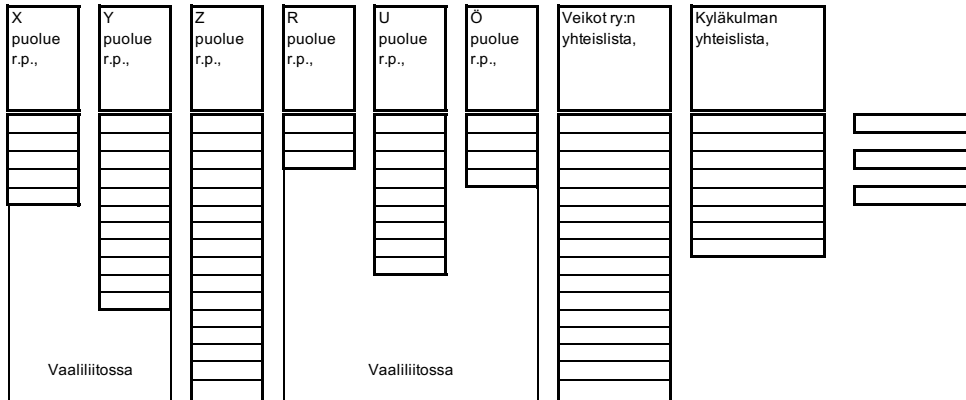
LIITE 15a: Ehdokaslistojen yhdistelmä (suomi)

X:n hyvinvointialueella 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia aluevaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä

X puolue r.p.	Y puolue r.p.	Z puolue r.p.	R puolue r.p.	U puolue r.p.	Ö puolue r.p.	Veikot r.y:n yhteislista	Kyläkulman yhteislista
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	--------------------------	------------------------

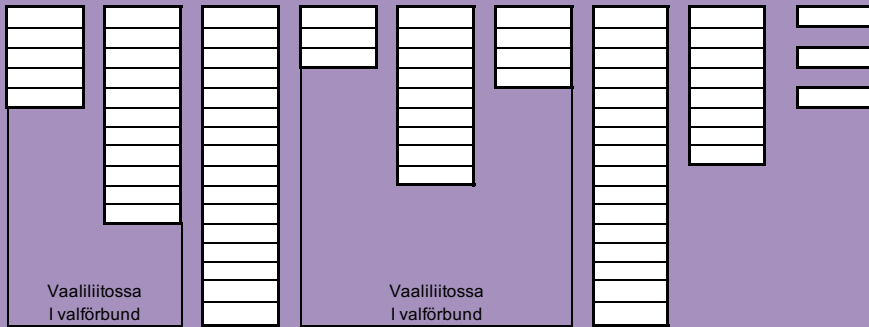
X:n kunnassa 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia kuntavaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä

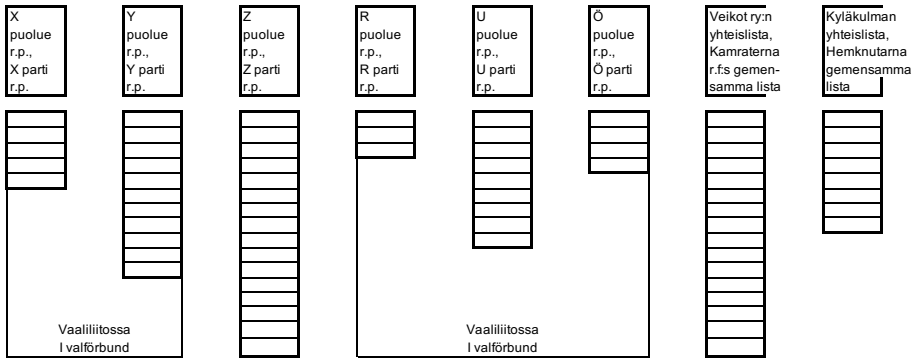
LIITE 15b: Ehdokaslistojen yhdistelmä (suomi-ruotsi)

X:n hyvinvointialueella 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia aluevaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä
Sammanställning av kandidatlistorna för välfärdsområdesvalet den 13 april 2025 i välfärdsområdet X

X puolue r.p., X parti r.p.	Y puolue r.p., Y parti r.p.	Z puolue r.p., Z parti r.p.	R puolue r.p., R parti r.p.	U puolue r.p., U parti r.p.	Ö puolue r.p., Ö parti r.p.	Veikot r.y:n yhteislista, Kamraterna r.f.s gemen-samma lista	Kylä-kulman yhteislista, Hemknutarna gemen-samma lista
--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--	--

X:n kunnassa 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia kuntavaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä
Sammanställningen av kandidatlistorna som gjorts upp för kommunalvalet den 13 april 2025 i X kommun

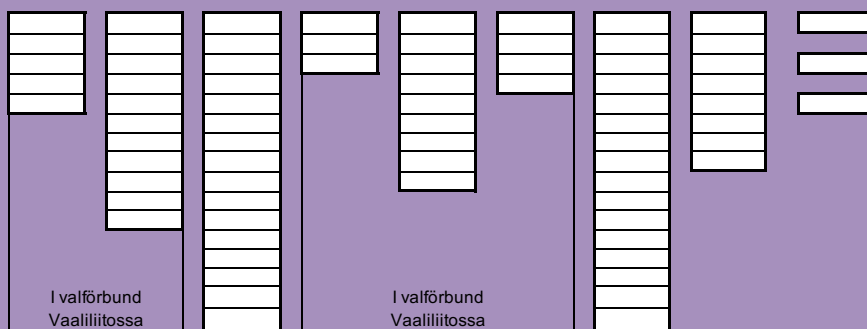

LIITE 15c: Ehdokaslistojen yhdistelmä (ruotsi-suomi)

Sammanställning av kandidatlistorna för valfärdsområdesvalet den 23 januari 2022 i valfärdsområdet X

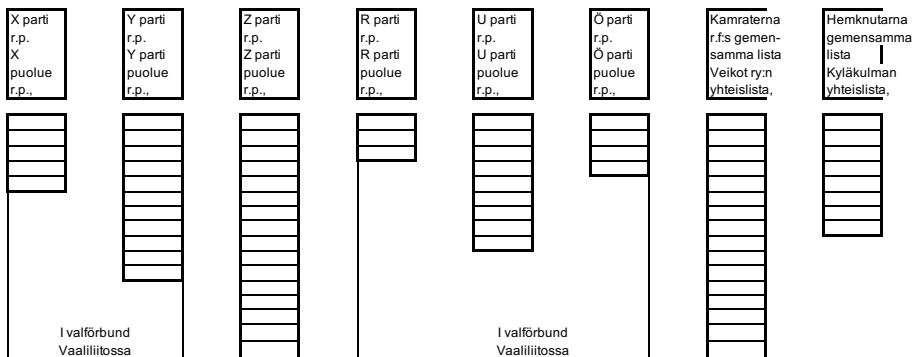
X:n hyvinvointialueella 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia aluevaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä

X parti	Y parti	Z parti	R parti	U parti	Ö parti	Kamra- terna	Hem- knutarna
r.p., X puolue r.p.	r.p., Y puolue r.p.	r.p., Z puolue r.p.	r.p., R puolue r.p.	r.p., U puolue r.p.	r.p., Ö puolue r.p.	r.fs gemen- samma lista, Veikot r.y:n yhteis- lista	r.fs gemen- samma lista, Kylä- kulman yhteis- lista

Sammanställningen av kandidatlistorna som gjorts upp för kommunalvalet den 13 april 2025 i X kommun

X:n kunnassa 13. päivänä huhtikuuta 2025 toimitettavia kuntavaaleja varten laadittu ehdokaslistojen yhdistelmä

OPETUSHALLITUKSEN MALLINUMEROT

1. Vuoteen 2004 asti käytetyt mallinumerot

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

2. Vuosina 2004-2016 käytetyt mallinumerot

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

3. 1.8.2016 lukien käytettävät mallinumerot

0123456789

LIITE 17a: Oikeusministeriön ohjejuliste äänestäjälle äänestämisestä samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa (ennakkoäänestys)

Näin äänestät ennakkoon alue- ja kuntavaaleissa

Vaalivirkailijat auttavat sinua äänestyspaikalla. Ethän epäröi kysyä neuvoa.

Aluevaalit

Kuntavaalit

1 Näytä henkilöllisyystodistuksesi vaalivirkailijalle.
Hän antaa sinulle kaksi äänestyslippua.

2 Mene äänestyskoppiin.
Kirjoita violettiin äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät aluevaaleissa ja valkoiseen äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät kuntavaaleissa. Älä kirjoita äänestyslippuihin mitään muuta. Aluevalien ehdokasluettelo on violetti ja kuntavaalien ehdokasluettelo valkoinen.

Aluevaalit

Kuntavaalit

3 Taita äänestysliput keskestä kiinni.

4 Palaa vaalivirkailijan luokse.
Hän leimaa molemmat liput ja antaa sinulle kaksi ruskeaa vaalikuorta.

5 Laita leimatut äänestysliput vaalikuoriin ja liimaa kuoret kiinni.
Vaalikuoresta olevasta ikkunasta näkyy, onko sen sisällä aluevalien vai kuntavaalien äänestyslippu.

6 Allekirjoita sekä aluevalien että kuntavaalien lähete kirjeet, jos äänestit molemmissa vaaleissa.

VAALIKUORI VALKUVERT

VAALIKUORI VALKUVERT

7 Vaalivirkailija laittaa lähete kirjeet ja vaalikuoret keltaisiin lähete kuoriin.
Äänestyksestä syntyy kaksi keltaista lähete kuorta, jos äänestit molemmissa vaaleissa. Kuoret lähetetään oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle.

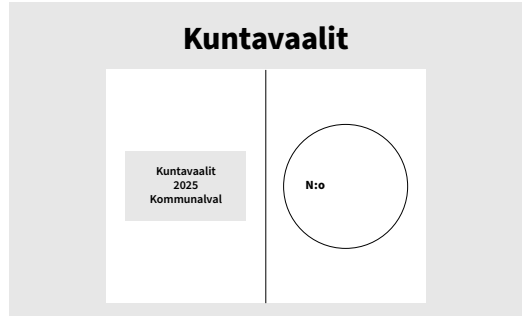
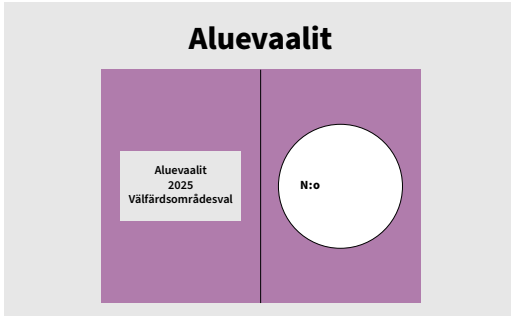
Helsinkiä äänestävät vain kuntavaaleissa, koska Helsinki ei kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen. Muiden kuntien äänioikeutetut voivat kuitenkin äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa myös Helsingin yleisissä ennakoäänestyspaikoissa ja laitosäänestyksessä.

Julisteessa kuvattu menettely on yksi tapa toteuttaa äänestys. Äänestyspaikoilla noudatettavat käytännöt voivat kuitenkin vaihdella kunnittain.

Näin äänestät vaalipäivänä alue- ja kuntavaaleissa

Vaalivirkailijat auttavat sinua äänestyspaikalla. Ethän epäröi kysyä neuvoa.

1 Näytä henkilöllisyydestiuksesi vaalivirkailijalle.
Vaalivirkailija etsii nimesi vaaliluettelosta ja antaa sinulle kaksi äänestyslippua.

2 Mene äänestyskoppiin.
Kirjoita violettiin äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät aluevaaleissa ja valkoiseen äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät kuntavaaleissa. Älä kirjoita äänestyslippuihin mitään muuta. Aluevaalien ehdokasluettelo on violetti ja kuntavaalien ehdokasluettelo valkoinen.

3 Taita äänestysliput keskeltä kiinni.

4 Palaa vaalivirkailijan luokse.
Hän leimaa molemmat liput.

5 Pudota molemmat leimatut äänestysliput vaaliurnaan.
Äänestyspaikalla voi olla käytössä yksi tai useampi urna. Liput pudotetaan joko samaan urnaan tai sitten aluevaaleja ja kuntavaaleja varten on käytössä eri urnat.

Julisteessa kuvattu menettely on yksi tapa toteuttaa äänestys. Äänestyspaikoilla noudatettavat käytännöt voivat kuitenkin vaihdella kunnittain.

LIITE 18a: Vaalilaki 2.10.1998/714

VAALILAKI 2.10.1998/714

(kuntavaaleja koskevat säännökset)

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku**Yleiset säännökset****1 § (29.6.2021/649)****Lain soveltamisala**

Tässä laissa säädetään, miten toimitetaan:

-
- 3) aluevaalit;
 - 4) kuntavaalit;
-

Ahvenanmaan maakunnassa toimitettavista maakunnallisista ja kunnallisista vaaleista säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §**Äänioikeus**

Äänioikeudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Äänioikeudesta kuntavaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. (29.6.2021/649)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (29.6.2021/649)**Vaalikelpoisuus**

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa. Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa ja vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa.

Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)**Vaalitoimitus**

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa****6 §****Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirin kesken****7 §****Vaalipiirit muissa vaaleissa**

Aluevaaleissa vaalipiirinä on hyvinvointialue ja kuntavaaleissa kunta. (26.9.2021/649)

8 §**Äänestysalueet**

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen

määrämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakoäänestyspaikkoja ovat:

1) ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;

2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät kuntavaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;

3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätyt, sosiaalihuollon toimintayksiköt, rangaistuslaitokset sekä Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnat ja Rajavartiolaituksen varusmieskoulutusta antavat yksiköt (*laitos*);

4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakoäänestys toimitetaan.

(22.12.2021/1248)

Lisäksi ennakoäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määrämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

12 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunta

Aluevaltuuston on asetettava hyvinvointialueelle toimikaudekseen *aluevaalilautakunta*. Siihen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueella edellisissä aluevaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka aluevaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijyhdistyksen ehdokkaaksi aluevaaleissa, ei voi osallistua aluevaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

12 b § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunnan työskentely

Aluevaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, aluehallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Aluevaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Aluevaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Aluevaalilautakuntaan ei sovelleta hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä aluehallituksen edustajan ja hyvinvointialuejohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijyhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen on kuollut taikka

estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvässä ajoin ennen vaaleja asetettava:

1) kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä

2) laitoksessa toimitettavaa ennakköäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puolerekisteriin merkittyjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja

vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatimisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakköäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakköäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakköäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

1) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;

2) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakköäänestystä kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakköäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakköäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuvaa muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakköäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) muissa kuin kuntavaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 4) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 5) äänestysalue;
- 6) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) muissa kuin kuntavaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 9) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 10) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

(29.6.2021/649)

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsinki. Jollei aluevaaleissa ja kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole koti- kuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta

äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

(29.6.2021/649)

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;
- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädetyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;
- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;
- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;
- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettua turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;
- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus.

19 §

Äänioikeusrekisteriin merkittävät vaalikohtaiset tiedot (29.6.2021/649)

Aluevaaleissa ja kuntavaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

- 1) tieto kansalaisuudesta;
- 2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;

3) tieto siitä, että hän on tehnyt Digi- ja väestötietovirastolle kuntalain 20 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

(29.6.2021/649)

20 §

Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin käyttäminen

21 §

Ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

- 1) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot;
- 2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;
- 3) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä taikka millä hyvinvointialueella tai missä kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;
- 4) tiedot vaalipäivästä ja ennakoöänestyksen ajanjaksosta;
- 5) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 6) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä
- 7) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.6.2021/649)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

22 § (29.6.2021/649)

Tiedottaminen Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen aluevaaleja, kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse maksutta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla

äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin

viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

27 § (29.11.2019/1132)

Valitus hallinto-oikeuteen

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)

Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tuleamista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puolurekisteriin merkittyjen puolueiden (puolue) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (ehdokashakemukset) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

3) aluevaaleissa aluevaalilautakunta;

4) kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

(29.6.2021/649)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puolurekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävinä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen

presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuulluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (29.6.2021/649)

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädettyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädettyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenäänestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;

2) ehdokshakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka

3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;

2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys; sekä

3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(29.6.2021/563)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

38 § (21.5.2010/431)

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 30. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen käsitellään uudelleen 30. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan ehdokaslistojen yhdistelmä, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37

§:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2. Samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa toisen vaalin ehdokkaiden numerointi aloitetaan numeroon 2 päättyvästä luvusta siten, että vaalien ehdokkailla ei ole samaa numeroa. Oikeusministeriö määrää toisen vaalin numeroinnista samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa. (31.12.2024/1064)

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti häiritäisi yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnan mukaista järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kuntavaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijajhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (valtakunnallinen ehdokasrekisteri). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin, hyvinvointialueittain tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta

toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoministeriölle jaettavaksi edelleen ennakoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin. (29.6.2021/649)

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisäätminen

Aluevaalilautakunnan tulee toimittaa aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

- 1) hyvinvointialueen kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille;
- 2) hyvinvointialueella ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten vaaliasiamiehille;
- 3) oikeusministeriölle.

(29.6.2021/649)

Yhdistelmiä on myös pidettävä yleisön saatavana.

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Tarpeellinen määrä yhdistelmiä on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on lisäksi toimitettava ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten vaaliasiamiehille. Yhdistelmiä on myös pidettävä kunnan asukkaiden saatavana. (8.5.2015/563)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakoäänestys-oikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä tai on otettu rangaistuslaitokseen taikka suorittaa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavan joukko-osaston varuskunnassa tai Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavassa yksikössä, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla. (22.12.2021/1248)

Äänioikeutettu, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys-eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakoäänestyksen ajanjakso

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa ennakoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on ennakoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakoäänestysajat

Ennakoäänestys toimitetaan ennakoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyinä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;
- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiaäänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakoäänestystä ei toimiteta

uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleisiksi ennakoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakoäänestystä varten asianmukainen ennakoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Ennakoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakoäänestysasiakirjat

Ennakköäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (ennakköäänestysasiakirjat), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä äänestyslippu on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava vaalialaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänestyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakköäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakköäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakköäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakköäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäviksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakköäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäksi kotiäänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiäänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle.

Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;

2) että äänestäjän kyky liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- tai ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;

3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä

4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitettua kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiaänestystä ei

voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyn tavoin tieto siitä, ettei kotiaänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakoäänestyspaikassa

Ennakoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalialaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriöttömyyttä kulkua ei kotiaänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiaänestysistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakoäänestyksen aloittaminen ennakoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoitettava ennakoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiiriinsä, hyvinvointialueensa tai kuntansa ehdokaslistojen

yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen. (29.6.2021/649)

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestamisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

1) täydellinen nimi;

2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuittausmerkintä;

3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestyksen lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakoäänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähdessä vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;

2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä

3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määrämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (lähetekirjeen kuittausmerkintä), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen

nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakkoäänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakkoäänestyspaikan nimi tai, jos ennakkoäänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaäänestyksenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiaäänestyksen vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaäänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytyksettä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle

siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakkoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määräämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt; taikka
- 4) kotiaäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuittausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin

merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämistä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulostetut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakoöänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avoimattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

**Vaalikuorten toimittaminen
vaalipiirilautakunnalle**

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakoöänestysten päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakoöänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakoöänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakielto ennakoöänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoöänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (kirjeäänestysasiakirjat) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;
- 5) kirjeäänestyksen lähetekuori;
- 6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa
kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;

2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;

3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytyksettä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvittävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämipaikka ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja

2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäksi kaksi 18 vuotta täyttäneitä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso, lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvittävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoitettavansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä

varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuin- tai oleskeluvaltion postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren keskusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d §:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyserkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;
- 2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren teknisestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyn tavoin;

3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin aluevaaleissa ja kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle sekä aluevaaleissa ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä. (22.12.2021/1248)

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotustila

on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävänään:

- 1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkinnän tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;
- 2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;
- 3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäviksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;
- 4) sinetöimisvälineet;
- 5) vaaliluettelo; sekä
- 6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluettelon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden

kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakiellosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jollei se viivytä äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päälly, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoitauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaaliipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaan.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemisen ja laskemisen keskeytyksettä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään:

1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;

2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;

3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsemat avustajat;

4) äänestäneiden lukumäärä;

5) annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;

6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; (2.4.2004/218)

7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)

8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaan pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §**Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta**

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määrämällä tavalla.

81 §**Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista**

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetyks ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetyks aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (29.6.2021/649)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksien muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)**Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla**

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksytyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestysalueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja

muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määrämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetyks toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan ääntenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaalipiirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä

ennakkoäännet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurnaan. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (29.6.2021/649)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii kokouksissaan:

2) aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

1) vaalikuoreessa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu;

2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)

3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;

4) äänestyslippua ei ole leimattu;

5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;

6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka

7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (29.6.2021/649)

Ennakkoäännten ja kirjeäännten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10. Kunkin laskentaa suorittavan lautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja välity laskentatilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkeutumista.

Laskennassa mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakkoäännten ja kirjeäännten laskennan tuloksesta tiedotetaan vaalihuoneistojen sulkeutumisen jälkeen oikeusministeriön määräämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä

vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta

riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 § (8.5.2015/563)

Vaalien tuloksen määrääminen eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa

Vaalien tuloksen määräämiseksi eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen niin monta ehdokasta kuin vaalipiirissä on valittava edustajia tai kunnassa valtuutettuja.

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

93 § (29.6.2021/649)

Varavaltuutetut

Varavaltuutettujen valitsemisesta säädetään kuntalain 17 §:ssä.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 17 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi.

94 § (28.6.2013/496)

Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

95 § (28.6.2013/496)

Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä:

- 1) julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi;
- 2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi; sekä
- 3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määrämällä tavalla.

96 § (29.6.2021/649)

Presidentinvaalia, aluevaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta presidentinvaalissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määräämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammattinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluettelo on pantava päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määrämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaalipiirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

101 §**Valitusoikeus ja valitusperusteet**

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

- 1) jokainen asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa äänioikeutettu henkilö;
- 2) aluevaaleissa hyvinvointialueen jäsen ja kuntavaaleissa kunnan jäsen.

(29.6.2021/649)

102 § (8.5.2009/300)**Valituksen tekeminen ja käsittely**

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatetaan, jollei jäljempänä toisin säädetä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. (16.2.2023/235)
Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä. (16.2.2023/235)

103 § (29.6.2021/649)**Valitusviranomaisen päätös**

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa

vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta, aluevaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menetyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (16.2.2023/235)**Päätöksen tiedoksianto**

Aluevaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallintotuomioistuimen päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Kuntavaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava hallintotuomioistuimen päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

105 § (8.5.2009/300)**Jatkovalitus**

Hallinto-oikeuden päätöstä ei saa panna täytäntöön, ennen kuin sitä koskeva valituslupahakemus on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. (16.2.2023/235)

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä aluevaaleissa myös aluehallituksella ja kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi 104 §:ssä säädetyin tavoin. (29.6.2021/649)

3 momentti on kumottu L:lla 16.2.2023/235.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

2) aluevaaleissa aluevaalilautakunnan ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

(29.6.2021/649)

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos aluevaalilautakunnan tai kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut lautakunta. (29.6.2021/649)

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamiseen

sovelletaan muutoin, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.6.2021/649)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle, uusittavien aluevaalien tuloksesta asianomaiselle aluevaltuustolle ja uusittavien kuntavaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle. (29.6.2021/649)

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

10 luku

Presidentinvaali

10 a luku (29.6.2021/649)

Aluevaalit

Aluevaalien ajankohta (29.6.2021/649)

143 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalien vaalipäivä

Aluevaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Ehdokasasettelu aluevaaleissa (29.6.2021/649)**143 b § (29.6.2021/649)****Aluevaaleissa valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen**

Aluevaalilautakunnan on kuuluttettava, montako valtuutettua hyvinvointialueella valitaan.

Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

143 c § (29.6.2021/649)**Oikeus asettaa ehdokkaita aluevaaleissa**

Aluevaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislistaa.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa ehdokkaita hyvinvointialueella enintään valittavien valtuutettujen määrä kerrottuna 1,25:llä.

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

143 d § (29.6.2021/649)**Puolueiden ehdokaiden asettaminen aluevaaleissa**

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen aluevaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella edustava yhdistys.

143 e § (29.6.2021/649)**Valitsijayhdistyksen perustaminen aluevaaleja varten**

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi aluevaaleja varten tarvitaan vähintään 50 äänioikeutettua, joilla on kotikunta hyvinvointialueella.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä aluevaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä hänen kotikuntansa;
- 3) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisella hyvinvointialueella äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, aluevaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus aluevaaleissa (29.6.2021/649)**143 f § (29.6.2021/649)****Vaaliasiamiehet aluevaaleissa**

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun kuin sen yhteislistan vaaliasiamiehenä, johon hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu, eikä toisen

valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla aluevaalilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. (22.12.2021/1248)

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, sovelletaan myös varamieheen.

143 g § (29.6.2021/649)

Ehdokashakemuksen jättäminen aluevaaleissa

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus aluevaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

143 h § (29.6.2021/649)

Puolueen ehdokashakemus aluevaaleissa

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;
- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen henkilöjensä hyvinvointialueella;

4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

143 i § (29.6.2021/649)

Ilmoitus vaaliliitosta aluevaaleissa

Jos puolueet ovat sopineet yhitymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus aluevaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

143 j § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus aluevaaleissa

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 143 h §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi;
- 3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on

vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

143 k § (29.6.2021/649)

Ilmoitus yhteislistasta aluevaaleissa

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana "yhteislista". Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävä tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen saa aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jos yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet sen käyttämiseen yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen (29.6.2021/649)

143 l § (29.6.2021/649)

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten kokonaismäärän sekä mitättömien äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.

Saatuaan I momentissa tarkoitetun ilmoituksen kaikkien kuntien keskusvaalilautakunnilta aluevaalilautakunta vahvistaa viipymättä aluevaalien tuloksen noudattaen, mitä 88–91 §:ssä säädetään vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä.

Aluevaalilautakunnan on tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä:

- 1) julkaistava vaalien tuloksen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;
- 2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään maakuntavaltuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;
- 3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

143 m § (29.6.2021/649)

Varavaltuutettujen valitseminen

Varavaltuutettujen valitsemisesta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:ssä.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, aluevaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutettujen toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi.

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

Kuntavaalien ajankohta (8.5.2015/563)

144 § (8.5.2015/563)

Vaalipäivä

Kuntavaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Kuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti aluevaalien kanssa. (29.6.2021/649)

Ehdokasasettelu kuntavaaleissa (8.5.2015/563)

145 §

Valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on kuulutettava, montako valtuutettua kunnassa valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja pantava nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

146 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Kuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

(8.5.2015/563)

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislistat.

147 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita.

148 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

149 §

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys.

150 § (8.5.2015/563)

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi kuntavaaleja varten tarvitaan vähintään kymmenen äänioikeutettua kunnan asukasta. Kunnassa, jonka asukasluku on väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan enintään 1 500, saa valitsijayhdistyksen kuitenkin perustaa vähintään kolme äänioikeutettua kunnan asukasta, ja kunnassa, jonka asukasluku on yli 1 500, mutta enintään 2 000, saa valitsijayhdistyksen perustaa vähintään viisi äänioikeutettua kunnan asukasta.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä kuntavaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen;
- 3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisessa kunnassa äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, kunnan keskusvaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus kuntavaaleissa (8.5.2015/563)

151 §**Vaaliasiamiehet**

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitettun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

152 §**Ehdokashakemuksen jättäminen**

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

153 § (28.6.2013/496)**Puolueen ehdokashakemus**

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai

etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;

2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;

3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen henkilöjäseniä kunnassa; ja

4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

154 §**Ilmoitus vaaliliitosta**

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

155 § (28.6.2013/496)**Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus**

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 153 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi; ja

3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

156 §

Ilmoitus yhteislistasta

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana "yhteislista". Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Täydentävät säännökset

157 §

Valtuutettujen valitseminen vaaleja toimittamatta

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on yhtä paljon kuin valittavia valtuutettuja, ei vaaleja toimiteta, vaan kunnan keskusvaalilautakunta julistaa 144 §:ssä tarkoitettuna sunnuntaina pidettävässä kokouksessa, että valtuutetuiksi on valittu hyväksytyt ehdokkaat. Jos ehdokkaita on vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, valtuutettujen lukumäärä jää toistaiseksi vajaaksi. (8.5.2015/563)

Puolueella ja valitsijayhdistyksellä on oikeus asettaa 1 momentissa tarkoitettua tapausta varten ehdokkaalle varaehdokas, josta on voimassa, mitä tässä laissa säädetään ehdokkaasta.

Varavaltuutetuiksi määrätään 2 momentissa tarkoitettujen varaehdokkaat. Tarvittaessa kutsutaan varavaltuutettuja valtuutetuiksi siten, että asianomaisen valtuutetun sijaan tulee hänen varavaltuutettunsa tai, jollei varavaltuutettua ole, samasta vaaliliittoon kuulumattomasta puolueesta tai vaaliliitosta taikka yhteislistasta muu varavaltuutettu puolueen vaaliasiamiehen tai vaaliliiton osalta puolueiden vaaliasiamiesten yhteisesti taikka yhteislistan vaaliasiamiehen ilmoittamassa järjestyksessä. Jos varavaltuutettujen järjestystä ei ole ilmoitettu kunnan keskusvaalilautakunnalle ennen 1 momentissa tarkoitettua kokouksen alkua, keskusvaalilautakunta määrää järjestyksen.

158 §

Täydennysvaalit

Jos valtuutettujen luku vaalikauden aikana jää alle kolmen neljänneksen säädetystä määrästä, valtuuston puheenjohtajan on saatettava asia oikeusministeriön tietoon. Ministeriö voi tällöin määrätä toimitettaviksi täydennysvaalit määräten samalla, montako valtuutettua täydennysvaaleissa valitaan. Täydennysvaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista

vaaleista säädetään. Ennakkoäänestys toimitetaan kuitenkin vain kunnassa, jonka valtuutettujen valitsemiseksi täydennysvaalit toimitetaan.

159 §

Uusi aika vaaleja varten

Jos valtuutettujen vaaleja tai niihin kuuluvia toimenpiteitä ei jostakin syystä voida toimittaa tässä laissa säädettyinä aikoina taikka jos valittuja ehdokkaita vaalien tulosta määrättäessä tai 157 §:n 1 momentin mukaan valituiksi julistettuja ehdokkaita mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna aikana on yhteensä vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, oikeusministeriö voi valtuuston esityksestä määrätä uuden ajan vaaleja varten. Jollei vaaleja ole toimitettu ennen vaalikauden loppua, valtuutetut ja varavaltuutetut, joiden toimikausi silloin päättyisi, pysyvät toimissaan, kunnes uutena aikana toimitettujen vaalien tulos on julkaistu. Vaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä uusittavista vaaleista säädetään.

12 luku

Europarlamenttivaalit

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta

puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamallaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määräämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määräämistä varten. (29.6.2021/649)

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 § (29.6.2021/649)

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitetusta asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluoovutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;
- 3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä vaalileimasinten, sinetöimisyvälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)
- 4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakoäänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;
- 5) ennakoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;
- 6) vaalipiirilautakuntien kuluista.

(5.4.2002/247)

Hyvinvointialue vastaa aluevaalilautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista. (29.6.2021/649)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta

aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kuntavaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. (29.6.2021/649)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)

Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai -päiväksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina. -----

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakoäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakoäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 on kumottu 1.1.2025 alkaen L:lla 675/2023, ks. VammaispalveluL 675/2023 29 §.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puolerekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)

Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta

193 §

Kaavat

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettäville asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §

Ehdokasasettelun aikataulu poikkeuksellisenä aikana toimitettavissa vaaleissa

195 § (21.12.2007/1263)

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

196 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §

Siirtymäsäännökset

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

23 §

Aluevaalit

Valtuutetut ja varavaltuutetut aluevaltuustoon valitaan hyvinvointialueella toimitettavissa vaaleissa (aluevaalit). Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Aluevaalit toimitetaan välittömänä, salaisina ja suhteellisina. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998).

24 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää aluevaltuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä hyvinvointialueen asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku Valtuutettuja vähintään

enintään 200 000	59
200 001–400 000	69
400 001–600 000	79
yli 600 000	89

Jollei aluevaltuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Aluevaltuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Aluevaltuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään vaalivuotta edeltävän

vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä talletettujen tietojen mukaan.

25 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen vaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, aluevaltuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen vielä valtuutetuksi kutsumattoman varavaltuutetun.

Jos aluevaltuusto ei ole päätösvaltainen valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, aluevaalilautakunnan on aluevaltuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja noudattaen, mitä 1 momentissa ja vaalilain 143 m §:ssä säädetään. Näin määrätty varavaltuutetut osallistuvat aluevaltuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

28 §

Äänioikeus aluevaaleissa ja äänestys-oikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksessä

Äänioikeus aluevaaleissa on sillä Suomen, muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kuuluu kyseiseen hyvinvointialueeseen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus aluevaaleissa on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut

kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan.

Äänioikeus aluevaaleissa on lisäksi sillä Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla henkilöllä ja hänen perheenjäsenellään, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on asuinpaikka hyvinvointialueeseen kuuluvassa kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

- 1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa säädetyllä tavalla; ja
- 2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

Äänestysoikeuteen hyvinvointialueella toimitettavassa kansanäänestyksessä sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään äänioikeudesta aluevaaleissa.

76 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen hyvinvointialueen luottamustoimeen on henkilö:

- 1) joka on kyseisen hyvinvointialueen asukas;
- 2) jolla on jollakin hyvinvointialueella äänioikeus aluevaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

77 §

Vaalikelpoisuus aluevaltuustoon

Vaalikelpoinen aluevaltuustoon ei ole:

1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi hyvinvointialuetta koskevia valvontatehtäviä;

2) hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö, joka toimii aluehallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen tai hyvinvointialueen liikelaitoksen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;

3) hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön;

4) hyvinvointiyhtymän jäsenenä olevan hyvinvointialueen aluevaltuuston osalta hyvinvointiyhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on kuitenkin vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

KUNTALAKI 10.4.2015/410

15 §

Kuntavaalit

Valtuutetut ja varavaltuutetut valtuustoon valitaan kunnassa toimitettavissa kuntavaaleissa. Valtuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Kuntavaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisina. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Kuntavaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998) ja kuntarakennelaissa (1698/2009).

16 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää valtuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä kunnan asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 5 000	13
5 001–20 000	27
20 001–50 000	43
50 001–100 000	51
100 001–250 000	59
250 001–500 000	67
yli 500 000	79

Jollei valtuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Valtuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Valtuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos hallintotuomioistuin kieltää täytäntöönpanon.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettussa väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päätyessä olevien tietojen mukaan. (29.11.2019/1178)

17 § (29.12.2016/1484)

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen kuntavaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, valtuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen varavaltuutetun.

Jos valtuustoa ei saada päätösvaltaiseksi valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalilain 93 §:n 2 momenttia noudattaen valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä tämän pykälän 1 momentin mukaisesti uusia varavaltuutettuja. Näin määrätty varavaltuutetut osallistuvat valtuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

20 §

Äänioikeus kuntavaaleissa

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kuntavaaleissa on Suomen taikka muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen

mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kuntavaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänioikeus kuntavaaleissa on lisäksi Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla ja tällaisen henkilön perheenjäsenellä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta, ja jolla on asuinpaikka kyseisessä kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettussa laissa säädetyllä tavalla;

2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

(29.11.2019/1178)

71 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;

2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja

3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

72 §

Vaalikelpoisuus valtuustoon

Vaalikelpoinen valtuustoon ei ole:

1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä;

2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnanhallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;

3) kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön;

4) kuntayhtymän jäsenkunnan valtuuston osalta kuntayhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

Hallintolain säännöksiä esteellisyydestä sovelletaan keskusvaalilautakuntaan. Hallintolain muita säännöksiä, joita ei ole tässä esitetty, sovelletaan kaikkien vaaliviranomaisten toimintaan.

HALLINTOLAKI

6.6.2003/434

27 §

Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

28 §

Esteellisyyserusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisukulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

29 §

Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 §

Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

ALUE- JA KUNTAVAALIT

13.4.2025

Ennakköänestys:

Suomessa 2.–8.4.2025

Ulkomailla 2.–5.4.2025

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
